

TÜRK İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI
ISSN 1300-6843 EKİM-KASIM • SAYI : 335

**18. Genel Kurula doğru
inançla, gururla...**

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL

Genel Başkan

Genel Sekreter

Sabri ÖZDEŞ

Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ

Genel Eğitim Sekreteri

Tamer ERALAN

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ ADINA
Genel Başkan
BAYRAM MERAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
ENİS BAĞDADIÖĞLU

YAYINI HAZIRLAYAN
HASAN TAHSİN BENLİ

FOTOĞRAFLAR
NECDET UZMAN

YÖNETİM YERİ
TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sk. No:10
Yenişehir / ANKARA
Tel: 433 31 25 (4 Hat) (Santral)
Fax: 433 68 09 - 433 85 80

Dergimizde yayınlanan yazılar yazarların
düşüncesine aittir.

ABONE
Yurtiçi 6 aylık 40.000.TL, Yıllık 80.000.- TL
Yurtdışı 6 aylık 60.000.- TL, Yıllık 120.000.- TL

**DERGİMİZ BASIN AHLAK
YASALARINA UYAR**

Dizgi - Baskı:
AYDOĞDU OFSET
Tel: 310 79 79 Fax: 310 77 03 ANKARA

ACI KAYBIMIZ

10 KASIM AÇIKLAMASI

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, yalnızca Türk ulusunun tarihi-ne değil, aynı zamanda 20. yüzyıla damgasını vurmuş bir dahidir. Her 10 Kasım, Ulu Önder Atatürk'ün Türk Ulusu için çizdiği yolda başarılarımızın, eksikliklerimizin ve hatalarımızın muhasebesinin yapıldığı günler olmalıdır.

Ulu Önder, ülkeyi yönetenlerin vatana ihanet ettiği bir ortamda, Türk ulusunun bağımsızlık tutkusunu hissedip daha da geliştirerek, emperyalizme karşı başarılı ilk ulusal kurtuluş hareketini biçimlendirmiş ve zafere taşımıştır. Sevr'i parçalamış, Lozan'ı imzalatmıştır.

Ulu Önder, Cumhuriyetin ilanı ve Halifeliğin kaldırılmasıyla, Türk aydınlanmasını başlatmış, Türk ulusunu yeniden yaratmış, ulusal onurumuzu yeniden kazandıran büyük atılımların yapılmasını sağlamıştır. Ulusumuz, Cumhuriyetin kazanımlarını Atatürk'e borçlu olduğunun bilincindedir. İşçi sınıfımız, bugünkü hak ve özgürlüklerinin temelinde laik cumhuriyetin ve O'nun temellerini attığı demokrasinin yattığının bilincindedir.

Atatürk'e olan borcumuz, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğüne ve bağımsızlığına, laik ve demokratik sosyal hukuk devletine, insan haklarına, parlamenter demokratik düzene, işçi hak ve özgürlüklerine sahip çıkarak; hırsızlıkla, yolsuzlukla, israfı, tembellikle, antidemokratik hareketlerle, terörle, irticayla, çetelerle, bölücülükle, her türlü ahlaksızlıkla en etkili bir biçimde mücadele ederek ödenebilir. Atatürk'e saygı, onun çizdiği çağdaş uygarlık yolunda ilerlemektir.

10 Kasım'da Parlamentomuza, Hükümete, siyasi partilerimize, tüm ulusumuza, Atatürk'e olan borcumuzu hatırlatıyor, Atatürk'e gerçekten saygı gösterilmesini istiyoruz.

BÜYÜK SORUNLAR BİRLİĞİMİZLE AŞILACAKTIR

5-10 Aralık 1995 tarihlerinde yapılan 17. Genel Kurulumuzun üzerinden dört yıllık bir süre geçti. Bu dört yıl içinde TÜRK-İŞ camiası büyük mücadeleler verdi; bazı kazanımlar elde etti; Türkiye'ye sahip çıktı ve demokratikleşme için mücadele etti. TÜRK-İŞ'in gücü ve etkinliği yalnızca ülkemizde değil, uluslararası alanda da tanındı. "Türkiye'de TÜRK-İŞ vardır," dendi; "Yalnız Ankara'da değil, Türkiye'nin her tarafından TÜRK-İŞ vardır" dendi.

TÜRK-İŞ, milyonlarca işçidir, ailesidir. TÜRK-İŞ işçi sınıfımızın ve halkımızın kendisidir. Bu başarılar hepimizin ortak çabalarının ürünüdür. Sendikalarımızın genel merkez yöneticileri de, şube yöneticileri de, işyeri sendika temsilci ve baştemsilcileri de, sendikada hiçbir görevi olmayan üyeleri de, bu başarılarımıza katkıda bulunmuştur ve bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu başarılarında ülkemizdeki tüm çalışanlardan, işsizlerden ve emeklilerden, özetle halkımızdan aldığı destek de son derece önemlidir.

Konfederasyonumuz, haklı ve meşru çabalarımızda ve mücadelelerimizde yer alanlara ve yanımızda olanlara teşekkür borçludur.

Bu dönemde, kaçınılmaz olarak, bazı eksiklikler ve hatalar da yapılmıştır. Bazı konularda tüm sendikalarımızın gücünün seferber edilebilmesi mümkün olmamış; istenilen sonuçlar elde edilememiştir. Ancak bütün bunlar genel kurulumuzda toplumumuza örnek bir demokratik ortamda dostça tartışılacak ve ülkemiz ve çalışanlar için en uygun kararlar alınacaktır. En büyük güç kaynağımız, birlik ve

beraberliğimizdir. Gözümüz gibi koruduğumuz bu birlik ve beraberliğimizin daha da güçlendirilmesi durumunda, sorunlarımızı aza indirilebilecektir.

Bizi önümüzde zor bir dönem bekliyor.

Vergi gelirlerinin yüzde 88'inin faizlere gittiği, devlet bütçesinin yüzde 45'inin faize ayrıldığı bir ülkede, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın müdahaleleri etkili olmaktadır.

Kamu kesiminde imzalanmış toplu sözleşmelerin refah payını ve gerçekleşen enflasyon oranındaki ücret artışlarını vermemek isteyenler olabilir.

Özel sektörde toplu sözleşmelerde verilecek zamları dondurmak isteyenler olabilir.

Özelleştirmeleri hızlandırarak onbinlerce işçiyi işinden etmek isteyenler, taşeronlaşma yoluyla kamu kesimini daha da küçültmek isteyenler, kaçak işçiliği de yaygınlaştırarak sendikasızlaştırmayı gerçekleştirmek isteyenler olabilir.

Artan işsizliği kullanarak, kazanılmış hak ve özgürlüklerimize göz dikmeye cesaret edenler olabilir.

Kıdem tazminatımızın ve ikramiyelerimizin kaldırılmasını dile getirmeyi düşünenler çıkabilir.

Tüm bu şartlarda en büyük gücümüz, işçi sınıfının tam bir birlik ve bütünlüğüdür. Siyasi görüşü, memleketi, işkolu, mesleği, cinsiyeti, yaşı, bağlı bulunduğu kanun ne olursa olsun, çalışanlar arasındaki dostluk, kardeşlik ve dayanışmadır. TÜRK-İŞ'in 18. Olağan Genel Kurulu, bu birliğin ve bütünlüğün daha da güçlendirilmesi doğrultusunda atılmış önemli bir adım ve bir kilometre taşı olacaktır.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

Genel Başkan Bayram Meral;

“IMF ile ilişkiler ekonomik bağımsızlığımızı zedeliyor.”

- Başkanlar Kurulu deprem yardımları konusunu görüştü.
- Toplantıda genel kurul hazırlıkları gözden geçirildi.

Türk-İş Başkanlar Kurulu 16 Kasım 1999 günü Ankara'da toplanacak son siyasi ve ekonomik gelişmeleri değerlendirdi. Deprem ve sonrasında ortaya çıkan sorunlar ile depremde zarar gören üyelerimizin durumunun da görüşüldüğü toplantıda Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral bir açış konuşması yaptı. Konuşmasında IMF'nin ekonomik bağımsızlığımıza gölge düşürdüğünü vurgulayan Meral şu görüşlere yer verdi:

"Öncelikle 17 Ağustos Adapazarı-Yalova-Gölcük-İzmit depreminde ve 12 Kasım Düzce-Bolu depreminde hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yaralananlara acil şifalar dili-

yorum, 6 Ağustos günü hain bir saldırı sonucu hayatını kaybeden Genel Sekreterimiz Şemsi Denizler'i, 17 Ağustos depremindeki acımızı daha büyüterek aramızdan ayrılan eski Genel Başkanımız Şevket Yılmaz'ı ve 26 Eylül günü kaybettiğimiz büyüğümüz Orhan Balta'yı rahmetle anıyorum.

Türkiye, bu yaraları da saracak, bu sıkıntılı günleri de atlatacaktır. Devletimizin tüm birimleri 12 Kasım depremi sonrasında görevlerini başarıyla yerine getirmektedir. TÜRK-İŞ, 17 Ağustos depremi sonrasında yaralarımızın sarılmasına birçok biçimde önemli katkılarda bulunmuştur. Bu katkılarımız devam etmektedir.

Yaralarımızın sarılması için bütün üyelerimizden birer yevmiye kesilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak bazı işyerlerinde bu kesinti henüz yapılmamıştır. Bazı işyerlerinde ise bu kesintiler henüz TÜRK-İŞ'in hesaplarına intikal etmemiştir. Bu konuda bütün teşkilat başkanlarının duyarlı davranmalarını bekliyorum. Toplanan bu para ile depremzede işçilere konut yapılması konusunda Başkanlığa yaptığımız başvuru olumlu sonuçlanmıştır. Bu konuda TÜRK-İŞ üzerine düşeni yapmalıdır. Bu da sizlerin ve üyelerinizin katkılarıyla gerçekleşecektir.

2000 yılı bütçesi Meclis'te görüşülmektedir. 1985 yılında

toplam vergi gelirlerinin yüzde 20'si faizlere gitmekteydi. Bu oran 1999 yılında yüzde 75'e yükselmişti. 2000 yılında ise toplanan verginin yüzde 88'i faizlere gidecektir. 24 katrilyon liralık vergi toplanacak, faize de 21,1 katrilyon lira ödenecektir. Bütçe harcamalarının yüzde 45'i faize ayrılmıştır. Yaklaşık 40 bin kişi, devletimizin tüm harcamalarının yarısını faiz olarak alacaktır. Bu durum, Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını tehdit etmektedir. Harcamalarını borçlanma yoluyla karşılayan bir devlet, borcu verenlerin temsilcisi karşısında ekonomik bağımsızlığını kolay kolay koruyamaz. IMF ile ilişkilerimiz bugün bu durumdadır. IMF ile ilişkiler, ekonomik bağımsızlığımızı zedeleyici bir biçime girmiştir.

IMF ne istiyor? IMF, "Türkiye ekmesin, biçmesin, tarım ve hayvancılığını öldürsün, Avrupa'dan tahıl ithal etsin, hormonlu et ithal etsin" istiyor. IMF, "Kamu kurum ve kuruluşlarını çökertin, KİT'leri satarak özelleştirme yağmasına devam edin, işsizliği artırın; dış borçlarınızı da zamanında ödeyin" diyor. IMF "sosyal, siyasal ve ekonomik bakımdan çokuluslu şirketlerin çıkarlarına uygun hareket edin, bütçenizi ve programınızı buna göre yapın" diyor. IMF, "ücretleri, maaşları ve emekli aylıklarını dondurun" diyor. IMF bunları ve buna benzer talepleri tekrar tekrar gündeme getiriyor. IMF ve Dünya Bankası gibi çokuluslu şirketlerin çıkarlarını gözetken uluslararası kurumların

taleplerini yerine getiren hangi gelişmekte olan ülke kalkınmıştır, belini doğrultmuştur?

Biz, "hükümetimiz uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini koparsın" demiyoruz. Fakat üç beş çıkarıcının çıkarı için 65 milyonluk halkımızı işsizliğe itmeyin, borç altına sokmayın, ülkemizin geleceğini ipotek altına sokmayın, diyoruz. 2000 yılı bütçesinde borçların ve faizlerin ödenmesinde gösterilen titizlik, karşı karşıya olduğumuz acı durumun en açık örneğidir. İşçiye, memura, emekliye, aylardır parasını alamayan belediye işçisine para bulamadığını söyleyen hükümet, para tacirlerine ve faizcilere gününde para bulabilmekte ve ödeme yapabilmektedir.

2000'li yıllara girmek üzereyiz. 2000'li yıllarda ve sonrasında çalışanları büyük sorunlar beklemektedir. Aslında yalnızca çalışanları değil, tüm halkımızı ve ülkemizi büyük sorunlar beklemektedir. Sosyal güvenlik yasasında ancak deprem sayesinde yapılabilen değişiklikler bunların habercisidir. Alacaklarının aylardın ödenmemesini protesto eden Erzurum belediyesi işçileri Ankara'ya yürümektedir.

Ülkemizin birçok bölgesinde işten çıkarmaları protesto için grevler, direnişler, yürüyüşler, açlık grevleri yapılmaktadır. Sümerbank Beykoz Kundura ve Bakırköy Dokuma fabrikaları işçilerinin ve Bor madeni işçilerinin örnek mücadelesi başarıyla sonuçlanmıştır. TÜRK-İŞ'in yürekten desteklediği bu meşru ve demok-

ratik mücadeleler, gelecekte karşılaşacağımız sıkıntıları azaltmayı amaçlamaktadır. Tüm teşkilatımızın da bu alanda destek ve dayanışmalarını esirgemeyeceğine inanıyorum.

Siyasi gelişmelerin başarısızlıkla sonuçlanması nedeniyle, halkımızın geleceğe ilişkin ümitleri her geçen gün biraz daha kırılmaktadır. Bu durumda, halkımız, başta TÜRK-İŞ olmak üzere demokratik kitle örgütlerinden farklı beklentilere girmektedir. TÜRK-İŞ bugüne kadar ülkesinin ve halkının savunucusu olmuştur. Halkımızın TÜRK-İŞ'ten çok şey beklemesi, bu nedenledir. TÜRK-İŞ, bu beklentileri hayata geçirme çabasını sürdürecektir.

TÜRK-İŞ, 18. olağan genel kurulunu toplama hazırlıkları içindedir. 50'ye yakın yabancı konuk, genel kurulumuzu onurlandıracaktır. Başta siyasilere olmak üzere, halkımızın gözü ve kulağı TÜRK-İŞ'in genel kurulundadır. Onurlu bir maziye sahip TÜRK-İŞ, bu genel kurulunda da, demokrasinin gerekenlerini yerine getirecektir, genel kurulun kararlarına saygı duyacaktır. Bütün arkadaşlarımdan istediğim, küçük hesapları aşmaları ve karışımızda bizi bekleyen dev gibi sorunları hep birlikte çözebilmek için TÜRK-İŞ'in tüzel kişiliğini daha kararlı bir biçimde korumaları ve daha da güçlendirmeleridir. Bu konuda bütün arkadaşlarımdan gereken duyarlılığı göstereceğine inanıyorum."

ASGARI ÜCRET ÇALIŞMALARI BAŞLADI

MERAL: "Asgari ücret sefalet ücreti olmamalıdır."

Yeni asgari ücreti belirlemek amacıyla oluşturulan Asgari Ücret Tesbit Komisyonu çalışmalarına 18 Ekim 1999 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda yapılan bir toplantıyla başladı.

Toplantıya Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, işçi kesiminin başkanı Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç ve Komisyon üyeleri katıldılar.

Meral, burada yaptığı konuşmada asgari ücretin sefalet ücreti olması gerektiği belirterek;

"Asgari ücret tespit edilirken, daha başlangıçta haksızlık yapılmakta ve belirlenen asgari ücret tutarı işçiye eksik ödenmektedir. Bir taraftan "bilimsel ve objektif" yöntemler kullanıldığı söylenerek hesaplama yapılmakta ve işçinin geçimi için en alt düzeyde gerekli tutar ortaya çıkarılmakta, fakat öte yandan bunun yaklaşık üçte biri vergi, sigorta primi, zorunlu tasarruf gibi kesintilere gitmektedir.

Yapılması gereken, hesaplanan tutarın net olarak işinin eline geçmesini sağlayacak düzenlemenin yapılmasıdır.

Asgari ücret belirlenirken, uluslararası sözleşme ve ilkeler bir tarafa bırakılarak tek bir işçi esas alınmaktadır. Tüm insanların olduğu gibi iş-

çilerin de aile kurma, çocuk yetiştirme hakkı vardır.

Devletin, işçinin ailesiyle birlikte saygın bir yaşama düzeyi sağlayacak ücret düzeyini sağlaması için gerekli şartları oluşturma görev ve sorumluluğu vardır.

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik kriz bahanesinin arkasına hiç kimse sığınmamalıdır. Emeğe ve insana olumsuz yaklaşımın mazereti olamaz. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin faturası işçiye, çalışana çıkarılmamalıdır.

Bu uygulamaların sürmesi halinde, ekonomik krizden daha da önemli ve tehlikeli olan "sosyal kriz" in gelmesi kaçınılmazdır."

Toplantıda konuşan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan;

"Bir pazarlık ücreti olmayan asgari ücret; kanun ve yönetmeliklere uygun, bilimsel, objektif ve güvenilir verilerden hareketle belirlenen bir ücrettir. Bu bakımdan Komisyonumuzun, bilimsel esaslara uygun olarak yapılacak çalışmalar sonucu, ülkemiz için en gerçekçi asgari ücreti tespit edeceğine inanıyorum.

Asgari ücret; sadece bu ücretle çalışan işçilerimizi ilgilendirmemek-

te, aynı zamanda önemli ekonomik ve toplumsal etkileri söz konusu olmaktadır.

Bu nedenle, asgari ücretin yeniden belirlenmesi hem işçilerimiz, hem de işverenlerimiz ve hem de ülkemiz bakımından büyük önem taşımaktadır.

Hükümetimizin de büyük önem verdiği, çalışma yaşamında üçlü katılımın ve diyalogun verimli bir örneğini oluşturan böylesine önemli bir çalışma yapacak olan Komisyonumuzun değerli üyelerine başarılar diliyor ve gayretleri için şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum." dedi.

İşveren kesimi adına konuşan TİSK Genel Sekreteri Bülent Pirler ise;

"Komisyonumuzun, asgari ücretin iki ana faktörü olan, işletmelerin rekabet gücü ve çalışanın ihtiyaçları arasında makul ve kollektif faydaya yönelik bir denge kuracağına inanıyorum." dedi.

Asgari Ücret Tesbit Komisyonu:

SANAYİ VE HİZMET KESİMİ

1- Salih KILIÇ

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri

2- Zeki POLAT

TEKSİF Genel Başkanı

3- Cengiz TEKE

HABER-İŞ Genel Başkanı

4- Nihat YURDAKUL

BELEDİYE-İŞ Genel Başkanı

5- Enis BAĞDADIÖĞLU

TÜRK-İŞ Araştırma Md. Yard.

TARIM VE ORMAN KESİMİ

1- Salih KILIÇ

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri

2- Bedrettin KAYKAÇ

TARIM-İŞ Genel Başkanı

3- Mehmet KAFES

ORMAN-İŞ Genel Başkanı

4- A. Ekber GÜVENÇ

BASIN-İŞ Genel Başkanı

5- Sadık ÖZBEN

TEZKOOP-İŞ Genel Başkanı

6- Mehmet YAZAN

TÜRK KOOP-İŞ Genel Başkanı

PETROL-İŞ'TEN POAŞ TEPKİSİ

Meral:

“Özelleştirmenin ülkeye hiçbir katkısı yok.”

Öztaşkın:

“KİT’ler sahipsiz değildir.”

Petrol Ofisi’nin, özelleştirmek amacıyla tekrar ihaleye çıkarılması üzerine Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın Türk-İş Genel Merkezi’nde bir basın toplantısı düzenledi.

Türk-İş’e bağlı sendikaların Genel Başkan ve yöneticilerinin, TMMOB, KESK, Kamu-Sen, KİGEM gibi kuruluşların temsilcilerinin de katılarak destek ve verdikleri basın toplantısında ilk sözü Türk-İş Genel Başkanı Başram Meral aldı.

Meral, özelleştirmenin ülkeye hiçbir katkısının olmadığını belirterek, “Özelleştirme denince akla yağma, talan gelmektedir, işten atılmalar gelmektedir, işsizlik, yolsuzluk gelmektedir. Yıllardır özelleştirmeyi savunanlar, özelleştirmeye karşı olanları suçlayanlar bu tablo karşısında susmaktadır.” dedi.

Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın ise, özelleştirmeyi halk istediği için değil, uluslararası tekelleri sermaye istediği için yapıldığını belirterek şöyle konuştu: “Bugün bu basın toplantısının 17 Kasım’da düzenlenmesi de, ihaleye başlanması

ile aynı güne rastlaması amacıyla yapılmıştır. Onlar POAŞ’ı, diğer deyişi ile KİT’leri ve kamu girişimciliğini sahipsiz görmezler. İnaniyoruz ki başta işçiler olmak üzere geniş bir kamuoyu özelleştirme karşıtıdır. Özelleştirmelerin halkın yararına olmadığı her geçen gün daha net anlaşılmaktadır. Her ne kadar günlük basın yayın kuruluşları yansıtmassa da bu gerçek, biraz dikkatli inceleme ile kolayca anlaşılır. Sermayenin yakın çevreleri dışında özelleştirme yanlısı kuruluşun varlığı kamu oyunca bilinmediği gibi, sermaye çevrelerinin tamamının da özelleştirme yanlısı olduğu söylenemez. Gerçekte özelleştirme yanlıları bir avuç sayıdadırlar. Bu bir avuç azınlık ise güçlerini uluslararası sermaye odaklarından almaktadırlar.

KİT’lerde örgütlü sendika ve bir vatandaş olarak sormak istiyoruz siz bu özelleştirmeyi kimin için yapıyorsunuz? Bu ülke halkının çıkarı için mi, yoksa IMF ile stand-by anlaşması yaparak birkaç milyar dolar borç bulma beklentisi için mi?

Şimdiye değin yapılan 131 kuruluşun özelleştirmesi açıkça ortaya koymuştur ki, özelleştirmeler asla ve asla iddia ettikleri gibi ne Bütçenin kara deliklerini kapatmıştır ne de özel sektör dinamizmi artırılarak ülkenin ekonomik sorunlarını çözmüş ve teknolojik gelişmeler sağlamıştır.

Aksine kambur ilan ettikleri KİT’lerin, özelleştirme süreçleri karşısında; KİT’lerin halka ucuz mal ve hizmet sunumlarının önemi yanı sıra, Bütçenin de vergi ve kar açısından ne denli büyük hacimde bir gelir kaynağı durumunda oldukları daha bir anlaşılır olmuştur. Örneğin ekonomik krize rağmen 1999’da KİT’lerden beklenen kar 1.6 katrilyon TL’dir. 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun en büyük 5 firmasının 4’ü KİT’tir. En karlı olanların 5’i de yine KİT’tir. 500 Büyük Sanayi Kuruluşunda yer alan 41 KİT, 500 kuruluşun ödedikleri toplam verginin dörtte üçünü gerçekleştirmektedir. Tüm bunlar yanı sıra, yine 500 Büyük Sanayi kuruluşu verilerine göre KİT’ler de verimlilik, özel sektörün 2 katıdır.

BOR MADENLERİ ÖZELLEŞTİRİLEMEZ

*DÜNYANIN EN ÖNEMLİ MADENLERİNDEN OLAN BOR MADENİNİN
ÖZELLEŞTİRİLMEMEYE ÇALIŞILMASI TEPKİYE NEDEN OLDU.*

T. MADEN-İŞ'İN GİRİŞİMİYLE ÇOK ÖNEMLİ BİR YANLIŞTAN DÖNÜLDÜ.

Meral:

"İşine sahip çıkan işçi başımızın tacıdır."

Kayabaşı:

**"Bor madenlerin sahip
çıkacağız.
Direneceğiz."**

Soysal:

**"Birilerini zengin
etmek için devleti yok
etmeye çalışıyorlar."**

Ülkemizde madencilik sektörünün itici motorlarından olan Bor madenlerinin özelleştirilmesine karşı TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, T.Maden-İş Genel Başkanı H. Hüseyin Kayabaşı ve KİGEM Başkanı Prof. Dr. Mümtaz Soysal ortak bir basın toplantısı düzenlediler.

Ülkemizde cam sanayinden, nükleer enerji kullanımına kadar birçok alanda temel hammadde olan ve dünya üretiminin dörtte üçü ülkemizde gerçekleşen bor madenlerinin, Danıştay'ın verdiği olumsuz görüşe rağmen özelleştirilmeye çalışılmasına karşı T.Maden-İş Sendikası'nın yürüttüğü kampanya sonucunda yapılan

basın toplantısında madenin ülkemiz için önemi vurgulandı.

Basın toplantısında ilk sözü alan Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, özelleştirmeden elde edilen gelirlerle ülkeye bir tek çivi bile çakılmadığını vurgulayarak, "Hükümet, özelleştirmeler konusunda yargının verdiği kararları uygulamıyor. Siyasiler, mirasyedi gibi Cumhuriyetin birikimlerini yok ediyorlar. Bor madenleri konusunda, Sümerbank Beykoz fabrikasında 'kellemizi veririz, işimizi vermeyiz' diyen işçimiz başımızın tacıdır, onların sonuna kadar yanındayız" dedi.

T.Maden-İş Sendikası Genel

Başkanı H. Hüseyin Kayabaşı ise "Sendika olarak başta KİGEM olmak üzere tüm sivil toplum örgütlerinin de desteği ile demokratik ve meşru mücadelemizi sürdüreceğiz. Bu mücadelede Devlet Bakanı Şükrü Gürel'in desteğini gördük. Sayın Bakan bu madenin devlet eliyle işletilmesinden yana. Kendisine teşekkür ediyoruz" dedi.

Toplantıda son olarak konuşan KİGEM Başkanı Prof. Dr. Mümtaz Soysal ise "Birileri zengin olacak diye devleti yok etmek istiyorlar. Bu ülkede işçiler direnerek mücadele ediyorlar. Cumhuriyet elden giderken buradan sahiple-niliyor" dedi.

Erzurum Belediyesi İşçileri Ankara'da...

“HAKLARIMIZI ALANA KADAR MÜCADELE EDECEĞİZ”

AYLARDIR ÜCRETLERİNİ ALAMAYAN ERZURUM BELEDİYESİ İŞÇİLERİ ANKARA'YA YÜRÜDÜ...

Yaklaşık 10 aydır ücretlerini alamayan Erzurum Belediyesi'nde çalışan 145 işçi 11 Kasım 1999 günü başlattıkları yürüyüşü Erzincan, Tokat, Amasya, Çorum, Kırakkale'den geçerek Ankara'da noktaladılar.

İşçiler 18 Kasım günü Ankara'da Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, Teşkilatlama Sekreteri Tamer Eralan, Belediye-İş Sendikası Genel Başkanı Nihat Yurdakul ve yöneticileri, bağlı Sendikaların Başkan ve yöneticileri, işçiler ve kalabalık bir basın grubu tarafından coşkuyla karşılandı.

Karşılama sırasında bir konuşma yapan Meral, “Bütçenin yüzde 50'sini, vergi gelirlerinin yüzde 90'mı gözünü kırpmadan rantiyeye veren Hükümet işçisini, emeklisini sokağa dökerek siyaset yaptığını sanıyor. Dünya Bankası ve IMF'nin talimatlarına harfi harfine uyanlar, işçinin emeklinin hakkını vermiyor. Ama biz hakkımızı almak için mücadeleye kararlıyız.” dedi.

Belediye-İş Genel Başkanı Nihat Yurdakul ise, işçilerin kışa hazırlık için ısıtma ve yiyecek

ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirterek, “Biz sorunlarımızı Hükümet ile çözmek istiyoruz. Sesimizi duymazlarsa Türkiye'nin her yerinden onbinlerce işçi Ankara'ya yürüyecek.” dedi.

Topluluk daha sonra sloganlar eşliğinde Belediye-İş Sendikası'na yürüdüler. İşçiler ertesi gün ise yine yürüyerek Türk-İş Genel Merkezi'ne geldiler. Burada kendilerini karşılayarak bir konuşma yapan Meral, Maliye Bakanı Sümer

Oral ile sorunun çözümü konusunda sürekli olarak görüştüğünü ancak henüz olumlu bir sonuç alamadığını anlatarak, “sorun çözülene kadar burada bizim misafirimizsiniz. Şimdilik sorunu çözmek için Hükümetle diyalog kurmaya çalışıyoruz. Çözülmezse hep birlikte Başbakan'ın kapısının önüne otururuz.” dedi.

Dergimiz baskıya girdiği sırada Belediye işçileri Türk-İş'te beklemeye devam ediyorlardı.

“Küreselleşme politikaları yoksulları daha da yoksullaştırdı.”

Türkiye Maden-İş Sendikası 6. Olağan Genel Kurulu 9-10 Ekim 1999 günlerinde yapıldı. Genel Kurul divan başkanlığına Sağlık-İş Genel Başkanı Mustafa Başoğlu'nun seçildiği Genel Kurulda Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral de katılarak bir konuşma yaptı.

Türkiye Maden-İş Genel Başkanı Hasan Hüseyin Kayabaşı açış konuşmasında özette şu görüşlere yer verdi.

Bugün yeni liberal politikalar gibi küreselleşme politikaları küreselleşme merkezlerinde bile sorgulanıyor.

Nasıl ki, yeni liberal politikalar ülke içindeki toplumsal dengeleri altüst ettiyse, küreselleşme politikaları da, gelişimi, gelişmekte olan ve geri kalmış ülkeler arasındaki dengeleri alt üst etti.

Yoksul ülkeleri daha yoksullaştırdı.

Zengin ülkeleri daha da zenginleştirdi.

Bunu Birleşmiş Milletler de söylüyor ve raporlarında artık, bu küresel politikalar dizgin vurun diyor.

Küreselleşme ile gelişmekte olan ülkelerde yatırım da artmıyor. Hala, en

zengin yüzde 20'lik ülke grubuna tüm yatırımların yüzde 62'si yapılıyor.

İhracatta da durum farklı değil.

Küreselleşme politikalarının etkin kılındığı son 10 yıl içinde dünyanın en zengin 200 insanı servetlerini dolar üzerinden net iki kat artırdılar.

Dünyanın 40'ı aşkın ülkesinde nüfusun önemli bölümü açlık sınırının altına inmiş bulunuyor.

Yani Kuzey ile Güney arasındaki gelir dağılımı uçurumu gittikçe artıyor.

Güney ülkeleri kafalarına kadar borç batağına girmiş bulunuyorlar.

Türkiye'yi yönetenlerin bu gerçekleri görmelerini istiyoruz.

Ama, Türkiye'yi yönetenlerin hala uluslararası sermayenin örgütlerinin istemleri doğrultusunda uluslararası tahkim gibi, küreselleşme düzenlemelerini gerçekleştirmeye, ulusal denetim çarklarını törpüleyen politikaları hayata geçirmeye çalışıyorlar.

IMF'nin 1980'den sonra Türkiye'den istemleri zaman zaman değişmiş olabilir. Ama, bu istemi hep süreklilik taşıdı: Özelleştirme.

Niçin özelleştirme yapıldığı konusunda başlangıç ve daha sonra özelleştirmecilerin gösterdiği gerekçe ve hedeflerin hepsinin geçersiz olduğu sizin de bildiğiniz gibi ortaya çıktı.

“KİT”ler verimsiz” dediler.

“İstihdam fazlası var” dediler. Zorunlu emeklilikle işçi azaltımına gittiler.

Devlete yük dediler hiçbir yatırım yapmadılar.

İktidarlar ise, bu kurumları siyasi aralık olarak kullandılar.

KİT'lerin verimsiz olmadığı özel sektör işletmelerinden daha verimli olduğu araştırmalarla ortaya kondu.

Zarar ediyor dediler ama Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşundan en fazla kar edenlerin ilk 6'sını KİT'ler oluşturuyor. Kaldı ki, özel sektörün karlarının yüzde 80'inden fazlasının faaliyet dışı kar yanı faiz geliri olduğu ortaya çıktı.

KİT'ler devletin hala başta vergi olmak üzere en büyük gelir kaynağı durumundalar.

Sonunda, niyetlerini itiraf ettiler: “Biz bu satışlarla borç ve faiz ödemelerini yapacağız” dediler.

Ama, en karlı KİT'lerden satışlara başlamalarına karşın, bugüne kadar elde edilen hiçbir şey yok. Satışlardan elde edilen gelir 4.6 milyar dolar, her özelleştirme için yapılan gider 4.3 milyar dolar. Gelir ile gider eşit.

Bu durumda Türkiye özelleştirmelerden ne kazandı: Hiçbir şey.

Özelleştirilen birçok KİT üretim dışı kaldı.

Çalışanları işsiz kalıp işsizler ordusuna katıldı.

Kazananlar ise KİT'leri peşkeş fiyatlarında alanlar, aracı kurumlar ve alım satım işinde aracı olanlar oldu.

Türkiye karlı, verimli KİT'lerini, düzenli gelirini ve üretimini kaybetti.

Özelleştirmeler sırasında ortaya çıkan yolsuzluklar, siyasi istismarlar, kara para aklamaları da cabası oldu.

Mevcut koalisyon hükümeti de geçmişteki gibi savunulacak hiçbir tarafı kalmamış özelleştirmeleri devam ettirmek niyetindedir.

Dileriz bu yanıltan dönerler.”

Genel Kurulda yapılan seçimler sonunda T. Maden-İş'in yeni yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

H. Hüseyin Kayabaşı - Genel Başkan

Nevzat Yavuz - Gen. Bşk. Yrd.

İsmail Mengü - Genel Sekr.

Mustafa Engin - Gen. Mali Sekr.

Orhan Şimşek - Gen. Teşkilat Sekr.

İhsan Dokur - Gen. Eğitim Sekr.

Ejder Gök - Gen. TİS ve Mevz. Sekr.

PETROL-İŞ GENEL KURULU YAPILDI

**Mustafa
Öztaşkın:**
**“Siyasi
Partilerin**

**emeğe karşı tavrı
bizim onlara karşı
tavrımızı belirler.”**

Türk-İş’e karşı Petrol-İş Sendikası’nın 23. Genel Kurulu 1-3 Ekim 1999 günlerinde yapıldı. Di-
van başkanlığını Deri-İş Genel Baş-
kanı Yener Kaya, yardımcılarını
ise Tezkoop-İş Genel Başkanı Sadık
Özben ve Kristal-İş Genel Başkanı
Mustafa Bağçeci yaptı.

Genel Kurulun açış konuşması
Genel Başkan Bayram Yıldırım tara-
fından yapıldı. Yıldırım açış konu-
şmasında;

“Bugün bize öyle bir dünya da-
yatılıyor ki, ne söylenirse kabul ede-
lim, sorgusuz sualsiz bize dayatılan-
ları bir kademışçesine sineye çeke-
lim isteniyor. Onlara göre küreselleş-
me kavramı ile bütünleştirilen rek-
abet için feda edemeyecek birşeyimiz
kalmamalıdır. Onlar, yeni dünya dü-
zenlerini, emperyalist güçlerini aşı-
lamaz olarak bize yansıtıyorlar.

Tek kutuplu olarak kabul ettikle-
ri bu dünyada, ellerinde bulunan
medyayı da en geniş biçimde kulla-
nıyorlar. Yazılı basın yanı sıra, tele-
vizyon ekranından veya internet ara-
cılığı ile bilgisayar ekranından bize
anında ulaşıbiliyorlar.

Tüm dünyada emperyalizmin
her alandaki saldırılarının yoğunlaş-
tığı bir dönemden geçiyoruz. Başta
AB olmak üzere uluslararası baskı
ve sömürüyü yürüten güçler, bu bas-
kı ve sömürülerini daha da yoğunlaş-

tırmak için sürekli yeni yollar ve
yöntemler bulmaktalar.

Yeryüzünü kendi pazarları duru-
muna getirmek için “yeni dünya dü-
zeni”, küreselleşme ve benzeri adlar
altında ulusal sınırları ortadan kaldır-
mayı, ulusal direnç noktalarını yok
etmeyi amaçlıyorlar ve bu yönde
IMF’nen, Dünya Bankası’nın yaptı-
rılarını dayatıyorlar.

Emperyalist sömürü odakları, si-
lah satışlarını artırmak ve ezilen
ulusların birliğini ve başarısını en-
gellemek için etnik ve bölgesel so-
runları kışkırtıyor ve bu sorunlardan
kaynaklanan bölgesel savaşları, sı-
cak çatışmaları doğrudan yönlendir-
yorlar. Düne kadar birlikte yaşayan
uluslar, halklar, topluluklar bugün
birbirlerine düşman ediliyor.

Yeni dünya düzençilerinin hede-
fi, tüm dünyayı kendi egemenlikleri
altına almak ve buna karşı direnen
ulusal, sınıfsal, insani ve ahlaki ne
varsa hepsini yok etmek ve böylece
de kendi sömürü ve talanlarını kat ve
kat artırmaktır.” dedi.

Petrol-İş Sendikası’nın 23. Ola-
ğan Genel Kurul toplantısında yapı-
lan seçimler sonunda Genel Başkan-
lığı Ailağa Şube Başkanı Mustafa
Öztaşkın seçildi.

Öztaşkın, seçimler ardından yapı-
tığı konuşmada kendilerini göreve
getiren Petrol-İş üyelerine ve delege-

lerine teşekkür ederek onların bu gü-
venlerine layık olacaklarını söyledi.

Öztaşkın, konuşmasında şu gö-
rüşlere yer verdi:

“Yıllardır örgüt içinde sürdürü-
len kararlı ve dürüst mücadelenin
boşa gitmediği görülmüştür. Sendi-
kalar bağımsız emek örgütleridir.
Herhangi bir siyasi partiye endeksli
bir politika izlememelidir. Sendika-
lar bütün siyasi partilere karşı örgüt-
sel bağımsızlıklarını korumalıdır.
Bütün siyasi partilere yakınlığımız
aynı mesafede olmalıdır. Uzaklık ve
yakınlığımızı belirleyecek olan o
siyasi partinin programı ve icraatıdır.
İşçi sınıfına ve sendikalara bakış
açısı ve pratikteki uygulamalarıdır.
Bizim taleplerimizi, bizim iş, ekmek,
özgürlük talebimizi, iş güvencesi,
çalışma koşulları iyileştirilmeli,
demokrasi, insan hakları, özgürlükler
konusunda bizimle her yerde her
platformda beraber yürüdükleri tak-
dirde doğal olarak bizim onlara
diğerlerine göre mesafemiz daha
yakın olacaktır.” dedi.

Petrol-İş Sendikası’nın yeni
yönetim kurulu şu şekilde belirlendi:

Mustafa Öztaşkın - Genel Başkan

Mustafa Çavdar - Genel Sekreter

Adnan Özcan - Genel Mali Sek.

İsmet Yiğit - Genel Eğt. ve Teşk. Sek.

Mehmet Güray - Gen. Yönetim Sek.

TEKGIDA-İŞ GENEL KURULU YAPILDI

- **Orhan Balta'nın vefatının ardından Genel Başkanlığa Hüseyin Karakoç seçildi.**
- **Karakoç "Özelleştirmeye karşı ciddi bir kavga verdik, mücadelemiz sürece" dedi.**

Tekgıda-İş Sendikası'nın 11. Olağan Genel Kurulu 1-3 Ekim 1999 günlerinde İstanbul'da yapıldı.

Divan Başkanlığını Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, yardımcılarını Teksif Genel Başkanı Zeki Polat ve Toleyis Genel Başkanı Cemal Bakındı'nın yaptığı genel kurulun açış konuşmasını, Genel Başkan Orhan Balta'nın vefatı nedeniyle Genel Sekreter Hüseyin Karakoç yaptı.

Karakoç, açış konuşmasında özetle şu görüşlere yer verdi:

"Üstüne basarak ifade etmek istiyoruz ki, bu ülkenin en ciddi sorunu, sosyal adaletteki dengesizlik ve gelir dağılımı sorunudur. Bu soruna ciddi, kalıcı, uzun vadeli bir plan ve stratejiyle eğilinmediği sürece, ne toplumsal ne de siyasal huzuru bulmamız mümkün değildir. Bunun yolu da devleti küçültmek adına, işletmelerini yoketmekten, eğitim ve sağlık gibi en temel insan hakkı alanlarını özelleştirmekten geçmez. Devletin, bölgesel ekonomik farklılıkları da gözeten, üçbuçuk insanı değil, kamu yararını gözeten yönlendirmesinden geçer.

Biz de demokrasi ve demokratik hakların geliştirilmesini istiyoruz. Ama yalnızca parası olanlara işleyen bir demokrasi değil.

Biz de hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti istiyoruz. Ama yalnızca parası ve silahı olanlara yarayan bir hukuk değil.

Kaliteli eğitim hakkı istiyoruz, kaliteli sağlık hizmeti istiyoruz, ama sadece parası olanlara değil.

Vergide adalet, gelirden adalet, düzende adalet istiyoruz. Bağımsız Cum-

huriyetimizi istiyoruz, demokrasiyle birlikte istiyoruz. Birinden birini seçmek gibi bir çaresizlik içinde de olmadığımızı inanıyoruz.

Özgürce düşünen, özgürce kendini geliştirebilen birey-yurttaşlar olmayı biz de istiyoruz. Ama özgürce düşünüp davranabilmek için önce iş ve karınların doyması, yanında da eğitim ve sağlığın gerektiğini biliyoruz. Bu işlerin de özel girişimcilerin ya da sermayenin kar hırsı ile törpülenmiş insaf ve vicdanlarına terk edilemeyecek kadar hayati ve elzem, kamu hizmetleri olduğunu biliyoruz.

Uluslararası tahkim bir sömürge hukukudur. Uluslararası sermayenin önünü açmak için hazırlanan bu MAI dediğimiz, Çok Taraflı Yatırım Anlaşması, yani sermayenin anayasasının bir parçasıdır.

Biz bu ülkeyi sokakta bulmadık. Ulusal bağımsızlığımızın temel stratejik alanlarını denetimsiz, sorgusuz teslim etmek niyetinde değiliz. Şunu herkes biliyor ki, sermaye, özellikle yabancı sermaye kar kokusu sezdiği her yere girer. Nitekim girmiştir de. Dikensiz gül bahçesi hazırlamak, yolunun taşlarını temizlemek bizim işimiz değil, Güllü seven dikenine katlanır.

Biz yargıcımıza güveniyoruz, değerlerimize ve ideallerimize inanıyoruz. Bu konu ulusal bir davadır. Gerektiğinde sokağa da çıkınız, sokakta da yatarız.

Türkiye'nin geçim standartlarına göre yoksulluk sınırında kalan ücretlerimiz bile boy hedefi haline getiriliyor. Başka ayıpları örtmek için bizi hedef

gösteriyorlar. Bu tuzağa düşmemenin bir tek yolu var. Sendikal örgütlenmeyi ne pahasına olursa olsun genişletmek. Bir yandan yasaların değiştirilmesi yolundaki baskı gücümüzü kullanmak, öte yandan da örgütlenme ağımlı genişletmek için bir asker gibi çalışmak.

Bunun için eğitim, bilinç ve kararlılık gerekiyor. Sermaye kendisine küreselleşmeyi hedef seçmişse aynı hedefe emeğin de yönelmesi şart görünüyor. Yeni dünya düzeni kuruldu, sendikalizm öldü teranelerine inanmak bizim işimiz değil. Yeryüzünde yoksulluk, sömürü, işveren ve işgören olduğu sürece örgütlülük bilinci ve ihtiyacı ortadan kalkmayacaktır.

Elbetteki değişen düzeni, değişen ilişkileri, teknolojiyi izlemek ve uyum sağlamak zorundayız. Uyum sağlamanın da ötesinde bütün bunlardan kendimize uygun yeni sonuçlar ve hedefler üretmek zorundayız. Ama bu, söylenenlerin aksine taşeronlaşma, esnek çalışma, özelleştirme gibi, çalışanı örgütsüz, savunmasız, tek başına bırakan girişimlere boyun eğmekle değil, çok daha etkin, çok daha dinamik bir örgütlenme yapısını oluşturmakla gerçekleşebilir."

Tekgıda-İş Sendikası'nın 11. Olağan Genel Kurulu sonunda yeni Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

Hüseyin Karakoç - Genel Başkan
Mustafa Türkel - Genel Sekreter
Korkut Güler - Gen. Mali Sekreter
Zeki Şeşen - Gen. Eğt. Sekreteri
Turhan Ayber - Gen. Teşk. Sekreteri

BASIN-İŞ GENEL KURULU YAPILDI

Türk-İş'e bağlı Basın-İş Sendikası 15. Olağan Genel Kurulu 30-31 Ekim 1999 günlerinde yapıldı. Genel Kurulda divan başkanlığına Deri-İş Genel Başkanı Yener Kaya, yardımcılıklarına Yol-İş Genel Sekreteri Tevfik Özçelik ve Haber-İş İstanbul Şube Başkanı Levent Dokuyucu seçildi.

Genel Başkan Ali Ekber Güvenç, sermayenin saldırısının arttığı koşullarda yapılması gerekenleri dile getirdiği açış konuşmasında özetle şunları söyledi:

"Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun Helsinki'de yaptığı 9. Kongresinde bu konu tartışıldı. İşçilerin bu sürece nasıl karşı koyacakları üzerinde duruldu. Bunun çaresi evrensel düzeyde bir örgütlenmeyi gerektiriyordu. Hem ezilen ulusların, hem de dünya emekçilerinin ortak hedeflerde birleşerek, bu büyük rüzgara karşı kendi önlemlerini alması artık kaçınılmaz hale gelmişti. Avrupalı işçiler, kaderlerinin yoksul ülkelerin işçilerinin kaderleriyle ortak olduğunu, globalleşme rüzgarları kendilerini gelip vurdukça daha iyi fark ediyorlardı. Çokuluslu şirketler, yatırımlarını ucuz ve hiç bir sosyal güvencenin olmadığı anti-demokratik ve geri kalmış ülkelere kaydırıyorlardı. Bu durum ise Batı'da işsizliğin artması ve giderek ücretlerin düşmesi sonucunu doğuruyordu. Avrupalı

işçiler, yoksul ülkelerin işçileri ile dayanışmaya, o ülkelerdeki işçilerin haklarının güvenceye alınmasını sağlayacak demokratik adımların atılmasına her zamankinden daha çok önem veriyorlar.

"Türkiye'nin emekçileri, işçileri, çalışanları, onların sendikaları, sendikacıları, konfederasyon yöneticilerimiz bu durumu artık görmeliyiz; görebilmeliyiz. Burada yapılması gereken ilk iş, sermayenin bu büyük saldırısına karşı bizim gibi olanlarla birleşerek yeni yollar bulmaktır. Sermayenin dünyada dostları varsa, emekçilerin ve ezilen sömürülen ulusların da dostları var. Üstelik onlardan çok fazla... Bütün sorun bu çoğunluğu birleştirip güce dönüştürebilmek."

BASIN-İŞ Genel Başkanı Güvenç, birleşme çağrısını şöyle detaylandırdı:

"Yapılması gereken ilk iş, 3 işçi konfederasyonunun çok acilen birleşmek için biraraya gelmesidir. Aynı şekilde, kamu çalışanları konfederasyonları da birleşmek için çalışmalarına hemen ve vakit geçirmeden başlamalıdır."

"İkinci olarak yapılması gereken iş, işkolu sendikalarının birleşmesidir. Konfederasyonların yardımları ile işkolu sendikaları daha kolay birleşeceklerdir."

"Yapılması gereken üçüncü iş,

**Ali Ekber
Güvenç:
"Sermayenin
büyük saldırısına
karşı güçlerimizi
birleştirmeliyiz."**

Türkiye'deki işkolları Tüzüğü'nün değiştirilmesi ve 28 olan işkolu sayısının ilk etapta 16'ya, daha sonra da 12'ye düşürülmesidir. Birleşmenin hukuk altyapısı da böylece hazırlanmalıdır."

"Dördüncü olarak da, personel rejiminin değiştirilmesi için birlikte mücadele edilmeli; işçi-memur ayrımı kesin olarak çözülmelidir. Ücretli ve bir başkasının emrinde emeğini satarak çalışan herkes işçi sayılmalı; sendika, toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olmalıdır."

Genel Kurul sonunda Basın-İş Sendikası Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

Ali Ekber Güvenç
Genel Başkan
Murat Yalçın
Genel Başkan Vekili
İlhami Çelik
Genel Başkan Vekili
Yakup Akkaya
Genel Sekreter
Yakup Şen
Genel Sekreter Yardımcısı
Erdoğan Sevd
Genel Mali Sekreter
Davut Bilirer
Genel Eğitim Sekreteri
Bülent Diken
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri
Veysi Kızılyaprak
Genel Mevzuat Sekreteri

KRİSTAL-İŞ GENEL KURULU YAPILDI

- **Kristal-İş 13. Olağan Genel Kurulu'nda Mustafa Bağçeli yeniden Genel Başkan Seçildi.**
- **Bağçeli: "Bu ülke bizindir ve biz Türkiye'ye sahip çıkacağız."**

Küreselleşen Dünya ekonomisinde Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası'nın önerdiği ekonomik politikalar uygulanıyor. Dolayısıyla ekonomik kriz biraz da IMF ve Dünya Bankası politikalarının krizi olarak değerlendirilebilir.

iklim daha sert ve daha soğuk bir iklimdir. Yaşanması daha güç ve beceri gerektiren bir iklimdir.

Küresel sermaye sosyal devlete ve onun kurumlarına savaş açmıştır. Sermaye kamusal olan herşeye, kamu yararına, kamu hizmetine karşı savaş açmıştır.

Küresel sermaye sosyal dayanışma ve örgütlü toplum fikrine savaş açmıştır. Bunların karşısına özelleştirme, yokedici rekabet, bencillik, köşe dönme ideolojileri yerleştirilmiştir.

Küresel sermaye ideolojisi insanı insan olmaktan çıkaran adeta paranın kölesi yapan bir ideolojidir. Küreselleşme bir büyük şairimizin dediği gibi "paranın padişahlığı" anlamına geliyor. Küresel sermaye sadece ekonomik yaşamı değil sosyal yaşamı ve hatta bireysel yaşamımızı da tehdit ediyor.

Yirminci yüzyılın en önemli kurumu olan ve emekçi sınıfların mücadelesinin ürünü olan sosyal devlet kazanımları ortadan kaldırılmaya çalışılıyor."

Kristal-İş Sendikası'nın Genel Kurulu sonunda yapılan seçimlerde Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

Mustafa Bağçeli - Genel Başkan
Ahmet Okuyan - Gen. Bşk. Vek.
Rıza Sami Aydoğan - Gen. Sekreter
İsmail Sert - Gen. Mali Sekreter
Polat Akbaş - Gen. Eğt. Sekreteri

Krystal-İş Sedikası 13. Olağan Genel Kurulu 15-17 Ekim 1999 günlerinde yapıldı. Divan Başkanlığına Basın-İş Genel Başkanı Ali Ekber Güvenç, yardımcılıklarına Deri-İş Genel Başkanı Yener Kaya ve Türk-İş 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak'ın seçildiği Genel Kurulun açılış konuşmasını Genel Başkan Mustafa Bağçeci yaptı.

Bağçeci konuşmasında özetle sunları söyledi:

"Dünyamız ekonomik, siyasal ve teknik açıdan küreselleşiyor ancak sosyal alanda, temel insan hakları ve özgürlükleri alanında bir küreselleşmeden değil giderek büyüyen bir eşitsizlikten söz etmek mümkün.

Bugün küreselleşme esas olarak sermayenin küreselleşmesi, küresel bir güç haline gelmesidir.

Küreselleşme bir anlamda egemenliğin kayıtsız şartsız çok uluslu finans gruplarının eline geçmesi demektir.

İkinci Dünya savaşının ardından Birleşmiş Milletlere bağlı olarak kurulan bu kurumlar aslında bir zenginler kulübünden öteye gidememiştir. IMF'de parayı veren düdüğü çalmakta,beş büyük kapitalist ülke IMF politikalarını belirlemektedir.

Ülkemizin ekonomisinin teslim edildiği, ekonomimiz ile ilgili belirleyici kararları veren IMF anti demokratik yapıya sahip bir kurumdur.

Ancak küreselleşme ile birlikte ulus devletlerin zayıflaması bunun yerini uluslararası hukukun ve dünyada istikrarı sağlayabilecek uluslararası yapıların alması anlamına gelmiyor. Tam tersine sermayenin sınırsız egemenliği artıyor ve sermaye aslında uluslararası hukuka da tahammül göstermiyor.

Çok Taraflı Yatırım Anlaşması ile çok uluslu şirketlere sendikalar ve ulusal hükümetler karşısında büyük ayrıcalıklar tanınıyor.

Sendikalar ve çalışanlar artık bir başka iklimle karşı karşıyadır. Bu

YOL-İŞ YÖNETİMİ GÜVEN TAZELEDİ

*Yeniden Genel Başkanlığa
Seçilen Bayram Meral:*

*“IMF’nin söylediklerini
yapanlar karşılığında
ülkemiz ve halkımız
için ne aldı?”*

Türk-İş’e bağlı Yol-İş Sendikası’nın 6. Olağan Genel Kurulu 8-10 Ekim 1999 günlerinde yapıldı.

Divan Başkanlığının Tes-İş Genel başkanı Mustafa Kumlu, yardımcılarının Orman-İş Başkanı Mehmet Kafes, Tezkoop-İş Başkanı Sadık Özben ve Yol-İş Adana 1 Nolu Şube Başkanı Ramazan Ağar’ın yaptığı Genel Kurulun açış konuşmasını Türk-İş ve Yol-İş Genel Başkanı Bayram Meral yaptı. Meral konuşmasında özetle şu görüşlere yer verdi:

“Sizlere ve sizleri buraya gönderen arkadaşlarımıza huzurunuzda teşekkürü bir borç biliyorum.

Beşinci Genel kurulumuzdan bugüne kadar, kardeş kuruluşlarla birlikte her mücadelede hep ön safta yer aldınız.

5 Ocak 1997 günü Kızılay’ı coşkuyula doldurdunuz. 16 Mayıs 1998 tarihinde Sıhhiye Meydanı, sizin sesinizle canlandı. 24 Temmuz 1999 günü Kızılay’da Türkiye tarihinin en büyük işçi mitingini gerçekleştirdiniz.

Tüm bu eylemlerde, tek bir kişinin burnu kanamadı.

Bizim amacımız demokratik tepkilerimizle, kazanılmış haklarımızın elimizden alınmasına “dur” demektir.

Bu devlet bizimdir.

Devletimizi korumak, kollamak, daha da yüceltmek, sorunların çözümünde her türlü katkıda bulunmak, ülkesini seven her Türk vatandaşının göre-

vidir.

Biz belirli aralıklarla bazı fedakarlıklar yapıyorsak, bu amaçlar doğrultusunda hareket ediyoruz. Ama Devletimizi zaafa uğraticı bazı icraatlardan da rahatsızlık duyuyoruz.

Yüce Meclisimiz, Anayasada bazı değişiklikler yaptı, tahkim yasasını çıkarttı. Sosyal Güvenlik Yasası da kabul edildi. Hepimizde, bunların, IMF’nin ve dünya Bankası’nın istekleri doğrultusunda yapıldığı izlenimi uyandı.

Bu yasalar çıkarıldı.

Peki, Dünya Bankası’ndan ve IMF’den ne aldık?

Her vatandaş devlete karşı sorumluluklarını gücü oranında yerine getirse; vergisini verse; Devletimiz talanın, israfın, haksız kazancın, faiz sömürüsüne dayalı sistemin önüne geçebilse; bizim ne Dünya Bankası’na, ne de IMF’ye ihtiyacımız kalacaktır.

Sosyal güvenlik yasa tasarısında emeklilik için ilk etapta 10.800 gün prim ödeme ve 62 yaş öngörülüyordu.

TÜRK-İŞ olarak büyük mücadeleler verdik. Hükümetimizi, siyasi partilerimizi, Meclis’teki ilgili komisyonların üyelerini, değerli milletvekillerimizi bilgilendirdik ve uyardık. Haklı, meşru ve demokratik tepkimizi dile getirdik.

TÜRK-İŞ olarak mezarda emekliliğe tavır koyduk, meydanları doldurduk. Bu meydanlarda görülmeyenlerin, bu haklı mücadelemize hiç katkısı olma-

yanların bugün bu konulardaki konuşmalarını pek de ciddiye almıyoruz.

Bu ülke Doğusuyla, Batısıyla, farklı etnik kökenlerden tüm Türk vatandaşlarıyla bir bütündür.

Bu sorular kavga ederek değil; birbirimizi sayarak, birbirimizi severek, birbirimize güvenerek aşılacaktır.

Birbirimizi hor görmekle, “yanlış yaptı, yine yanlış yapıyor” düşüncesini taşımakla, bu tür insanları toplumsal gelişmelerin dışında bırakmakla, bir sonuç alınamaz, sorunlar çözülemez.

Huzur için, toplumsal barış için, hepimiz üzerimize düşeni yapmalıyız. Düşünen ve konuşan bir Türkiye’nin oluşması için, sorunları aza inmiş, halkının yüzü gülen bir Türkiye için hep birlikte üzerimize düşeni yapmalıyız.”

Fazilet Partisi Genel Başkanı Recai Kutan ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Altan Öymen’in de katılarak birer konuşma yaptıkları Genel Kurul’da Yönetim Kurulu güven tazeledi. Seçimler sonucunda Yol-İş’in Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

Bayram Meral - Genel Başkan

Fikret Barın - Gen. Başk. Yard.

Nuhi Çelebi - Gen. Başk. Yard.

Tevfik Özçelik - Genel Sekreter

Turgut Ayçiçek - Gen. Mali Sekr.

Kenan Özşüer - Gen. Eğt. Sekr.

Hüseyin Baykal - Gen. Teşk. Sekr.

Fahrettin İnan - Gen. Toplu Söz. Sekr.

DEMİRYOL-İŞ SENDİKASI GENEL KURULU YAPILDI

**Uzun süredir
Kayyım Heyeti
tarafından yönetilen
Demiryol-İş'in
Genel Kurulu'nda
Ergün Atalay Genel
Başkan oldu.**

Türkiye Demiryolu İşçileri (DEMİRYOL - İŞ) Sendikası 6. Olağan Genel Kurulu, 6-7 Kasım 1999 tarihlerinde Ankara Sürmeli Otel Toplantı Salonunda yapıldı.

22 Şubat 1999 tarihinden beri, 9 aya yakın bir süredir Kayyım Heyeti tarafından yönetilen DEMİRYOL-İŞ Sendikası'nın faaliyet yasağı olan 6 aylık süre 23 Ağustos 1999 tarihi itibarıyla sona erdi.

Genel Kurul, Kayyım Heyetinden Av. Nusret Safa Kutlay'ın açış konuşmasıyla çalışmalarına başladı. Daha sonra genel kurulu yönetmek üzere Divan Başkanlığına Teksif Sendikası Genel başkanı Zeki Polat, Divan Başkan Yardımcılığına Haber-İş Sendikası Genel Başkanı Cengiz Teke ve DEMİRYOL-İŞ Sendikası İzmir Şube Başkanı Hüseyin Ervüz, Katip Üyeliklere ise Ankara Şube Başkanı Muhsin Budak ve Haydarpaşa Şube Başkanı Hüseyin Kaya getirildiler.

Genel Başkanlığa aday olan Adapazarı Şube Başkanı Ergün ATALAY söz aldı. DEMİRYOL-İŞ Sendikasında barışın, kardeşliğin, hizmetin öne çıkacağı, herkese eşit mesafede bulunacak, kendisine destek olmayanları destek olanlardan önce kucaklayacak bir yönetim biçimi oluşturacaklarını, daima ekip çalışmasının ön planda tutulacağını, herşeyde kendisinden önce temsil edeceği Sendika üyelerinin menfaatlerinin geleceğini vaad ederek, herkesi kucaklayacak yeni anlayışa destek verilmesini diledi.

Seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra kürsüye gelen Genel Başkan Ergün Atalay, yaptığı teşekkür konuşmasında şunları söyledi:

"Sizlerin destek ve güvenine mazhar olmanın büyük onur ve mutluluğu içindeyim. Hepinize, bana oy veren ve vermeyen bütün delegelere teşekkür ediyorum.

Artık geçmişe değil, yarınlara bakacağız. Daha iyi

hizmet için, bir süredir devam ettirilen huzursuzluğun sona ermesiyle, bu hizmet ortamını siz yarattınız. Bize düşen, huzur içinde bizi bekleyen sorunları çözümlmek olacaktır.

Şükranlarımı bir kez daha ifade ederken, işyerlerinize sağlıklı dönmenizi, gerek çalışma, gerekse aile yaşamınızda mutluluklar içinde olmanızı Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum."

DEMİRYOL-İŞ Sendikası 6. Olağan Genel Kurulunda yapılan seçimlerden sonra Yönetim Kurulu;

Ergün Atalay

Genel Başkan

Hüseyin Demir

Genel Sekreter

Recep Fil

Genel Mali Sekreter

M. Edip Gülnar

Mevzuat Sekreteri

Taki Ulusoy

Teşk. ve Eğt. Sekreteri

HARB-İŞ

GENEL KURULU YAPILDI

**Yönetim Kurulu'nun tamamının
değiştirdiği genel kurulda Genel Başkanlığa
Orhan Atay seçildi**

Türk-İş'e bağlı Harb-İş Sendikası'nın Olağan Genel Kurulu 1999 gününde Ankara'da yapıldı. Divan Başkanlığına Ankara 2 Nolu Şube Başkanı Mehmet Çelik, yardımcılara Mahmut Tan, İsmail Özer, Nihat Alemdar ve Mehmet Öget seçildiler.

Genel Kurulda yapılan seçimler sonucunda Harb-İş Sendikası'nın yeni yönetim kurulu şu şekilde belirlendi.

Orhan Atay	Genel Başkan
Mustafa Ak	Genel Başkan Yrd.
Ali Hasetçi	Genel Başkan Yrd.
Enis Sönmez	Genel Başkan Yrd.
Osman Çimen	Genel Sekreter
Mehmet Arık	Genel Mali Sek.
İhsan Altun	Genel Eğt. Sek.

MEMUR VE EMEKLİ ÖRGÜTLERİ TÜRK-İŞ'TE

Kamu-Sen Genel Başkanı Resul Akay, İşçi Emeklileri Genel Başkanı Ethem Ezgü, Tüm İşçi Emeklileri Derneği Genel Başkanı İsmail Arslan ve Bağ-Kur Emeklileri Derneği Genel Başkanı Ahmet Sergi 24 Kasım 1999 günü Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'i ziyaret ettiler.

Ziyarette bir konuşma yapan Resul Akay, Hükümetin IMF talimatları ile memur ve emeklilere sefalet ücretini reva görmesini kınadı. Akay "Bize bu durumu reva gören siyasilere cevabımız çok sert olacak. Demokratik tepkimizi ortaya koymaktan çekinmeyeceğiz" dedi.

Türk-İş Genel Başkan'ı Bayram Meral de 24

Kasım'ın öğretmenler günü olduğunu ancak öğretmenlerin ekonomik sıkıntılar içinde yaşadığını söyleyerek "Memur ve emekli arkadaşlarımızın tepkilerine ortak olacağız, onları destekleyeceğiz" dedi.

EĞİTİMLERİMİZ SÜRÜYOR

ÇALIŞMA YAŞAMI VE İŞÇİ SAĞLIĞI İŞ GÜVENLİĞİ SORUNLARI SEMINERLERİ SÜRÜYOR

Aydın İl Temsilcisi Kaşif Güney

AYDIN, BALIKESİR, AFYON VE KONYA EĞİTİMLERİNE YÜZLERCE TEMSİLCİ KATILDI

Konfederasyonumuz tarafından ülkemizin tüm bölgelerinde gerçekleştirilen "Sendika Temsilcileri için Çalışma Yaşamı ve İşçi Sağlığı Sorunları Semineri" eğitim çalışmaları sürüyor.

27-28 Eylül 1999 günlerinde Aydın'da yapılan seminerin açılışında bir konuşma yapan İl Temsilcisi Kaşif Güney, Türk-İş'in uzun zamandır ilk kez Aydın'da

Türk-İş Genel Başkan Danışmanı Yıldırım Koç

eğitim yaptığını belirterek, "Türk-İş büyük bir kuruluştur. Türk-İş'in büyüklüğünü ve gücü tabanının gücünden gelmektedir. Türk-İş bu tür eğitimlerle tabanı

ile birlikte olmalı, tabanını eğitmeli, örgütlemelidir" dedi.

Balıkesir'de 30 Eylül - 1 Ekim günlerinde yapılan seminerde konuşan İl Temsilcisi Hü-

Balıkesir İl Temsilcisi Hüseyin Akyüz ve seminere katılanlar

seyin Akyüz ise Türk-İş'in siyasete ağırlığını koymasına gerektiğini belirterek başladığı konuşmasında, "Bütün siyasi partileri denedik. Hepsi bizleri hayal kırıklığına uğrattı. Türk-İş kendi partisini kurmalı ve siyasete ağırlığını koymalıdır" dedi.

Aydın ve Balıkesir seminerlerinin ardından Konya'da devam eden seminerin açılışında ise İl Temsilcisi Bekir Avcı bir konuş-

ma yaptı. Avcı konuşmasında çalışanların sorunlarına sakıp çıkması amacıyla sorunlarının çözümlerinin eğitim yoluyla kendilerine aktarılması gerektiğini be-

lirterek, "eğitimler bizi daha bilinçli ve örgütlü yapacak" dedi.

Afyon'da yapılan seminere Afyon Valisi Ahmet Özyurt'ta katıldı ve bir konuşma yaptı. İl Temsilcisi Şükrü Balık ise Türk-İş'in Afyon'dan gelen seminer talebine hemen cevap vermesinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek, "Türk-İş'in eğitimleri sorunlarımızı daha iyi kavrayarak mücadeleye hazır olmamızı sağlıyor" dedi.

Seminerlerde, Türk-İş Genel

Konya İl Temsilcisi Bekir Avcı

Afyon Valisi Ahmet Özyurt'ta seminere katılarak bir konuşma yaptı.

Başkan Danışmanı Yıldırım Koç (Güncel Sendikal Sorunlarımız), Basın Danışmanı Hasan Benli (Çalışanlar Açısından Sendikalar ve Medya), Araştırma Md. Yard. Enis Bağdadioglu (Ücretler ve Gelir Dağılımı), Sosyal Güvenlik Uzmanı Ahmet Şen (Sosyal Güvenlik ve Gelişmeler), İŞİG Uzmanı Sebahattin Dertli (Sendikalar ve İŞİG Sorunu), Dr. Şule Ilıcak ve Mustafa Turhan (Mesleki Riskler ve Korunma Yolları), Prof. Dr. Fevzi Demir (Çalışma Mevzuatı ve Örgütlenme) konularında seminerler verdiler.

SENDİKALAR VE ÇALIŞMA HAYATI SEMİNERİ YAPILDI

TÜRK-İŞ, KAMU-İŞ ve Yüksek Hakem Kurulu'nun birlikte organize ettiği "Sendikalar ve Çalışma Hayatı" konulu seminer, 22-24 Ekim 1999 tarihlerinde Konya-Hadim-Taşkent'de yapıldı.

TÜRK-İŞ Uzmanlarının, Yargıtay Başkanı Sami SELÇUK'un, Yargıtay Daire Başkanları ve üyelerinin, KAMU-İŞ uzmanlarının, Yüksek Hakem Kurulu üyelerinin ve uzmanlarının katıldığı seminerde, konuşmacı olarak Prof. Dr. Kadir ARICI, Prof. Dr. Kamil TURAN, Prof.

Dr. Nizamettin AKTAY çalışma hayatının güncel sorunlarını anlattılar.

Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Sabri ÖZDEŞ, sendikacılığın güçlenmesini engelleyen düzenlemelerin

ortadan kaldırılmasına, örgütlenme özgürlüğünün sağlanmasına, özellikle de iş güvencesi yasasının çıkarılmasına işaret ederek, şunları söyledi.

"Çalışma hayatımızın sorunları artmakla birlikte, örgütlenme, iş güvencesi, sigortalı çalıştırma ve toplu iş sözleşme yapma konularında önemli zorluklar yaşanmaktadır.

İşverenler tarafından gündeme getirilen kalite çemberleri, eşnek çalışma, taşeron eliyle işlerin yürütümü, kapsam

dışı sayısının artırılması gibi uygulamalar, sendikal hareketi olumsuz yönde etkilemektedir.

Sendikaların olmadığı koşullarda, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve zengin yoksul arasındaki fark büyümektedir.

Etkin, Güçlü, Güvenilir Sendikalar İhtiyaçtır

Günümüzde kayıtdışı çalışma ile birlikte sigortasız çalışma yaygınlık kazanmakta ve sendikalara duyulan ihtiyaç artmaktadır.

Etkin, işyerinde güçlü, ülkenin sorunlarına duyarlı, işçi hak ve özgürlüklerinin elde edilme süresince mücadelecisi sendikalara bugün daha çok ihtiyaç duyulmaktadır.

Sendikalar, işçi hak ve çıkarlarını koruma ve geliştirme yükümlülüğü yanında, demokratik yapının da vazgeçilmez kurumlarıdır.

Sendikaların gelişmesi, büyümesi ve engelsiz örgütlenmesi, demokrasinin sağlıklı işlemesi için de bir zorunluluktur.

TÜRK-İŞ / SELÜLOZ-İŞ ORTAK İŞİG SEMİNERİ YAPILDI

Konfederasyonumuz Genel Eğitim programı çerçevesinde riskli iş kolları kapsamında bulunan sendikalarımız ile ilgili düzenlediğimiz seminerlere SELÜLOZ-İŞ sendikamız ile devam edildi. TÜRK-İŞ Samsun

Eğitim Merkezinde 18-22 Ekim 1999 tarihleri arasında iki bölüm halinde gerçekleştirilen seminerlerin birinci bölümüne Şube Başkan ve Yöneticileri, ikinci bölümünde de sendika işyeri temsilcileri katıldılar. TÜRK-İŞ

Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın rahatsızlığı nedeniyle katılmadığı seminerlerin açılışlarında TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri Sabahattin ÇAM ile SELÜLOZ-İŞ Sendikası Genel Eğitim ve Mali Sekreteri Haluk ALKAÇ ve Hikmet BÜLBÜL hazır bulundular. Toplam 160 kursiyerin katıldıkları seminerlerde Güncel Sendikal Sorunlar, Kağıt Sektöründe Mesleki Riskler, Sosyal Güvenlik, Sendika Temsilciliği, Ücretler ve Gelir Dağılımı ile İşçi Sağlığı İş Güvenliği konuları, Prof. Dr. Yıldız PEKŞEN, Yıldırım KOÇ, Av. Murat ÖZVERİ, Enis BAĞDADIOĞLU, Ahmet ŞEN, ve Sebahattin DERTLİ tarafından işlendi.

ANKARA "ÇOCUKTAN ÇOCUĞA EĞİTİM" PROGRAMI TAMAMLANDI

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç:

"Konfederasyonumuz, ILO'nun yanı sıra Ankara Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği yaparak, sokakta çalışan 40 çocuğun ve ailesinin eğitimini yapmıştır."

"Çocuktan Çocuğa Eğitim" Programı Sertifika dağıtım töreninden bir görüntü.

Ankara'da gerçekleştirilen "Çocuktan Çocuğa Eğitim" semineri, 20 Ekim 1999 günü TÜRK-İŞ toplantı salonunda yapılan sertifika dağıtım töreniyle sona erdi.

Sertifika dağıtım töreninde konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç görüşlerini şöyle dile getirdi:

"TÜRK-İŞ Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)-Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı (IPEC) çerçevesinde, 1993 yılından günümüze çocuk işçiliği sorunlarıyla mücadele etmektedir.

TÜRK-İŞ - ILO işbirliğinin yanı sıra, kamu, özel, gönüllü kurum ve kuruluşların katkılarıyla, hayata geçirdiğimiz projemizin başlığı "Çok Yönlü Eylem Programı"dır. Bu projenin temel faaliyetlerinden birini "Çocuktan Çocuğa - Aileden Aileye Eğitim" oluşturmaktadır.

Bizim bu eğitimle amaçladığımız; kısa vadede çocuklarımızın çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi, uzun vadede çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi için, Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'de başlatmış olduğumuz bölgesel çalışmalara destek vermek, 5 bölgede toplam 250 çalışan çocuğa ve çocukları çalışan 125 işçi aile-

sine, çocuk işçiliği, çocuk hakları, sağlık, ilk yardım, beslenme gibi konularda eğitim vermektir. Biz böylece çalışan çocukların ve ailelerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunmak istiyoruz.

Konfederasyonumuz bu amaç çerçevesinde, ILO'nun yanısıra ilk defa Ankara Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği yaparak, sokakta çalışan yaklaşık 40 çocuğun ve ailesinin eğitimini Belediyemizin Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi'nde tamamlamıştır. Huzurunuzda Belediyemize işbirliğinden ve katkılardan dolayı teşekkür ediyorum.

Bu arada, Ankara Özel Poliklinikleri Derneği, sokakta çalışan 36 çocuğumuza, farklı semtlerde 10 özel poliklinikte bir yıl süre ücretsiz muayene imkanını sağlamıştır. Bu çocuklar için gerekli ihtiyaçların temininin yine bir gönüllü özel poliklinikler tarafından karşılanmaya çalışılacağı bize bildirilmiştir. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

Değerli Konuklar,

TÜRK-İŞ bir yandan çalışan çocuklarla ilgili projeleri hayata geçirirken, diğer yandan uygulamakta olan ekonomik ve sosyal politikaların takipçisi olmakta, çocukların asgari çalışma yaşını belirleyen 138 sayılı ILO sözleşmesinin ulusal

mevzuatımıza yansıtılmasını istemektedir. Yine aynı şekilde, 87. ILO Konferansında kabul edilen "Çocuk İşçiliğinin En Kötü Şekilleri Sözleşmesi"nin Türkiye tarafından onaylanması gerekmektedir. Kısa ve orta vadede yoksulluğun önlenmesi yönünde izlenecek ekonomik politikalar çocuk işçiliğine karşı verilen mücadeleye katkı sağlayacaktır.

TÜRK-İŞ, ILO, Ankara Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile gerçekleştirdiğimizi bu eğitime gönüllü katkı sağlayan kuruluşlara, temsilci ve başkanlarına, Çalışma Bakanlığı mensuplarına, özellikle iş müfettişlerine, ayrıca gönüllü eğitim veren eğitimcilere teşekkür ediyor, işbirliğinin devamını diliyor, saygılar sunuyorum."

Toplantının açılışında konuşan Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, "Biz çocuklarımızın ne sokakta çalışmasını ne de dilenci olmalarını istiyoruz. Çalışan çocuklardan okumak isteyen ancak imkânı olmayan çocukları okutabilecek aileler bularak, 'Kardeş Aile' kampanyasına benzer bir kampanya gerçekleştireceğiz" dedi.

ILO Türkiye Temsilcisi Gülay Aslantepe ise Türkiye'de çalışan çocuklar konusunda örnek alınacak projelerin olduğunu, bu tür projeleri destekleyeceklerini ifade etti.

TÜRK-İŞ ÇOCUKTAN ÇOCUĞA EĞİTİM SEMİNERLERİ

- Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir’de gerçekleştirilen “Çocuktan Çocuğa - Aileden Aileye Eğitim”den 250 çalışan çocuk ve çocukları çalışan 125 aile yararlandı.
- Eğitimlerde işlenen konular: Çocuk işçilik, Çocuk Hakları Sözleşmesi, İşçi Sağlığı - İş Güvenliği, Genel Sağlık, İlk Yardım, Beslenme.
- Valilikler, Belediye Başkanlıkları, ÇSGB’nin il birimleri, Çıraklık Eğitim Merkezleri, Esnaf Birlikleri, İşçi Sendikalarının Şube Başkanlıkları ve gönüllü kuruluşlar eğitime destek verdiler.

1 998-1999 yıllarında yaşama geçirilmesi planlanan yeni dönem projesinin başlığı “Çok Yönlü Eylem Programı”dır. Yeni projenin temel çalışmalarından birini “Çocuktan Çocuğa - Aileden Aileye Eğitim” çalışması oluşturmaktadır. Bu eğitimle amaçlanan; kısa vadede çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi için, beş bölgede başlatılmış olan çalışmalara destek vermek, anılan bölgelerde 250 çalışan çocuğa ve çocukları çalışan 125 aileye çocuk işçiliği, Çocuk Hakları Sözleşmesi, işçi sağlığı-iş güvenliği, genel sağlık, ilk yardım, beslenme vb. konularda eğitim vermek, böylece, çalışan çocukların ve ailelerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Bu amaç çerçevesinde ilk toplantı, 21-22 Mayıs 1998 günlerinde İzmir’de TÜRK-İŞ Bölge Eylem Komiteleri ile ilgili kişi ve kurum temsilcilerinin katılımlarıyla “Strateji Toplantısı” adı altında gerçekleştirilmiş, yeni dönem projesiyle ilgili görüş ve öneriler alınmış, bu yönde projenin uygulanmasına başlanmıştır.

9-14 Kasım 1998 tarihlerinde Ankara’da “Eğitici-lerin Eğitimi” başlığı altında eğitim semineri gerçekleştirilmiştir. Bir hafta süren eğitim seminerine, bölgelerdeki çalışan çocuklara ve ailelere “Çocuktan Çocuğa - Aileden Aileye Eğitim” verecek olan TÜRK-İŞ temsilcileri, ÇSGB İş Teftiş Grup Başkanlıklarından iş müfettişleri, üniversitelerden uzmanlar ve gönüllüler olmak üzere yaklaşık 30 kişi katılmıştır.

TÜRK-İŞ, ILO Türkiye Temsilciliği ve konularında uzman kişi ve kurum temsilcilerinin ortak

*Adana Yüreğir Çıraklık Eğitim Merkezi:
Eğitmciler ve Sanayide çalışan çocuklar.*

*Ankara Toplum Eğitim Merkezi:
Sertifika dağıtım töreni.*

*Ankara Toplum Eğitim Merkezi:
Eğitim sırasında çalışan çocuklar.*

TÜRK-İŞ AİLEDEN AİLEYE EĞİTİM SEMİNERLERİ

katkısıyla bir anket formu hazırlanmış, 1999 yılının ilk üç ayında beş bölgede TÜRK-İŞ üyelerine anket uygulanarak, çocukları çalışan TÜRK-İŞ üyeler belirlenmiştir.

1999'un ikinci yarısından itibaren "Çocuktan Çocuğa - Aileden Aileye Eğitim" beş bölgede uygulanmaya başlanmıştır. Bursa'daki eğitim tamamlanmış olup, 57 çalışan çocuk ve 32 işçi ailesine eğitim verilmiştir. İzmir'deki birinci grup eğitim 14 çalışan çocuk ve 14 işçi ailesinin katılımlarıyla tamamlanmıştır. Adana'da birinci grup eğitim 28 çalışan çocuk ve 28 işçi ailesinin katılımlarıyla, Ankara'da birinci grubun eğitimi 25 çalışan çocuk ve 12 ailenin katılımlarıyla tamamlanmıştır.

Adana ve İzmir'de eğitim veren ailelerin tamamı TÜRK-İŞ üyesi anne ve babalar olup, eğitim verilen çocuklar da TÜRK-İŞ üyesi işçilerin çocuklarıdır.

Bursa'da eğitim verilen aileler ve çocuklar karma bir gruptan oluşmuştur. Başka bir deyişle, eğitimden TÜRK-İŞ üyesi aileler ve çalışan çocukları yararlandığı gibi, sanayide ve sokakta çalışan çocuklar da yararlanmışlardır.

Ankara'daki eğitime SHÇEK'e bağlı Etimesgut Yetiştirme Yurdu'ndan 13, Mustafa Kemal mahallesinde 10 anne ve marjinal, enformel sektörde çalışan 12 çocuk devam etmiştir.

Adana'daki ikinci grup eğitim 27 Ağustos 1999 tarihinde Mobilyacılar Sitesi'nde başlamıştır. Bu eğitimden bu sektörde çalışan 35 çocuk yararlanmıştır.

Ankara'daki ikinci grup eğitim 4 Eylül 1999 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi ile işbirliği yapılarak başlamıştır. Eğitimden yaklaşık 30 sokakta çalışan çocuk ve 15 aile yararlanmıştır.

İstanbul'daki birinci grup eğitim, Ulubatlı Hasan Çıraklık Eğitim Merkeziyle işbirliği yapılarak 14 Eylül 1999 tarihinde başlamıştır. Bu eğitimden metal sektöründe çalışan 25 erkek çocuk yararlanmıştır. İstanbul'daki ikinci grup eğitim devam etmekte olup, eğitimden tekstil sektöründe çalışan 25 kız çocuk ve ailelerinin yararlanmaktadır.

Beş bölgede verilen eğitimlerde, Valilikler, Belediye Başkanlıkları, ÇSGB'nin yerel birimleri, ÇEM'ler, esnaf birlikleri, oda başkanlıkları, işçi sendikalarının yerel birimleri, gönüllü kuruluşlar ve kişilerle işbirliği yapılmakta, katkıları sağlanmaktadır. TÜRK-İŞ Bölge Eylem Komiteleri, başta komite başkanları (TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri) eğitim faaliyetlerinin hayata geçirilmesinde önemli rolleri bulunmaktadır.

*İzmir TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği Toplantı Salonu:
Eğitim gören çalışan çocuklar ve aileleri.*

*Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi:
Eğitim gören aileler.*

*Bursa:
Eğitim gören çalışan çocuklar ve aileler.*

BİZ DE İÇİMİZE SİNDİREMEDİK

Sadık ÖZBEN

TEZ-KOOP-İŞ Sendikası Genel Başkanı

Halkımız siyasi ve sosyal yıkımın ağır darbelerine karşı direnmeye çalışırken, doğal yıkımın acımasızlığı ile karşı karşıya kaldı.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana 76 yıl geçti. Hem Osmanlı'nın son yüzyılında, hem de Cumhuriyet'in 76. yılında çok önemli siyasi kararlar alındı. Bu süreç sosyal alanda, siyasi kararların oluşumunda ve yansımada kendisini gösterdi. Osmanlı despotizminden (baskı rejiminden) sonraki Cumhuriyet döneminde de emeği ile geçiren geniş halk kitlelerinin istemleri hiçbir zaman öncelikle ele alınmadı ve gerçekleştirilmedi.

Cumhuriyet döneminde de çıkarıcı siyasiler, ve ufak bir grup Türkiye'nin kaderine hükmettiler. Her zaman onların istemleri gerçekleşti, onlar daha zengin ve daha güçlü oldular.

Bu acı ama somut gerçekler, en son sözüm ona "Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısı'nın hazırlanması, Meclis'te görüşülmesi ve yasallaşması sürecinde yaşandı; Tahkim konusundaki Anayasa değişikliğinin kabulünde yaşandı.

Parlamentoyu oluşturan iktidardaki ve muhalefetteki partilerden hiçbirisi yakın geçmişteki, yani 18 Nisan 1999'daki genel seçimlerden önceki meydan mitinglerinde, seçim bildirgelerinde, özel demecilerinde emeklilik yaşını kadınlarda 58'e, erkeklerde 60'a yükselteceklerini; sosyal güvenliğin tüm yükünün emekçilerin, çalışarak kazananların sırtına yükleyeceklerini söylemediler, yazmadılar.

Aynı süreç Tahkim Yasası'nda da söz konusu olmadı. Hiçbir siyasi parti iktidara geldiğinde, Tahkim Yasası'nı çıkaracağını ya da muhalefette kalsa bile bu yasaya evet diyeceğini, yani Türkiye Cumhuriyeti Hukukları'nı ortadan kaldırıp, Uluslararası Hakem Hukuku'nu Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul ettireceğini söylemedi, yazmadı.

Bu siyasi partiler, seçimden önce, Vergi Yasası'nı bir avuç rantiyeden yana değiştireceklerini; zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapacaklarını söylemediler, yazmadılar.

Bunların aksine;

Vergide adaleti sağlayacaklarını, çok kazanan-dan çok, az kazananlardan az ya da hiç vergi almaya-caklarını;

Çeteleri en ağır biçimde cezalandırıp, devleti bu çetelerden kurtaracaklarını;

Gelir dağılımında dengeyi sağlayacaklarını;

Sosyal güvenliği ve refahı gerçekleştireceklerini;

Sosyal Devlet'i yaratacaklarını;

Kamu Sektörü'nü üretken ve dışa açık konuma getireceklerini;

İş güvencesini sağlayacaklarını;

Demokrasiyi, örgütlenme hak ve özgürlüğünü güçlendireceklerini söyleyip yazdılar.

Seçimden sonra hep birlikte izlediğimiz gibi, tam tersini yaptılar.

Sermaye ve onun siyasi temsilcileri bu yasaları Meclisten geçirirken 17 Ağustos'ta başta İzmit olmak üzere geniş bir bölgeyi yerle bir eden depremi de fırsat bildiler. Sivil güçler depremin şokunu atamamışlar ve bu büyük yıkım karşısında açılan yaraları sarmaya çalışırken, onlar bu yasaları teker teker Meclisten geçirdiler. Ve bunu yaparken zerre kadar utanmadılar. Deprem ve onun şokunu fırsat bildiler. Bu da küreselleşmecilerin gerçek yüzünü ortaya koydu.

Şimdi sıra diğer kazanılmış haklarımızda; kıdem ve ihbar tazminatında, olmayan iş güvencesini daha da yok etmekte, başta sendikalar olmak üzere tüm demokratik kitle örgütlenmelerini işlevsiz ve etkisiz kılmaktadır. Medya başta olmak üzere, kitleleri kendi yönlendirimleri altına almakta ve giderek tüm toplum kesimlerini örgütsüzleştirmektedir.

Bu saldırılara karşı başta emekten, insan hak ve özgürlüklerinden yana olan siyasi güçlerin, Sendikaların, Odaların, Derneklerin ve Birliklerin bütün yönetici ve üyeleri ile birlikte ayağa kalkması gerekir.

TÜRKİYE'YE SAHİP ÇIKMAK

Yıldırım KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

TÜRK-İŞ'in 21 Aralık 1996 günü İstanbul'da Bostancı Gösteri Merkezi'nde düzenlediği ve Sendikalarımızın Genel Merkez Yöneticileri ile Marmara Bölgesindeki şube yönetimleri ve işyeri sendika temsilcilerinin katıldığı toplantının adı "Türkiye'ye Sahip Çık" idi. 5 Ocak 1997 günü Ankara'da düzenlenen ve yaklaşık 300 bin kişinin katıldığı mitingimizin adı da "Türkiye'ye Sahip Çık, Demokratikleşme İçin Mücadele Et" olarak konmuştu.

Türkiye'ye sahip çıkmak öncelikle TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfımızın görevidir. Türkiye'ye sahip çıkmak, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğüne ve bağımsızlığına, demokratik ve laik sosyal hukuk devletine, Atatürk ilkelerine ve O'nun temsil ettiği Türk aydınlanmasına ve çağdaşlaşmasına, insan haklarına ve parlamenter demokratik düzene sahip çıkmaktır.

Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti çeşitli nedenlere bağlı olarak çeşitli tehditler altındadır.

Birinci tehdit, ulusötesi sermayeden gelmektedir. Ulusötesi şirketler günümüzde dünya ekonomisine hakim olmuşlardır. Bu şirketler karşılarında zayıf devletler istemektedir. Ulusötesi sermaye çağımızda gelişmekte olan ülkelerde ulus-devletin karşısındadır. Ulus-devleti parçalamaya ve zayıflatmaya çalışmaktadır. Böylece, ulusal egemenliğe dayalı parlamentoların koyduğu kurallara göre değil, bir avuç hisse sahibinin belirlediği kurallara göre oyun oynanabilecektir. Ulusötesi sermaye ve onların uluslararası alandaki temsilcisi olan IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar, bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünün ve bağımsızlığının ve güçlenmesinin karşısındadır.

İkinci tehdit, süpergüçlerden gelmektedir. 21. yüzyılda dünya çapında bir enerji ve su mücadelesi olacaktır. Türkiye önemli su kaynaklarına sahiptir. Ülkemiz, Türkmenistan doğalgazı, Azerbaycan petrolü ve Ortadoğu petrolü açısından kilit bir yerdedir. Sovyetler Birliği'nin varlığını sürdürdüğü ve Soğuk Savaş'ın bir biçimde devam ettiği koşullarda, ABD ve AB ülkeleri, Türkiye'nin bütünlüğü konusunda özen gösteriyorlardı. Halbuki

günümüz koşullarında bu ülkelerin çıkarları, Sevr'in hortlatılmasındadır; hayatta kalabilmek için süper güçlere bağımlı küçük ve birbiriyle savaşan ülkelerin yaratılmasını gerektirmektedir. Terör örgütü PKK'nın gerçekte bu emperyalist güçlerin uzantısı ve maşası olduğu, son gelişmelerle daha da açığa çıkmıştır.

Bir ülkeyi zayıflatmanın ve ardından parçalamanın çeşitli yolları ve araçları vardır. Bunlardan biri, bölücü terör örgütünü desteklemektir. Milli Kurtuluş Savaşı yıllarında olduğu gibi, Cumhuriyetin kurulması sonrasında da laik Cumhuriyet karşıtı güçler, yabancılarla işbirliği yapmıştır, onlara uşaklık etmiştir. 1925 yılında Musul ve Kerkük'ün Türkiye'de mi kalacağı, yoksa İngiliz sömürgesi Irak'a mı verileceği konusunda karar aşamasına gelindiğinde İngiliz teşvikli Şeyh Sait ayaklanması, bu işbirliğinin açık örneklerinden biridir. Ancak 1919 yılından 1999 yılına kadarki isyanlar ve silahlı saldırılar yenilgiyle sonuçlanmıştır. Bu saldırılar yeniden başlayabilir. Bu konuda rehavete kapılmamak ve uyanıklığı sürdürmek gerekmektedir.

Bir ülkeyi zayıflatmanın diğer bir yolu ise, IMF ve Dünya Bankası'nın önerilerini yerine getirmektir.

Bir ülkede vatandaşlar ile devlet arasındaki yakın bağın maddi dayanakları vardır. İnsanların "vatan" için şehit olmayı en büyük rütbe saydıkları, evlatlarını davul ve zurna ile askere gönderdikleri Türkiye'de, vatandaşla devlet arasındaki bağları yıpratıcı her girişim, gerçekte ülkemizin toprakları üzerinde Sevr'i hortlatma çabalarının parçasıdır.

Vatandaş ile devlet arasındaki bağlar neye dayanır? Bu bağlar nasıl güçlendirilir? "Vatan" duygusu nasıl pekiştirilir?

Bir kişi başı sıkıştığında devletinden yardım umar ve bu yardımı elde ederse, bu bağlar daha da güçlenir. Bir kişi, kamu kesiminde insanca yaşama ve çalışma şartlarına sahipse, bu bağlar pekişir. Bir kişi, hastalandığında, iş kazasına uğradığında, yaralandığında, meslek hastalığına yakalandığında, yaşlandığında, sakat kaldığında, işten çıkarılıp iş

bulamadığında arkasında devletin sosyal güvenlik kuruluşunu görürse, bu bağlar gelişir. Bir deprem anında vatandaşın ihtiyacına öncelikle devlet koşarsa, vatana olan güven ve bağlılık daha da artar. Vatandaş, devletin ürettiği malı güvenerek satın alırsa, bir kamu kurum veya kuruluşunda iş bulursa, bu işyerlerinde çalışma mevzuatı uygulanırsa, emekli olduğunda iyi bir emekli aylığı alırsa, vatanına olan bağlılığı daha da pekişir.

IMF ve Dünya Bankası, diğer bir deyişle, uluslararası veya ulusötesi tekelci sermaye ne istiyor?

İlk istekleri sosyal güvenlik reformu adı altında sosyal güvenlik sisteminin çökertilmesi, Anayasamızın emrettiği sosyal devletin zayıflatılması ve nihayet yok edilmesi idi.

Bu istek yerine getirildikçe, sağlık hizmetleri ve emeklilik özelleştirildikçe, devlete güven azalacaktır.

İkinci istekleri, özelleştirmeydi.

Özelleştirmeyle birlikte devletin ürettiği ve güvenilerek satın alınan mallar azaldıkça; Türk tütününün yerini ithal tütün alıp tütün üreticileri aç kalınca; EBK, SEK ve Yem Sanayii özelleştirilip hayvancılık çökertildikçe; eğitim ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi sonucunda herkes ancak sahip oldukları para kadar eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeye başlayınca; özelleştirmeler nedeniyle kamuya ait fabrikalar ve araziler küçük bir azınlığa ve hatta mafyaya değerinin çok altında fiyatlarla aktarılınca; özelleştirilen işyerlerinden işçiler atılınca; taşeronlaşma adı altında kaçak işçilik yaygınlaştırılınca; vatandaşla devlet arasındaki ilişki iyice zayıflar.

Üçüncü istekleri, tarım ve hayvancılıkta verilen desteğin sona erdirilmesidir.

Bugün Türkiye'de işgücünün yüzde 43'ü tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır. IMF, bu oranın en kısa sürede yüzde 10'lara inmesini istemektedir. Bunun amacı da, kentlerde ucuz işgücünün sağlanmasıdır. Tarım ve hayvancılıktaki nüfusun gerçekten azalması gereklidir. Ancak bu azalma, kontrol altında ve ciddi toplumsal ve siyasal sorunlara yol açmayacak biçimde gerçekleştirilmelidir. IMF'nin talebi, tarım ve hayvancılıktaki desteğin hızla kaldırılarak, hızlı bir iç göçün yaşanmasıdır. Bunun yolaçacağı işsizlik, toplumsal çürüme ve toplumsal huzursuzluk gibi konular, ulusötesi sermayeyi ilgilendirmemektedir.

Dar gününde devletinden destek alamayan ve

geçinemediği için toprağını satarak şehre göç etmek zorunda kalan köylünün vataniyle bağının daha da güçlendiğini ileri sürmek mümkün değildir.

IMF'nin dördüncü talebi, ücretlerin ve emekli aylıklarının enflasyonun altında oranlarla artırılması, bu kesimlerin daha da yoksullaştırılmasıdır. Memurlara ve sözleşmeli personele 2000 yılının ilk altı ayı için öngörülen yüzde 15'lik zam bu tavrın sonucudur. IMF Türkiye Masası şefinin özel sektörde yıllık ücret artışlarının yüzde 25 ile sınırlandırılması talebi bu anlayışın ifadesidir. Emekliler için de benzer oranlar söz konusudur.

Devletten veya bir sosyal güvenlik kuruluşundan aldığı aylıkla geçinemeyen bir kişinin, devletin sıkıntılı döneminde ülkesine, vatanına, devlete aynı kararlılıkla sahip çıkması beklenemez.

Ulusötesi sermaye, AB ülkeleri ve ABD günümüzde Sevr'i hortlatmak istemektedir. Sevr'i hortlatmanın yalnızca PKK ile mümkün olmadığı görüldü. ABD Vietnam'da, Sovyetler Birliği Afganistan'da, Rusya Çeçenistan'da yenildi; ama Türkiye'de yenilen, emperyalistlerin açık ve gizli desteğine sahip PKK oldu. Bu koşullarda, Türkiye'yi zayıflatmak isteyenler, bu ülkenin vatandaşları ile devleti arasındaki bağı, vatan duygusunu zayıflatmaya yöneldiler.

Özelleştirme yalnızca satılan arazilerin ucuza gitmesi veya işçi çıkarılması nedeniyle değil, çok daha önemli olarak, bu bağı zayıflatması açısından karşı çıkılması gereken bir uygulamadır.

Sosyal güvenlik sistemini yokedici girişimlere karşı çıkılmasının nedeni, yalnızca emeklilik yaşı değil, ulusötesi sermayenin bu oyunudur.

Tarım ve hayvancılıkta destek politikalarının sürdürülmesi, memurların çağdaş sendikal hak ve özgürlüklere kavuşması ve emeklilerin insanca yaşamalarına yetecek bir aylık almaları, bu bağ açısından önemlidir.

İmtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarında uluslararası tahkime karşı çıkarak ulusal bağımsızlığımızın savunulmasının ardında da bu anlayış yatmaktadır.

Bu koşullarda akla gelen soru şudur: Türkiye böylesine büyük bir tehditle karşı karşıya iken, siyasi partilerimiz niçin IMF'nin talimatlarını uyguluyorlar? Onlar bu durumun farkında değiller mi?

Bu soruya 2000 yılı bütçesinde cevap bulabiliriz.

2000 yılında 24 katrilyon lira vergi toplanacak. Toplanan verginin 21,1 katrilyon liralık bölümü, yani yüzde 88'i faiz ödemelerine gidecek. 1985 yılında toplanan vergilerin yüzde 20'si faiz ödemelerine gidiyordu. 1999 yılında toplanan verginin yüzde 75'i faiz ödemelerine gidiyordu. 2000 yılında bu oran yüzde 88'dir.

Bugün vergi dairelerinin önünde yazan, "ödediğiniz her kuruş vergi, yol, su ve elektrik olarak size dönecektir" yazısının kaldırılarak, yerine, "ödediğiniz her kuruş vergi, bir avuç yerli ve yabancı rantiyeye faiz olarak gidecektir" yazmanın zamanı gelmiştir.

Hükümetler, kamu giderlerini ve açıklarını beş önemli kaynaktan karşılarlar: (i) vergiler, (ii) kamu mallarına yapılan zamlar, (iii) para basımı, (iv) özelleştirme, (v) borçlanma.

Türkiye'de hükümetler uzun süredir borçlanmaya yüklendi. İç borçlarımız 20 katrilyon liraya, diğer bir deyişle, gayri safi milli hasılanın yüzde 22'sine yükseldi. Dış borçlarımız 100 milyar dolara, gayri safi milli hasılamızın yüzde 51'ine yükseldi.

İç borçlanmada gerçek faiz oranları, dış borçlanmadaki gerçek faiz oranlarından daha yüksek olduğu için, hükümetler iç borcu dış borca dönüştürmeye çalışıyor. Ancak bu durum, hükümetlerin dış borç almasını kolaylaştıran veya zorlaştıran IMF'ye olan bağımlılığı daha da artırıyor.

IMF de bu fırsattan yararlanarak kendi şartlarını dayatıyor. Hükümetler de, günü kurtarmak için, Türkiye'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını tehlikeye sokan politikaları, istemeyerek de olsa, kabul etmek zorunda kalıyorlar.

Çözüm nerededir?

Çözüm, kamu giderlerinin ve özellikle kamu açıklarının vergilerle karşılanmasından, kamu harcamalarında israfın ve yolsuzlukların önlenmesinden geçmektedir.

Türkiye'de işçiler ve memurlar, paylarına düşenin çok üstünde bir vergi ödemektedir.

Buna karşılık, toplumun çeşitli kesimleri, gerek vergi muafiyetleri ve istisnaları aracılığıyla, gerek vergi kaçırarak, ödemeleri gerekenin çok altında bir vergi vermektedir.

Türkiye'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını

korumanın ve daha da geliştirmenin yolu, bugüne kadar vergi vermeyenlerden etkili bir biçimde vergi alınmasına bağlıdır.

Türkiye'de bu vergi kaynağı vardır. Aslolan, çalışanların bu konudaki kararlı tavrını da dikkate alarak, Parlamentomuzun gerekli yasa değişikliklerini yapması, Maliye Bakanlığı'nın da etkili bir denetim ile kaçakları önlemesidir.

Ayrıca israfın ve yolsuzlukların önlenmesi de, kamu harcamalarında önemli indirimlere yol açacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadarki dönemde, bütçe açıkları vermeden ve uluslararası sermayeye teslim olmadan büyük işler başardılar.

Bu yıllarda, (i) Osmanlı borçları ödendi, (ii) millileştirmeler yoluyla birçok yabancı sermayeli işletme satın alındı, (iii) Sümerbank ve Etibank gibi kuruluşlar aracılığıyla Türkiye'nin ekonomik altyapısını oluşturan fabrikalar kuruldu, (iv) demiryolları inşa edildi, birçok altyapı yatırımı gerçekleştirildi, (v) eğitim ve sağlık alanında büyük yatırımlar yapıldı, (vi) iç isyanlarla mücadelede ve yaklaşan dünya savaşına hazırlık olarak önemli savunma harcamalarına gidildi.

Bütün bu harcamalara rağmen, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bütçesinde açık vermedi, emperyalistlere avuç açmadı, bağımsızlığını ve bütünlüğünü özenle korudu.

Bunun da ötesinde, memuruna insanca yaşamasına yetecek bir aylık verdi. 1931 yılında devlet memurlarının toplam işgücü içindeki oranı yüzde 1,2 iken, ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 7,1 idi.

Türkiye, bugün 1919'un, 1920'li, 1930'lu yılların coşkusuna, dürüstlüğüne, fedakarlığına, bütünlüğüne dönerse, bu çıkmaz aşılacaktır. 10 Ağustos 1920 tarihinde Osmanlı Devletinin yöneticilerine imzalatılan Sevr Antlaşması her gün başka bir görünüm altında yeniden dayatılmaktadır. Bunları aşmanın yolu da, 1919'un, 1920'lerin, 1930'ların anlayışlarına dönmekten geçmektedir. Geçmişle kıyaslandığında bugün her açıdan çok daha gelişkin bir işçi sınıfımızın olması, ülkemizin en büyük güvencesidir.

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN GÜNCELİĞİ

Prof. Dr. Alpaslan Işıklı
A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

Ülkemizin bugününün ve yakın geçmişinin konu edildiği her durumda anımsamadan edemediğim bir tespit vardır; burada da onu nakletmek istiyorum.

Ünlü tarihçi Albert Sorel, Sorbonne Üniversitesinde ki derslerinde İngiltere ile ilgili konulara sıra geldiğinde "İngiltere bir adadır" dermiş ve ardından eklemiş: "İngiltere ile ilgili söyleyeceklerimin yarısını söyledim". Gerçekten de İngiltere, coğrafi konumuna koşut olarak dünyadan kopukmuş gibi bir durumda olmuştur. Hala herkes sağdan giderken onlar soldan gider; dünyada en sonunda yalnızca iki kralın kalacağı söylenir: İngiltere kralı ve iskambil kağıdındaki kral.

Günümüzde, Manş'a tünel yapılmasına koşut olarak, İngiltere bile bu özelliğini bir çok bakımdan yitirmiş gibidir. Yeryüzünde ülkeler arası etkileşimin yoğunlaşması ve tek kutuplaşan dünyada insanların ve ulusların kaderinin giderek güçlenen uluslarüstü karar ve iktidar odaklarının eline geçmesi yönündeki sürecin bir parçası olarak; tüm ülkeler, kurulmakta olan küresel köyün muhtarlığına tâbi olmak konumuna itilmiştir.

Ülkemizin durumu başından itibaren bundan farklı olmuştur. Türkiye bir ada değil, köprüdür. Üstelik, yeryüzünün metropollerinin hemen yanı başında konuşlanmış olan bir köprü. Bu nedendir ki Türkiye'deki her türlü oluşumun ve gelişmenin arka planında bu köprü olma konumundan kaynaklanan etkilerin bulunduğunu görmeden gerçekçi tahlillere varmak olanaksızdır.

Son dönemlerin çelişkili bir gelişmesi olarak, Atatürk'e ve Atatürkçülüğe karşı saldırıların yoğunlaşmasıyla birlikte halk 9-30 yıllarında genel bir ekonomik bunalım halini almasından hemen önce gerçekleşmiştir. Ekonomik bunalımın tüm toplumsal sınıflar açısından doğduğu acılar, bunalımla bağlantılı olarak ve bu bunalımın hemen öncesinde ve sonrasında patlak veren dünya savaşları felaketleriyle büsbütün dayanılmaz boyutlara varmıştır.

Yaşanılan bunca deneyimden çıkarılan dersler, 2. Dünya Savaşı sonrasında Batı ve Kuzey Avrupa'da yeni bazı arayışlara ortam hazırlamıştır. Bu koşullarda İngiliz iktisatçısı Keynes'in 1936'da ortaya attığı ekonomik kuram, geniş yankılar uyandırmış; bu kuramın bunalımdan çıkış için kaçınılmaz gördüğü, ekonomide devletin rolüne ve düzenleyiciliğine ilişkin görüşler, sosyal refah devleti uygulamalarının hayata geçirilmesi yönündeki eğilimlere güç katmıştır.

Ancak, daha önce de kendi ülkelerinin sorunlarına, devletin sorumluluk üstlenmesi yoluyla çözüm bulmuş olan başka devlet adamları da vardır. Bunlardan birisi Amerikan cumhurbaşkanlarından Roosevelt'tir. 1930'ların başında uyguladığı, kısmî de olsa, planlı ve devletçi bir çözüm yolunu ifade eden "New Deal" politikasıyla, o dönemde ülkesinin karşı karşıya bulunduğu işsizlik ve kısmi yoksulluk sorununun aşılmasını sağlamıştır. Ne var ki Roosevelt'in de Keynes'in danışmanlığından yararlan-

dığı bilinmektedir.

Bir başkası daha var ki değil Keynes'in danışmanlığından yararlanmaya; cepheden cepheye koşmaktan, rahatça kitap okumaya bile fırsat bulamamıştır. Fakat askeri alanla sınırlı olmayan emsalsiz dehası sayesinde, Batının asırlardır içinde yuvarlandığı ekonomik ve sosyal felaketlerin gerçek sebeplerini başından itibaren görmüş ve ülkemizde uyguladığı ekonomik ve sosyal politika sayesinde, tüm dünyanın 1929-30 bunalımını yaşadığı bir dönemde Cumhuriyet döneminin en parlak ekonomik başarılarını sağlanmasına öncülük etmiştir. Bu büyük deha Mustafa Kemal Atatürk'tür!

Böylesine bir ekonomik yapılanma, ülkemizin 2.Dünya Savaşı felaketinin dışında tutulmasına olanak sağlayan politikalara da temel oluşturmuştur. Bu sayede ki 30'lu yıllarda ve sonrasında dünyanın önemli bir bölümü demokrasi dışı rejimlerin tahakkümü altında kıvrılırken, Türkiye dönemin tüm ülkelerine kıyasla demokratiklik açısından asla geri sayılmayacak bir yapılanmayı gerçekleştirebilmiştir.

Öte yandan, belirtilmesi gerekir ki 2. Dünya Savaşı sonrasında hız kazanan sömürgeciliğin çözülmesi sürecinin temelinde de Atatürkçülük vardır. Anadolu'da tutuşturulan bağımsızlık meşalesi, tüm mazlum milletlerin kurtuluşu hareketinin yolunu aydınlatmıştır.

Batı ve Kuzey Avrupa ülkeleri, sosyal devlet uygulamaları sayesinde, uzunca bir süre için, ekonomik sorunlarını aşmayı başarabilmiş; 19. yüzyılda ancak ütopycı düşünürlerin hayal edebildikleri bazı sosyal adaletçi uygulamaları, kendi ülkelerinin sınırları çerçevesinde hayata geçirebilmişlerdir. Ne var ki bu dönemde de bir büyük sorun, tüm insanlığın kaderini içten içe kemiren bir hastalık gibi varlığını sürdürmüştür. Bu sorun, dünya ölçeğinde varlıklı ve yoksul ülkeler arasındaki bir uçurumun giderek derinleşmesiyle varlığını duyurmuştur. Bu uçurumdur ki 70'li yılların başından itibaren sanayileşmiş ülkeleri de içine alan bir yeni büyük ekonomik bunalımın doğmasına neden olmuştur.

Bir bakıma, adaletsizlikler içinde kıvranan bir dünyada refah adacıklarını sonsuza kadar yaşatmanın olanaksızlığı görülmüştür. Amerikan asıllı iktisatçı Susan George bu durumu "bumerang etkisi" olarak isimlendirerek açıklamaktadır. Yani, uluslararası ekonomik ilişkilerde güçlüler tarafından dayatılan kurallar, bir bumerang gibi, dönmüş dolaşmış bu kuralları dayatanları da vuran sonuçlara varmıştır.

Bu durumda, Willy Brandt veya Olof Palme gibi bazı isimler, gerçek çözümün, sosyal adalet ve demokrasiye belli bazı ülkelere sınırlı olmayan evrensel ölçekte bir uygulama alanı ve geçerlilik kazandırmak olduğunu görmüşler ve bu görüşlerini "Uluslararası Yeni Ekonomik Düzen" adı altında özellikle Birleşmiş Milletler bünyesinde dile getirmişlerdir. Ne var ki hiçbir şey yalnızca dile getirilerek hayata geçmiyor. Galilei'den önce Bruno,

dünyanın en basit doğrusunu dile getirmiş; dünyanın yuvanlık olduğunu söylemişti. Diline çivi çaktılar ve yaktılar. Uluslararası düzeyde daha adil ilişkilerin kurulması yönündeki özlemler de, gerekli demokratik oluşumların ve güçlerin vücut bulmamış olmasından dolayı gerçekleştirilememiştir.

Her zaman her konuda olduğu gibi, bu konuda da çözümsüzlük, denenmiş ve iflası kanıtlanmış çözümlere yeniden sarılmak sonucunu doğurmuştur. 19. yüzyıla doğru estirilen "değişim rüzgarları" 19. yüzyıla özgü çözümlerin, tek kutuplulaşan dünya ölçeğinde neoliberal küreselleşme biçiminde yeniden diriltilmesi sonucuna varmış bulunuyor.

Uluslararası ekonomik ilişkilerde gerçekleştirilen yeniden yapılanma süreci, güçlüyü daha güçlü yapan eğilime hız katmıştır. Bu yolla, görülmemiş ölçüde yoğunlaşarak uluslararasılaşan sermaye, bunalımın yükünü kendi dışına yansıtmaya olanaklı artırmıştır. Uluslararası sermaye, hiç bir kamusal denetimin boyutlarına sığmayan bir güce erişmiştir. General Motors'un cirosu, Danimarka'nın; Ford'un ki Güney Afrika'nın; Toyota'nın ki Norveç'in gayri safi yurtiçi hasılasını aşmıştır.

Ulus devleti tarihe gömmek kararlılığıyla kurulmak istenen yeni dünya düzenine özgü bu tür bir iktidar yapılanmasında demokratik denetime ve halk egemenliğine yer yoktur. Bu durumu tanımlamak için iktisatçı Susan George, bir "Dünya Bankası İmparatorluğu"ndan söz eder olmuştur. Öte yandan, Kanada'lı profesör Chossudovsky, bir "küresel totalitarizm" çağının başlamakta olduğuna işaret etmektedir. Fransız düşünür Alain Minc ise, yeni bir Orta Çağ'a dönüşten söz etmektedir.

Günümüz koşullarını belirleyen egemen eğilimin Atatürkçülük ile çelişkisi de tam bu noktada düğümlenmektedir. Çünkü Atatürkçülük ülkemizde ulus devletin özünü oluşturan temel ideolojidir. Çünkü Atatürkçülük, "egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" demektir; "egemenlik kayıtsız şartsız uluslararası sermayendir" demek değildir.

70'li yıllarda baş gösteren ekonomik bunalımın üstesinden gelme iddiasıyla, 70'li yılların sonlarında baş gösteren ve 90'lı yılların başlarından bu yana kendisini kabul ettiren neoliberal küreselleşme, bunalıma çözüm getirememiş; üstelik bunalımın temelinde yatan uluslararası gelir adaletsizliğini büsbütün artırmıştır.

Bugün yeryüzünde daha önceki sömürge dönemlerinin hepsini geride bırakacak ölçüde Güney'den Kuzey'e doğru bir kaynak akımı başlatılmıştır. "Böylece 1982-1990 yılları arasında sekiz yılda, yoksullardan zenginlere doğru, yalnızca borç servisleri yoluyla, 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde Amerika'nın Avrupa'ya yaptığı Marshall yardımlarının sekiz katı tutarında bir gelir transfer edilmiştir. Yoksul borçlu ülkelerdeki ortalama bir yurttaş, alacaklı bir OECD ülkesindeki ortalama yurttaştan 55 defa daha yoksul olduğundan [bu süreç] taştan kan çıkarmaya benzemektedir".

1960'ta, dünya nüfusunun en zengin ülkelerde yaşayan yüzde 20'sinin zenginliği en yoksul ülkelerde yaşayan yüzde 20'sininkinin 30 katı iken, 1995'te 82 katı olmuştur. Birleşmiş Milletler verilerine göre, 1996'da, 358 adet dolar milyarderinin servetlerinin toplamı, yeryüzü nüfusunun en yoksul yüzde 45'inin yıllık gelirlerinin top-

lamına eşittir.

Sorunun önemi, uluslararasılaşmış ve her türlü kamusal denetimin dışına çıkmış olan sermayenin, vergi sorumluluğundan kurtulmanın yolunu da bulmuş olmasıyla büsbütün artmıştır. Oysa, Birleşmiş Milletler verilerine göre dünya zenginliği yarısını elinde bulunduran 400 milyarderin %4 oranında vergilendirilmesi mümkün olsa, yeryüzündeki yoksulluk ve sağlık sorunu kökünden çözülmüş olabilecektir.

Bütün bunların anlamı, sömürgecilğin değişik kılıklara bürünmüş olarak ve fakat eskisini atmayacak boyutlarda kabarmış olmasıdır. Günümüzde egemen olan eğilimin bu yönü itibarıyla de Atatürkçülük ile derin bir çelişki içinde bulunması kaçınılmazdır. Çünkü Atatürkçülük, yeryüzünde sömürgecilğe karşı kurtuluş mücadelesi bayrağını ilk defa yükseltmiş olan hareketin adıdır.

Uluslararası sermaye, kamusal denetimin dışına çıkmayı başardığı ölçüde, kârdan başka bir öncelik tanımaz olmuştur. Dünya'daki tüm ekonomik faaliyetin 1/20'si 200 tane işletmenin elinde bulunmaktadır. Ancak, bu 200 işletme, dünya faal nüfusunun yalnızca yüzde 0,75'ine iş olanağı sunmaktadır. Yeryüzünde her gün 2000 milyar dolar para el değiştirmekte, bu miktarın ancak yüzde 5'i reel mal ve hizmet alışverişi için yapılmaktadır; geri kalan tümü spekülasyon harcamalarına gitmektedir. Böylece, üretmeyen, istihdam yaratmayan bir sermaye türü doğmaktadır.

Bunun sonucu, işsizlik ve yoksulluğun, metropol ülkelerini de içine alacak biçimde artması olmuştur. İşsizlerin sayısı, OECD ülkelerinde 40 milyonu aşmıştır. Fransa'da son yıllarda her ay işine son verilenlerin sayısı 35 000'i aşmıştır.

Yalnızca Londra'da sokaklarda yatıp kalkan evsizlerin sayısı 400 bin olmuştur.

ABD'de de işletmeler, rekabet koşullarını düzeltmek gerekçesiyle her gün binlerce insanın işine son vermektedirler. Bu durum, suçluluk oranlarında anormal bir sıçramaya yol açmıştır. ABD'de mahpusların sayısı, 1965-1990 yılları arasında 4 kat artmıştır; cinayet suçundan hüküm giyen gençlerin sayısında, 1987-1991 yılları arasında yüzde 85 oranında bir artış görülmüştür.

Başta Batı ülkeleri olmak üzere, tüm dünyada, uyuşturucu kullanımında, falcılık büyüçülük gibi akıl ve mantık dışı cereyanlarda ve bir takım sapkın tarikatlarda ve örgütlenmelerde anormal bir artış baş göstermiştir.

Bütün bu olumsuzluklar, dünyayı yönetilmesi güç bir kaos ortamına dönüştüren sonuçlar doğurmaktadır. Şimdilik, bulunan çözüm, bunalımın yükünü mümkün olduğunca çevre ülkelerinin üzerlerine yansıtmaktan ibarettir. Bu yüzden ki bizimki gibi ülkelerde çok cılız da olsa bugüne dek gerçekleştirilmiş bulunan bazı sosyal devlet kazanımlarının tahribi gündeme gelmiştir. Bu da gene Atatürkçülük ile çetin bir hesaplaşmayı zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde, Isparta dağlarındaki çobana cumhurbaşkanlığı yolunu açan; köy çocuklarından dünya çapında yazarlar, sanatçılar çıkmasını sağlayan eğitim sisteminin temelinde Atatürkçülük vardır. Bugün tekrar hortladığına tanık olduğumuz bazı hastalıkları, çok daha sınırlı bütçe olanaklarına sahip bulunduğumuz Cumhuriyetin ilk yıllarında tamamen ortadan kaldırmayı mümkün kılmış

olan sağlık politikaları Atatürkçülüğün eseridir. Kısacası, sanayileşmenin ilk basamaklarında bulunan ülkemize özgü bir sosyal devlet anlayışı doğrultusundaki ilk ve önemli adımlar, Atatürkçülük sayesinde atılabilmektedir.

Günümüzde ulus devleti, halk egemenliğini, yani demokrasiyi hedef alan saldırılar, sosyal devlet kazanımlarına da karşıdırlar. Bu durum, bağlı oldukları ideolojik dogmaların da doğal gereğidir. Bu nedendir ki ülkemizin somut gerçekleri çerçevesinde, tüm bu unsurların gerisinde yatan temel nitelikte bir değer olarak Atatürkçülüğü karşılarında bulmaktadırlar.

Son yıllarda Atatürk'e ve eserlerine yönelik saldırıların yoğunlaşmış olmasının gerçek nedenleri de buraya kadar belirlemeye çalıştığımız temel nitelikteki çelişki bağlamında açıklığa kavuşabilir.

Öyle anlaşıyor ki dünyayı tek kutuplaştırmış olmanın zafer sarhoşluğuna kendilerini kaptırmış olanlar, Sevr'i de tozlu çekmecilerinden çıkarıp masanın üstüne koymakta bir sakınca görmemektedirler. Dün onlar, karşılarında Kuvayı Milliyecileri bulmuşlardı. Bugün de kalpaksız Kuvayı Milliyeciler var. Kalpaksız Kuvayı Milliyeciler zincirinin önemli halklarından birini oluşturan, Üniversitemizin değerli mensuplarından Ahmet Tamer Kışlalı'yı da işaret ettiğimiz bu çelişkinin girdabında yitirmiş bulunuyoruz. Bu noktada kendisini rahmet ve saygıyla anıyorum.

Son yıllarda Atatürk'e ve eserlerine yönelik saldırılar, başlıca üç ayrı giysiye bürünmüş olarak ortaya çıkmış bulunuyorlar. Bunların, iddia ettiklerinin tamamen tersi doğrultuda bir amaca hizmet etmeleri ortak özellikleridir.

Bunların başında dinsel giysiye bürünmüş olanlar gelir. Gerçekte, Atatürk ile din arasında bir karşıtlık olması mümkün değildir. Atatürk olmasaydı, Sevr yürürlükte kalacaktı. Bunun bir adım sonrasını da Anadolu'nun ortasında bir kaç karışık toprak parçasına sıkıştırılan Türk ve Müslüman nüfusun "etnik temizliği"olacağını görmek, bunca örnekten sonra zor olmasa gerek.

Bugün yeryüzünde İslam dini, Atatürk'ün kurduğu bu devletin dışında nerede daha iyi yaşanmıştır, yaşamıştır? Afganistanda mı? İran'da mı? Bosna'da mı? Yoksa çocuk yaştaki insanların simit çaldıkları için elinin kolunun kesildiği, buna karşılık ülkenin doğal zenginliklerini yeni sömürgecilere peşkeş çeken ve karşılığında kendi hisselerine düşenleri Batının batakhanelerinde çarçur eden sözde şeyhlerin ve emirlerin memleketlerinde mi?

Dün, Atatürk'e karşı din elden gidiyor vaveylasıyla karşı çıkan Sait Molla'nın, Şeyh Sait'in... arkasında emperyalizmin parmağının bulunduğu reddedilmez bir tarihsel gerçek olarak belirlenmiştir. Bugün de Atatürkçülüğe ve Atatürk'ün eserlerine aynı gerekçelerle karşı çıkanların hangi ülkelerde üstlendiklerine, nereden geldiklerine veya nereye sığındıklarına dikkat edilirse durumun pek değişmediği kolayca görülebilir.

Atatürk'ün kazanımlarına yönelik saldırıların bir değer bölümü, ülkemizin belli yörelerindeki belli bir etnik guruba mensup yurttaşlarımızın haklarını korumak iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Bunun için Sevr'i diriltmeyi, ülkeyi bölmeyi bir çözüm olarak görmüşlerdir. Oysa, son olarak Yugoslavya örneği göstermiştir ki bölünme, önce-

likle yoksul yörelerde yaşayanlar için acılı sonuçlara mal olmaktadır.

Yugoslavya'nın birliği, ülkenin zengin kesimlerini oluşturan Slovenlerin ve Hırvatların, nispeten daha yoksul durumdaki cumhuriyetleri sırtlarından attıkları vakit Batı Avrupa ile daha avantajlı bir birlik kurabilecekleri hayaline kaptırılmalarıyla ilk darbeyi yemiştir. Bugün bize de "siyasal çözümü gerçekleştirin gelin" dediklerinde benzer bir tuzağı hazırlamış olmaktadır. Bunun anlamı, ülkemizin işsiz deposu niteliğindeki yörelerini "verip kurtulduktan" ve böylece nüfusumuzu sindirilebilir bir düzeye indirdikten sonra Avrupa'nın kapısını çalmamızdır. Asırlardır kardeşçe birlikte yaşamış ve birbiriyle kaynaşmış insanlardan oluşmuş bir ulusu bölmenin ve böl-yönet politikasının kimlere yarayacağını görmemiz zor olmamalıdır.

Atatürk, ülke bütünlüğünü, bölgelerarası gelir dengesini düzenleyici müdahalelere yer veren bir ekonomi politikasına öncülük ederek sağlamlaştırmak istemiştir. Atatürkçülüğe saldırmak suretiyle, denendiği her yerde her anlamda ekonomik dengesizliğe yol açmış bulunan sözde ekonomik reçetelere ortam hazırlamak, insanın bindiği dalı kesmesinden farksızdır.

Nihayet, bir diğer saldırı da kendilerini "ikinci cumhuriyetçi" olarak tanımlayan zevattan gelmektedir. Bunlar da sözde daha çok demokrasi istedikleri için Atatürk'e karşıdırlar. Oysa, ortaçağ kalıntılarıyla eleledirler ve demokrasiyle bağdaştırılması mümkün olmayan 19. yüzyıla dönük bir ekonomik modelin hizmetindedirler.

Gerçekte Atatürk dönemi, pek çok ülkede büyük mücadelelerle sağlanmış olan bazı demokratik hakların sessiz sedasız ve zahmetsiz bir biçimde tanındığı bir dönemdir. Osmanlı Anayasalarının işçilere tanımadığı seçilme hakkı ve yalnızca belli bir ekonomik varlığa sahip olanlara tanınan seçme hakkı, bu dönemde tüm yurttaşlara tanınmıştır. Ayrıca, kadınların seçme-seçilme hakkı da bu dönemde sağlanmıştı.

Atatürk döneminde nazizmin zulmünden kaçan bilim adamları Türkiye üniversitelerinde özgürce bilimsel faaliyette bulunma olanağını elde etmişlerdir.

Son zamanlarda Atatürkçülüğe yönelik yakıştırmalardan birisi de küreselleşme gibi ileri olduğu kabul edilen bir olgunun karşısında muhafazakarlığı temsil etmesidir.

Aslında, gerçek küreselleşmeci Atatürk'tür. Ancak, Atatürk'ün küreselleşme özlemi, ulusların ve insanların eşitliği temelinde bir dünyanın kurulması amacına yöneliktir. Sömürü ve tahakküm temelinde bir dünya düzeni Atatürkçülükle bağdaşmaz. Buna karşılık, bu asrın başında mazlum milletlerin kurtuluğu hareketine öncülük etmiş olan ulusumuzu, günümüzün küreselleşme gerçeğinin niteliğinin belirlenmesi konusunda da bekleyen görev ve sorumluklar vardır.

Atatürk, bu konuda da insanlığa ve ulusuna büyük bir güven beslemektedir. 1922'de diyor ki "insanlık kendisine yakışan bir toplumsal duruma kavuşacaktır. Bizim milletimiz o zaman bu gayeye vasil olan milletler arasında takaddümüyle cidden iftihar edecektir."

2000 YILI BÜTÇESİ: ÇÖZÜM MÜ ÇÖKÜŞ MÜ?

Oğuz OYAN
Türk-İş Araştırma Merkezi Müdürü

1. Harcamalar Yönünden Bütçe Gelişmeleri

2000 yılının bütçe büyüklüklerine bakıldığında son birkaç yılın bütçelerinin izini süren bir çaresizlik sendromuyla karşılaşılmaktadır. Buna göre, bütçe sistemimiz esnekliğini ve iktisadi/mali politika aracı olma özelliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Bütçenin neredeyse yüzde 90'ı bağlı ödenek durumuna gelmiştir. Başka bir deyişle, bütçenin harcama bileşiminde değişiklik yaparak ekonomik ve sosyal yaşamı yönlendirmek ve kamu kaynaklarını etkin olarak kullanmak artık mümkün değildir.

Tablo 1'de bütçenin dört önemli harcama kalemi bakımından sunulan son çeyrek yüzyıllık gelişme, 2000 yılı dönemecinde hangi harcama kalemlerinin dizginlenmesi hangilerinin geliştirilmesi konusunda net bir görünüm vermektedir. Buna karşılık, son yıllarda her yeni bütçenin geçmiş yılın bütçesini aratması gibi, 2000 yılı bütçesi de dengeleri daha da bozucu özellikler taşımaktadır.

Bütçenin **personel ödeneklerine** ayrılan bölümü, 1980 sonrasında, 1989-93 dönemi hariç sürekli bir azalış eğiliminde olmuştur. Azalışlarda iki anlamlı dönüm noktası vardır: 24 Ocak 1980 ile 5 Nisan 1994. Öte yandan, 1989-93 dönemi artışı ise, bıçağın kemiğe dayandığı bir dönemin ardından gelen bahar eylemlerinin doğrudan

uzantısında bulunmaktadır. 2000 yılının yeni hedefleri ise, personel ödeneklerini 1980'lerde geriletildiği düzeyin daha da gerisine düşürücü özelliktedir.

Yatırım ödenekleri ise bütçenin en ağır çöküntüye uğramış kalemini oluşturmaktadır. 1988'e kadar bütçenin beşte birine yakın bölümü yatırımlara ayrılıyorken, bu pay 5 Nisan Kararlarından sonra Cumhuriyet tarihimize ilk kez yüzde 10'un altına geriletmiştir. 1999 yılının ilk 9 ayının gerçekleşme oranlarına göre, yatırımlar bütçeden sadece yüzde 4.4 pay alabilmiştir. Deprem öncesi ve sonrasında devletin müdahale yetersizliklerinin arkasında işte bu tablo yatmaktadır.

Buna rağmen, deprem sonrasında yatırım yetersizliklerini de telafi etmesi beklenen 2000 yılı bütçe teklifi sözkonusu oranı sadece yüzde 5.0 olarak belirleyebilmiştir. Bu oran, tarihimizin en düşük başlangıç teklifini oluşturmaktadır. Yıllardır yatırımlara ilişkin gelişmelerin başlangıç ödeneklerinin dahi altında kalması nedeniyle bu gülünç başlangıç oranının bile tutturulamama olasılığı büyüktür.

KİT'lere bütçeden yapılan transferlerin de, bütün "karadelik" söylemine rağmen, 1984 sonra kesintiye uğratıldığı tablo 1'den izlenebilmektedir. 1996

TABLO 1: BÜTÇENİN ÖNEMLİ HARCAMA KALEMLERİNDE AĞIRLIK KAYMALARI
(Bütçe harcamalarının yüzdesi olarak)

	1975-80	1981-83	1984-88	1989-93	1994-95	1996-98	1999*	2000**
Personel/Bütçe	35.4	26.5	23.6	37.5	29.8	25.1	25.9	21.3
Yatırım/Bütçe	19.8	19.7	18.1	12.8	7.0	6.8	4.4	5.0
Faiz/Bütçe	2.7	6.2	16.4	20.6	33.4	35.5	43.0	45.0
KİT Trans/Bütçe	12.1	12.8	4.2	4.7	2.5	1.3	1.6	1.2
4 Kalem/Bütçe	70.0	65.2	62.3	75.6	72.7	68.7	74.9	(71.3)

Kaynak: DPT, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler(1950-1995), 1999 Mali Yılı Bütçe Gerekçesi ve Kamu Hesapları Bülteni Eylül 1999.

* Ocak-Eylül dönemi gerçekleşme sonuçlarıdır.

** 2000 Yılı Bütçesi teklifi olarak.

sonrasında KİT transferlerinin bütçe içindeki payı yalnızca yüzde 1.3 dolaylarında gerçekleşmektedir. Oysa bu pay 1984 öncesinde bütçenin sekizde biri mertebesinde bulunmaktaydı. 1983 sonrasında iktidar olan zihniyet, KİT'leri iç ve dış piyasalardan yüksek maliyetlerle kaynak sağlayarak yatırım yapmaya yöneltmiş ve bu kuruluşları yüksek faiz ve döviz kuru maliyetleri altına sokmuştur.

Buna rağmen, KİT'ler 1992 sonrasında daha iyi bir yönetim sonunda toparlanmaya ve 1994'teki olumsuz konjonktüre karşın dönem karı elde etmeye başlamışlardır. Öyle ki, KİT'lerden bütçeye yapılan kar transferleri bütçe büyüklüğünün yüzde ikisi civarında bir paya ulaşmaya başlamıştır. Bir başka deyişle, KİT-bütçe arasındaki karşılıklı transferlerden, iddia edilenlerin aksine, bütçe kazançlı çıkmaya başlamıştır. Üstelik bu hesaba son iki yıldır mali tekel konumundaki bazı KİT'lerin aylık satış hasılatının belirli bir yüzdesine hazine payı kesintileri olarak el konulması dahil değildir.

Diğer yandan, KİT'lerden bütçeye yönelen önemli vergi katkıları da hesaba dahil değildir. Yüksek Denetleme Kurulu raporlarına göre, KİT'ler ulusal gelir içindeki payları yüzde 9 dolayında olmasına karşın Türkiye'deki toplam vergi gelirlerinin üçte birini sağlama başarısını göstermektedirler.

Bu koşullarda KİT'lere daha verimli olmaları için sermaye transferi yapmamak, hatta onları bütünüyle gözden çıkararak satmaya yönelmek, bindiği dalı kesmeye çalışan bir yönetim anlayışını yansıtmaktadır. Ama ne yazık ki, Türkiye'de devleti yönetmeye talip olanlar kendilerini kamu yöneticisi olmaktan ziyade, kamu malvarlığını özel sektöre aktarma misyonu ile görevli saymaktadırlar. Özelleştirme İdaresi Başkanının depremde hasar gören Tüpraş yangınıyla ilgili olarak söyledikleri tam da böyle bir zihniyeti yansıtmaktadır.

Tablo 1'nin faiz kaleminin gelişme seyri izlendiğinde, yatırımlardan, KİT'lerden, kamu personellerinden esirgenen ödeneklerin nereye gittiği çok çıplak bir biçimde gözlemlenmektedir. Faiz kısılcasına giren bütçede 2000 yılı için henüz başlangıç teklifinde yüzde 45'lik bir faiz tahsisatı yapıldığı görülmektedir. Bir başka deyişle, hükümetimiz 2000 yılma bütçesinin

sadece yüzde 55'ine hakim bir iktidar olarak girmektedir. IMF ve sermaye çevrelerinin başlıca kaygısı, yüzde 45'lik faiz bölümünün hiçbir aksamaya uğratılmaması ve bütün diğer harcama türlerine kıyasla öncelikli ödeme kalemi olmasıdır. IMF telkinleriyle faiz dışı bütçenin GSMH'ya oranla yüzde 5.4'lük bir fazla vermesinin tek ve yegane amacı da, bu fazlanın faiz borçlarını ödemeye tahsis edilmesi olmaktadır.

Tablo 2'nin verileri 1983-2000 döneminde faizlerin bütçe giderlerine ve vergi gelirlerine oranlarını vermektedir. Faizlerin bütçeyi tutsak almasına yukarıda değinilmişti. Vergi gelirlerinin yüzde kaçının faizlere aktarıldığının hesabı daha ilginç ve daha çarpıcı bir gelişmeye işaret etmektedir: Faizler vergi gelirlerinin 1999'da yüzde 83'ünü 2000'de ise yüzde 88'ini yutan bir önem derecesine yükselmiştir. Oysa 1999 için hedeflenen oran, kadük olan bütçede yüzde 66, Haziran 1999'da yasalaşan bütçede ise yüzde 73 idi.

1999 yılında faiz ödemelerinin vergi gelirlerine oranının beklenenin üzerinde gerçekleşmesinin iki nedeni olmuştur. Birincisi, 1998 yılında çıkarılan kapsamlı vergi düzenlemelerinin zamansız ve önemli oran indirimlerine yer vermesinin doğrudan ve ilk etkisinin vergi gelirlerini azaltmak yönünde çalışmasıdır. İkincisi, ekonomik durgunluğun, özellikle gelir esnekliği yüksek vergi türlerinde tahakkuk ve tahsilatı çok olumsuz etkilemesidir.

Daha da önemli bir gelişme ise, 2000 yılı hedeflerinin henüz başlangıç aşamasında vergilerin yüzde 88'inin faizlere aktarılacağını öngörmesidir. Bu, 1999 yılında gerçekleşen sıçramanın kalıcılığına anlamına gelmektedir.

Buna karşılık, bütçe hedefleri ile gerçekleştirmeler arasında geleneksel olarak ortaya çıkan olumsuz fark, bu hedefin dahi gerçekçi olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir. 1999 yılı başlangıç hedefi ile 9 aylık gerçekleşme arasındaki olumsuz fark eğer 2000 yılı hedefleri açısından da gerçekleşirse, yeni binyılın ilk bütçesinde tüm vergi gelirlerinin faiz ödemelerine yetmemesi gibi bir durumla karşılaşılabilir. Bunun işaretleri şimdiden görülmektedir. Çünkü, bütçenin faiz ödeneği olarak öngörülen 21.1 katrilyon TL, ilk tahmin olan 22 katrilyonluk daha gerçekçi düzeyinden yapay bir

TABLO 2: FAİZ ÖDEMELERİNİN "ÖNLENEMEZ" YÜKSELİŞİ
(Yüzde değerler)

	1983	1985	1991	1993	1994	1996	1998	1999*	2000**
Faiz /Bütçe Harca.	8,1	12,7	18,5	24,0	33,2	38,2	39,6	43,0	45,0
Faiz/Vergi Gelirleri	10,9	17,6	30,6	44,1	50,8	68,5	66,9	82,8	87,9

Kaynak: DPT, Yıllık Programlar; Ekonomik ve Sosyal Göstergeler;
Maliye Bakanlığı, Bütçe Gereksinimleri; Kamu Hesapları Bülteni.

* Ocak-Eylül gerçekleşmesi.

**Bütçe teklifi

biçimde aşağıya çekilmiştir. Esasen, bundan sonra 2000 yılında faiz ödemesi olan hiçbir borçlanma yapılmaması durumunda dahi 2000 yılına 22 katrilyon TL düzeyinde bir faiz yükü aktarılacağı kesinleşmiş gibidir. Kaldı ki, 1999 yaz-sonbahar döneminde Hazine'nin birbuçuk yılın üzerinde vadelerle borçlanma yapılabilmesini mümkün kılan ihale yöntemi, üç ayda bir faiz ödemeli kupon yöntemidir. Dolayısıyla, 2000 yılında ödeme programına alınacak yeni faiz yükleri oluşmaktadır. Faiz yükünün 25 katrilyon TL, bütçe büyüklüğünün ise 50 katrilyon TL düzeyinde gerçekleşmesi olasılığının daha yüksek olduğu bugünden görülmektedir. Böyle bir olasılık, bütçe giderlerinin yarısının, vergi gelirlerinin ise yüzde 104'ü büyüklüğünde bir bütçe gelirinin faiz ödemelerine ayrılması anlamına gelecektir.

1999 yılı bütçesinin gerek başlangıç teklifleri, gerekse ilk 9 aylık gerçekleşme sonuçları (tablo 3), 2000 yılının rekor düzeye varan bütçe dengesizliklerini haberlemiştir. Kamu hizmetlerine vergi gelirlerinden yeteri kadar kaynak ayrılamayacağı kabul görmüş olmalı ki, 1999 yılında ilk kez "kamu hizmetlerinin fiyatlandırılması"na ilişkin bir düzenlemeye Bütçe Kanunu Tasarısı'nda yer verilmek zorunda kalmıştır. Seçim öncesinde kamuoyunun tepkisini çeker düşünceyle geçici bütçede yer verilmeyen bir düzenleme, 1999

Bütçe Tasarısı'nın Meclis'e seçim sonrasında sunulmasıyla yeniden gündeme gelmiştir. Aynı düzenleme, 2000 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı'nda da yer almaktadır. Gerçi ilgili düzenleme fiyatlandırmayı belirli kamu hizmetleriyle sınırlandırmaktadır; ancak bir kez bu yol açıldığında, tıpkı kanserojen hücrelerin yayılması gibi, fiyatlandırmanın yavaş yavaş tüm kamu hizmetlerine yaygınlaştırılmasına doğru bir yöneliş başlayacaktır. Bu konuya vergi yükümlüsü çalışanlar açısından bakıldığında, kendilerine sunulan kamu hizmetlerinin fiyatını esasen vergi olarak ödemiş durumda sayılmaları gerekirken adeta ikinci bir kez fiyat ödemeye zorlanmış olmaktadır. Bu durum, zaten bedava sunulması gereken sağlık ve eğitim gibi kamusal hizmetlerden giderek paralı olarak yararlanmaya zorlanan bu kesimlerin konumunu daha da zayıflatacaktır. Sonuç olarak, faiz ödemeleri yoluyla sermaye kesimine özel bir fayda sağlanmasının faturası çalışanlara ödetirilmiş olmaktadır. Tepkisiz kalınması durumunda, açılan bu kapının her yıl daha fazla zorlanacağını unutmamak gerekmektedir.

2000 yılı bütçe hedeflerinin dikkati çeken özelliklerinden biri de, sosyal güvenlik kurumlarına yapılacak transferlerin bütçe içindeki payının düşürülmesi olacaktır. Yüzde 7.7 olarak belirlenen bu pay, faiz transferlerinin altında biri düzeyinde kalmaktadır. Buna rağmen, bütçeyi faiz ödemelerinin değil de sosyal güvenlik kurumları açıklarının batırdığı söylenebilmekte ve kamuoyunda oluşturulan bu kasıtlı önyargılarla anti-sosyal bir sosyal güvenlik yasasının çıkarılması başarılabilmektedir.

Tarıma yönelik transferlerin ise bütçenin yüzde birinin dahi altında tutulması, 2000 yılında kemer sıkıtılacak kesimler arasında tarımsal üreticilerin de başı çekeceğini göstermektedir.

Personel ödeneklerinin düşüklüğü ilk bakışta göze çarpmaktadır. Son çeyrek yüzyılın en düşük personel ödeneğini oluşturan yüzde 21.3 oranının elde edilmesi esas olarak beklenen enflasyon aldatmacası üzerinden gerçekleştirilmiş gözükmektedir. Öngörülen enflasyon rakamının kasıtlı olarak düşük tutularak maaşların reel düzeyinin geriletilmesi senaryosu Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren defalarca sahneye konulduğu için bunun ilgili kitlelerce anlaşılmaması olanaksızdır. Bununla birlikte, hükümetin 12 aylık tüketici fiyatlar (TÜFE) ortalaması olarak seçtiği yüzde 44.3 rakamı yerine, 2000 yılı Aralık ayı itibarıyla hedeflenen enflasyon rakamını seçmiş olması, katmerli bir aldatmaca anlamına gelecektir. 2000 yılında yaşanacak enflasyona ilişkin gerçekleşme beklentileri işveren kesiminde yüzde 50'nin üzerinde iken, kamu personelinin yüzde 25'lik artışa mahkum edilmesi demek,

**TABLO 3: 1999 YILI OCAK-EYLÜL DÖNEMİ
BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ**

	Trilyon TL	1998'in ilk 9 ayına göre artış yüzdesi	Yüzde Dağılım
GİDERLER	19.082	75.5	100.0
*Cari Giderler	5.944		31.1
. Personel	4.950	81.6	25.9
. Diğer cari	994		5.2
*Yatırım	840	62.9	4.4
*Transfer giderleri	13.015		68.2
.Faiz ödemeleri	8.200	57.8	43.0
.İç borç faizi	7.613		
.Dış borç faizi	587		
.Sosyal güvenlik	2.153	99.8	11.3
.KIT	307		1.6
.Vergi iadeleri	831		4.4
. Diğer transferler	1.523		8.0
GELİRLER	12.606	52.9	
*Vergi gelirleri	9.899	52.5	
*Vergi dışı normal g.	1.054	15.1	
*Özel gelir. Ve fonlar	1.426	86.1	
*Katma bütçe geliri	228	104.0	
AÇIK	7.196		

Faiz/vergi oranı = % 82.8

Açık/bütçe büyüklüğü = % 37.7

**TABLO 4: 2000 YILI BÜTÇE VE PROGRAMININ
BAZI BAŞLANGIÇ HEDEFLERİ**

	Miktar (katrilyon TL)	Yüzde Dağılım
Harcamalar	46.9	100.0
-Personel ödeneği	10.1	21.3
-Yatırım harcaması	2.3	5.0
-Faiz harcaması	21.1	45.0
-Sosyal güvenlik transferi	3.6	7.7
-Tarımsal destekleme	0.4	0.9
-Diğer cari ve diğer transfer	9.4	20.0
Gelirler	32.5	
-Vergi gelirleri	24.0	
-Diğer gelirler	8.5	
Bütçe Açığı	-14.4	
Faiz Dışı Denge	+ 6.7	
GSMH	125.0	
		Yüzde
Faiz dışı fazla/GSMH		% 5.4
Ekonomik Büyüme		% 5
Enflasyon-TEFE		% 20
Enflasyon-TÜFE		% 25
12 Aylık Ortalama Enflasyon (TEFE)		% 38.5
12 Aylık Ortalama Enflasyon (TÜFE)		% 44.3
Deflatör		% 42.5

bütçeden maaş/ücret alan ve toplu sözleşme hakkında yararlanmayanların reel ücret düzeyinin önemli bir gerilemeye konu olması demektir.

Öte yandan, kamu hizmetlerinin kalitesi öncelikle istihdam edilen kamu personelinin kalitesiyle ve işgörme şevkiyle doğru orantılıdır. Geçim sorunlarıyla boğuşan ve istikrar programının yükü altında bu denli ezilen kamu personelinden daha iyi eğitim, daha iyi sağlık hizmeti vb. vermesi nasıl beklenebilecektir sorusunun yanıtlanabilmesi gerekmektedir. Toplumda oluşan ve bütçe aracılığıyla sürdürülen eşitsizlikler, Türkiye’de sağlıklı nesillerin yetiştirilmesini tehdit eder boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Öte yandan, satın alma güçlerinin bu denli geriletilmesine çalışanların tepkisiz kalmayacağı tahmin edilebilir. Bu tepkinin sadece ücretli kesimlerden gelmeyeceği de anlaşılmıştır. Bütçe TBMM’de görüşülürken, 1999 Kasım ayında, sermaye çevrelerinin sözcülerinin dahi bu denli düşük ücret artışlarına karşı açıklamalar yaptıkları görülmektedir. Bunun nedeni açıktır: Ücret sadece bir maliyet etkeni olmayıp aynı zamanda bir talep etkenidir. Ekonominin 5 yıl arayla yeniden negatif büyümeye döndüğü koşullarda durgunluğun aşmanın önemli bir ögesi de satın alma güçlerinin

desteklenmesi olacaktır. Oysa, tek önceliği fiyatlar genel seviyesini düşürmeye vermiş ve bunun tek yolunun da geniş kitlelerin satın alma güçlerinin düşürülmesinden geçtiğine inanmış uzaktan kumandalı siyasal yönetimlerimiz doğru ile yanlış karıştırmaya başlamışlardır. Durgunluk ile enflasyona karşı iktisat politikası araçları çatıştıysa, önceliği durgunluk giderici politikalara vermenin gereği açıktır. Bu, toplumun geniş kesimlerinin ortak talebi durumuna gelmiş bulunmaktadır.

2000 yılı bütçe ve program hedeflerinin bir "felaket senaryosu" anlamına gelebileceğinin bir başka göstergesi, hedeflenen enflasyon oranları ile yükümlülük altına girilen kamu borç faiz oranları arasındaki giderek büyüyen açıklıktır. Eğer "kazara" 2000 yılı enflasyon hedeflerine ulaşırsa, bunun sevindirici bir gelişme olmak yerine bir kötüleşmenin habercisi olması olasılığı da yüksektir. İç borçlanmanın ortalama vadesinin 1999 Kasım ayı itibarıyla 23 ayı bulduğu ve ortalama faizin ise yüzde 100’ün üzerinde olduğu düşünülürse, devlete borç vermiş olanlara en azından yılın ilk yarısında yüzde 50 dolayında reel faiz transferi yapılacağı anlaşılabilecektir. Reel faizlerin 1997’de yüzde 25 ve 1998’de yüzde 39 olduğu da dikkate alınırsa, 2000 yılının yeni bir güçlü gelir transferinin gerçekleşeceği yıl olacağı anlaşılar. Gelir dağılımının esasen çok bozuk olduğu bir ülkede bunun izah edilebilir bir durum olmayacağı olayın sadece sosyal yönüdür.

Olayın ekonomik yönüne bakıldığında, **kamunun faiz transferlerinin ulusal gelire oranının bütçe öngörülerine göre yüzde 17’nin, ancak gerçekleştirmelere göre büyük olasılıkla yüzde 20’nin üzerine çıkması anlamına gelecek olan bu yeni gelişme, bunalımdan çıkışın değil bunalımın derinleşmesi senaryosunun bir parçası olabilecektir.**

Şöyle de ifade edilebilir: Bugünkü IMF destekli ve denetimli bütçe sürecinin ve bununla ilişkili istikrar programının sonuçları iki senaryoya göre de çözüm getirici gözükmemektedir. **Birinci senaryoda**, çok küçük bir olasılıkla, arzulanan hedeflere varılmış, bütçede ücret ve hizmetler kısılarak istenen oranda birincil fazla yaratılmış, uygun dış kredi sağlanmış, enflasyon geriletilmiş ve devlete borç vermiş olanlara yüksek oranlı reel faiz transferi yapılmıştır. Sonuç: Krizin derinleşmesi, devletin borç yükünün ödenmesi daha zor bir mertebeye çıkması, iç borçların kısmen dış borca dönüşmesi nedeniyle bağımlılığın artması, yüksek gelir transferi nedeniyle toplumsal huzursuzluğun büyümesi ve emek kesiminin en azından izleyen dönemde rövanşı almaya hazırlanmasıdır.

İkinci senaryoda planlanan hedeflere varılamamış, program fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Bunun iki varyantı düşünülebilir. **Birincisinde**, programın başarısızlığının

nedeni, ücretlilere ve tarımsal üreticiler için öngörülen gelir kısılmalarının gerçekleştirilememesidir. Buna olumlu başarısızlık senaryosu diyebiliriz. Hiç olmazsa gelir dağılımında daha da bozucu öğelerin ortaya çıkışı engellenebilmiştir. **İkinci varyantta** ise, hem öngörüldüğü gibi toplumun geniş kesimlerinin gelirleri kısılabilmiş hem de program hedeflerine -1994'den sonra üçüncü bir kez daha- varılamamıştır. Kuşkusuz bu sonuncusu en kötü ama ne yazık ki gerçekleşmesi en yüksek olasılıktır.

2. Bütçenin Gelir Hedeflerinin Anlamı

Bütçenin gelirler bölümüne bakıldığında, hiçbir sosyal vizyonu olmayan bir belgeyle karşı karşıya olduğumuz bir kez daha anlaşılmaktadır. Hükümet bütçesiyle topluma hizmet vaad etmezken, yeni vergi yükleri artışı getirmekte ve bunu tüketim vergileri aracılığıyla yaparak eşitsiz yük dağıtımını daha da pekiştirmektedir.

2000 yılı bütçesinin gelir hedeflerine ilişkin şu noktaların altı çizilebilir:

*Vergi gelirleri artışı yüzde 66 olarak öngörülmektedir. Bu artış, yılsonu itibariyle hedeflenen TEFE artışının 3 katından fazla, 12 aylık TÜFE ortalamasının ise 1.5 katıdır. Bunun iki anlamı olabilir. Ya enflasyon hedefinin tutmayacağı hesabıyla daha gerçekçi hedeflere göre bir vergi geliri artışı tahmini yapılmıştır -ki bu zaten yıllardır alıştırıldığımız bir uygulamadır-; ya da dolaylı vergi denilen tüketim vergilerine kuvvetli zamlar gündemdedir. İkincisinin ağırlık taşıyacağına ilişkin işaretler bütçede vardır.

*Akaryakıt Tüketim Vergisi (ATV) gelirlerinde 1999'a kıyasla yüzde 78'lik bir artış öngörülmesi, bu işaretlerin en önemlilerinden biridir. ATV'nin oranının yüzde 300'den yüzde 500'e çıkarılmasıyla (yani yüzde 67 artırılmasıyla) bu beklenti fazlasıyla gerçekleşebilir. Böylece ATV'nin bütçe vergi gelirleri içindeki ağırlığı 1999'da yüzde 14 düzeyinde iken, yeni bütçede bunun yüzde 17'ye çıkarılması planlanmaktadır. 2000 yılı bütçesinde 4 katrilyon gelir beklenen ATV, 4.6 katrilyon gelir beklenen Dahilde Alınan KDV'ye yaklaşacak bir önem düzeyine yükseltilmiş bulunmaktadır.

*KDV'ye bir ek niteliğinde olan ve tütün, sigara ve alkolü/alkolsüz içkiler üzerinden alınan Ek Vergi'den beklenen gelir artışı ise yüzde 192'dir.

Dahilde alınan KDV'den beklenen tahsilat artışı da yüzde 91 olup, hem enflasyon beklentisinin, hem de vergi gelirleri ortalaması artışının üzerindedir.

*Tüm bunların anlamı da, yoksul/varsıl ayırdetmeden bütün kesimlere yük getiren, ancak tasarruf oranı sıfır olduğu için, yani bütün gelirlerini tüke-

time ayırmak zorunda kaldıkları için düşük gelirli olanlar daha fazla vuran tüketim vergilerine aşırı bir yüklenme olacağıdır.

*Bütçe teklifindeki öngörüler gerçekleşirse, vergi bileşiminde de ciddi bir kayma ortaya çıkacaktır. 1999'da vergi gelirlerinin yüzde 33'ünü teşkil eden gelir vergisinin payı yüzde 26'ya geriletilmiş olacaktır. Gelir vergisinin tüm vergi gelirleri içindeki payının üçte birden dörtte bire gerilemesi kuşkusuz olumsuzdur, çünkü -tüm kazançları kavrama özelliği taşıyorsa dahi- ödeme gücüne göre bir artan oranlılık taşıyan tek vergi türümüz gelir vergisidir.

*Motorlu Taşıtlar Vergisi tahsilatında beklenen yüzde 38'lik artış yüksek değildir; ancak deprem vergisi adıyla çifte MTV alınması olasılığı uzak değildir. Otomobil sahibi olmanın artık bir lüks olmaktan çıkarılması gereken bir ülkede, ayırım gözetmeksizin tüm kategorilerdeki araç sahiplerine aşırı bir mülkiyet vergisi artışı getirilmesi gayri-adil bir uygulama olacaktır.

*Sonuçta şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Yılbaşında maaşına yüzde 15 zam yapıldığını gören memur, eğer kirada oturuyorsa devletimizin 2000 yılına ilişkin kira artışlarının yüzde 52 artışına onay verdiğini, eğer bir otomobili varsa ve işine aracılığı gidip geliyorsa ATV oranındaki yüzde 67'lik artışı karşılaması gerektiğini -toplu taşıma araçlarında da benzeri oranlarda artışlar olacağını- hesaba katmak zorundadır. Özetle, reel gelirinde yani satın alma gücünde önemli bir kayıp olacağını gören memur, eğer eski yaşam standardını sürdürmek istiyorsa tek seçeneği elindeki bazı servet unsurlarını (örneğin arabasını) satarak malvarlığında bir yoksullaşma pahasına bir süre daha durumu idare etmek zorunda kalacak, eğer böyle bir olanağı yoksa, yaşam standardını düşürmeye zorlanacaktır. Kuşkusuz bunun yol açacağı sosyal yaraların ve sosyal tepkilerin de dikkate alınması gerekecektir.

*Son olarak, gelirini aynı bütçeden alan toplu sözleşmeli kamu çalışanı ile toplu sözleşmesiz kamu çalışanı arasında Ocak 2000'den itibaren büyüyen bir eşitsizliğin ortaya çıkacağını belirtmek gerekir. Toplu sözleşmeli çalışan, gerçekleşmiş enflasyon üzerine yüzde 5 refah payı alırken, belki de onun amiri konumundaki kamu çalışanlarının hayali ve aldatmaca bir gelecek enflasyonla sınırlı kalan bir artışla yetinmeye zorlanmaları işyerlerinde yeni eşitsizlikler yaratabilecektir. Bunun yolu kuşkusuz toplu sözleşmeli kitlenin standardının düşürülmesi değil, tüm kamu çalışanlarının toplu sözleşmeli/sendikalı konuma getirilmesi, ama acilen gelecek enflasyon masalı yerine somut fiyat artışlarına bağlı kalınmasıdır.

Türkiye'yi "hasta ekonomi" damgası yemeden, uluslararası finans kuruluşlarına muhtaç etmeden yönetmeyecekleri tescil edilmiş olan politik zevattan kurtulmadan Türkiye'nin kurtuluşu olmadığı ise bir kez daha anlaşılmaktadır.

İŞÇİ HAKLARI NE DURUMDA?

Ahmet ŞEN
TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Uzmanı

"HAK" kelimesi hukuk dilinde en çok kullanılan ve hatta başta gelen kelimelerden birisidir. Öyleki bu kelime bir bakıma hukuk ile de özleşmiş olup, daima "HAK VE HUKUK" olarak birlikte ifade edilmekte ve herhangi bir mevzudaki hakların tanınmasında ve korunmasında hukuka da yön verebilmektedir.

Ve yine "HAK" kelimesi bütün heybet ve ağırlığı ile sosyal yaşantımızı da etkileyerek:

- İnsan hakkı
- Yetim hakkı
- Komşu hakkı
- Anne ve baba hakkı
- Gibi objektif ve ferdi sorumluluklarımızın,
- Çalışma hakkı
- Sosyal güvenlik hakkı
- Sağlık hakkı
- Sendika hakkı

Gibi de subjektif ve toplu sorumluluklarımızın

Sınırlarını ve mahiyetini belirleyici olarak insan olmanın ve insanca yaşamının kurallarını ve inceliklerini ortaya koymaktadır.

Bu sayılanlardan birincisi guruptakilerin önemsenmemesi veya unutulması aile dayanışmasını bozmakta ve şahsi menfaatler öne çıkarak devlet menfaatleri ayaklar altına alınmakta yani toplumumuz temelinden sarsılmaktadır.

İkinci gruptakilerin önemsenmemesi de düzensiz ve koordinesiz bir hizmet sunma ortamının oluşmasına sebep olmakta ve vatandaşlarımızı bir çok haklarından mahrum bırakmaktadır.

Şimdi işçiler açısından mevcut kanunlarımız arasında bir gezinti yapalım ve ikinci grupta belirtilen bazı haklarımızın ne durumda olduğuna bir göz atalım. En evvel yine Anayasadan başlayalım ve tesbitlerimizi çok kısa ve öz olarak açıklayalım:

Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. (Madde 48)

Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir (Madde 49)

Söylenecek hiçbir söz yok, Anayasa çalışma hak ve hukukunu gayet açık ve net bir biçimde tesbit etmiştir.

Buradan hareketle DİE Nisan 1999 hane halkı işgücü anket sonuçlarına bakalım ve bir değerlendirme yapalım:

48.839.000 Kişi çalışabilir nüfus	% 100
22.049.000 Kişi çalışan nüfus	% 45
26.790.000 Kişi çalışmayan nüfus	% 55
Bu sonuçları genel nüfusumuza oranlarsak;	
64.409.000 Kişi toplam nüfus	% 100
22.049.000 Kişi çalışan nüfus	% 34
42.360.000 Kişi çalışmayan nüfus	% 66

Rakamların manası şudur, halen çalışabilir nüfusumuzun ancak yarısını istihdam edebiliyoruz, yani durumu ne olursa olsun her iki kişiden birisi işsiz demektir. İstihdam edebildiğimiz nüfusumuzda ise her çalışan bir kişi mutlaka iki kişiye bakmak mecburiyetinde kalıyor, yahut diğer bir anlatımla ülkemizin çalışan % 34'ü çalışmayan %66'yı besliyor.

Bir felaket durumki istihdam darlığı ancak bu kadar olur.

Yani Anayasa'da herkesin çalışma hakkı var, var ama çalışma ortam ve şartları yoktur. Kullanılmaya imkan bulunmayan bir hak da kanunlarda olsa bile fiiliyatta yok demektir.

İkinci durağımız sosyal güvenlik, 506 sayılı kanunun sigortalılığın başlangıcını ve zorunluluk prensibini açıklayan maddesine bakıyoruz:

"Çalıştırılanlar işe alınmalarıyla kendiliğinden sigortalı olurlar. Sigortalılar ile bunların işverenleri hakkında sigorta hak ve yükümlülükleri sigortalının işe alındığı tarihte başlar. Bu surette sigortalı olma hak ve yükümlünden kaçınılamaz ve vazgeçilemez sözleşmelere sosyal sigorta yardım ve yükümlerini azaltmak veya başkasına devretmek yolunda hükümler konulamaz (506. S.K. Madde 6)"

Yasadaki madde hakikaten çok mükemmel, eskilerin tabiri ile "Efradını cami ağıyarına mani" olarak tertiplenmiştir, yani olması gerekenleri tamamen içine almış olmaması gerekenleri de tamamen dışlamıştır.

Hal böyle iken SSK'nın 1998 yılı İstatistik rakamlarına göre:

Maddeye uygun zorunlu sigortalı sayısı :

5.558.582 kişi % 49

Maddeye uygun olmayan ihtiyari sigortalı sayısı :

1.240.113 kişi % 11

Kayıt dışı kaçak çalışan sigortalı sayısı

4.500.000 kişi % 40

Toplam

11.298.695 kişi % 100

Yani bu mükemmel maddeye rağmen kural bozulmuş işlemiyor.

İsteğe bağlı, topluluk ve tarımdaki ihtiyari sigortalılar zorunlu sigortalılığın önünü kesiyor, taşeronlaşma, part-time çalışmalar ve ekonomik baskılar da kaçak çalışma ve çalıştırmayı teşvik ediyor, işçiler isteselerde istemeselerde sigortasız çalışmaya razı oluyorlar.

Netice bakımından 1965 yılından beri kesin hatları ile madde olmasına rağmen halen işçi kesiminde çalışanların ancak yarısı gerçek manada sigortalanabiliyor. Kalan yarısının da %40'ı sisteme hiç girmiyor, % 11'i de sisteme girmeyi kendi menfaati açısından değerlendiriyor.

Bunun sebebi 506 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 34 yıldır bu maddeye uygun düzenlemelerin yapılmamış ve sistemlerin kurulamamış olmasıdır.

Sağlıgıda bir bakılım ve Sosyal Sigortalar Kanununu tarayalım ilgili maddelerin tertibi şöyledir:

"İş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malüllük, yaşlılık ve ölüm hallerinde bu kanunda yazılı şartlarla sosyal sigorta yardımları sağlanır (506 S.K. Madde 1)"

"İş kazaları meslek hastalıkları, hastalık, analık, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının gerektirdiği her türlü yardım ve ödemelerle her çeşit yönetim giderlerini karşılamak üzere kurumca bu kanun hükümlerine göre prim alınır (506 S.K. Madde 72)"

Her iki maddede birbirlerini tamamlayıcı olarak çok uygun bir teknik ile kaleme alınmıştır.

Demek ki yapılacak yardımlar dolayısıyla işçilerden prim almanın dışında hiçbir bedel tahsil etmek mümkün değildir.

Uluslararası standartlara göre sosyal sigorta giderlerini karşılaması gereken işçi, işveren ve devlet olmak üzere üç taraftan en az seviyede alınan primlere ve giderleri karşılama nisbetlerine de bakıyoruz.:

% 14 İşçi hissesi giderleri karşılama payı % 42

% 19.5 İşveren hissesi giderleri karşılama payı % 58

% 0 Devlet katkısı giderleri karşılama payı % 0

Toplam % 100

Belirtilen oranlar yükseklik bakımından dünya devletleri arasında işçiler yönünden Hollanda'dan sonra, işverenler yönünden de Cezayir'den sonra ikinci sıradadır.

Bu tabloyu sosyal boyutlu giderleri karşılamak açısından bir yabancı devlet ile örneğin TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalardan Petrol-İş'in hazırladığı sosyal güvenlik haklarımız taslaklar ve gerçekler isimli 52 nolu yayınında belirtilen Federal Almanya ile karşılaştıralım.

Almanya'da:

İşçilerin sosyal güvenlik giderlerine katkı payı % 28
İşverenlerin sosyal güvenlik gid. katkı payı % 40.4
Devletin sosyal güvenlik giderlerine katkı payı % 28.6
Diğer kaynakların sosyal güvenlik gid. katkı payı % 2.4
Toplam % 100

Bu mukayese karşısında başımı iki elimin arasına alıp uzun uzun düşünüyorum.

Sendikaların önüne devamlı batı ölçüleri konulduğu halde Almanya ile kıyaslandığında işçilerimizin % 13.2 işverenlerimizde % 17.6 oranında daha fazla bir katkı ile sosyal sigorta giderlerini karşılamakta Devlet ise sosyal güvenliği işçinin ve işverenin sırtına yıkıp adeta bir tarafa çekilmektedir. Ayrıca bu yetmiyormuş gibi SSK'nın nakdi birikimlerini bir bankada (0) faizle tutmak ve bir çok alacağını da Af terkin ve mahsup etmek suretiyle diğer kaynak gelirlerine de mani olmaktadır.

Diğer taraftan yukarıda belirtilen iki maddeye aykırı olarak ilaç bedelleri ile protez araç ve gereç bedellerine katkı payı, sür taima muayene ücreti, poliklinik muayene ücreti ve benzeri isimler altında sigortalılardan ilave bedeller alınarak işçilerimiz sıkıntıya sokulmakta sonra da sistemden niye kaçırıyorsunuz diye denetim orduları kurulmakta yetkili yetkisiz herkes ceza kesme veya zabıta anlayışı ile işyerlerine gönderilerek sigortasız çalışma ve çalıştırma önlenmeye çalışılmaktadır.

Fakat bu gidişat ile;

- Ne işçiler huzurlu bir çalışma ortamı bulabilir,

- Ne işverenler ceza ödemekten kurtulabilir,

- Ve ne de kaçma kovalamaca ile sosyal güvenlik ayakta tutulabilir.

Bunlar hiç olacak şeyler midir, hiç dökme su ile değirmen döner mi?

Şimdi birde İş Kanununa uğrayalım.

Dünyadaki uygulamalarda bir benzeri ister olsun ister olmasın "Kıdem tazminatı" Türk işçisinin vazgeçemeyeceği temel hakkıdır, Kanundaki ilgili maddeye bakıyoruz.

Kıdem tazminatı almaya hak kazanmak için aynı bir işverenin emrinde bir yıldan fazla çalışmış olmak kaydı ile Hizmet Akdinin;

- İşveren tarafından veya,

- Askerlik, emeklilik, sağlık yahutta kadınlara mahsus evlenme nedeniyle işçiler tarafından

Fesh edilmesi gerekmektedir.

Maddeye yine bir şey dediğimiz yok, ancak uygulamaya baktığımız zaman kamuda çalışanların dışında kıdem tazminatı alanda pek yok. Zira kıdem tazminatı ödemesi işverenin ekonomik gücüne bağlıdır bu güç işyerlerinin veya işverenlerin:

- İflası halinde,
- Tasviyesi halinde,
- Bir tabii afete uğraması halinde,
- Veya gelirlerindeki yetersizlik dönemlerinde

Sıfıra indirgenmekte, alacaklarını kurtarmaya çalışan işçilerimiz de adli ve idari takiplerle yok olan ve kuruyan bir kaynaktan su çıkarmaya çalışmaktadırlar. Kuruyan bir kaynaktan su alındığı nerede görülmüştür.

Yani olan yine işçilere olmaktadır. Yıllarca çalış umut bağla sonra ellerini dizlerine vur ağla.

Çalışma hakkında olduğu gibi İş Kanununda da kıdem tazminatı alma hakkı var, var ama bu tazminatı işçi almada işverende vermede çok fazla zorlanıyorlar.

Burdan da geçelim ve Sendikalar Kanununa da göz atalım.

2821 sayılı Sendikalar Kanununda arıyorum. Acaba sendikalar niye var?

Cevabı 1 nci maddede yazılmış :

"Bu kanunun amacı çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için işçiler ve işverenler tarafından meydana getirilen sendikalar ile Konfederasyonların kuruluşu, teşkilatı, faaliyeti ve denetlenmesi esaslarını düzenlemektedir."

Madde gayet açık sendikalar işçilerin ve işverenlerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini koruyacaklardır. Bunu yaparken işçi sendikaları işçilerin, işveren sendikaları da işverenlerin hak ve menfaatlerini koruyacaklardır diye illa bir ayırımda göze çarpmıyor.

Şimdi bu madde karşısında:

- Hangi işçi ben sosyal menfaatlerimin korunmasını istemiyorum der?

- Yahut hangi işveren ben ekonomik menfaatlerimin korunmasını istemiyorum der.

Demokratik liberal bir ekonomik düzende bundan daha güzel ne olabilir. Ama uygulamaya yani çalışma zeminine baktığımız zaman bu maksadın, yeterli seviyede tahakkuk etmediğini görüyoruz, zira 1998 yılı çalışma hayatı istatistiklerinde şu sayılar bulunmaktadır.

Çalışan işçi sayısı 4.350.016 kişi % 100

Sendikalı işçi sayısı 2.987.975 kişi % 68

Sendikasız işçi sayısı 1.362.041 kişi % 32

Bu rakamlar çalışma hayatında kayıt altına alınanlar yönündedir. Halbuki kayıt altına alınamayanları da dahil ederek bir değerlendirme yaparsak işin gerçeği şu durumdadır.

Toplam işçi sayısı 11.298.695 kişi % 100

Sendikalı işçi sayısı 2.987.975 kişi % 26

Sendikasız işçi sayısı 8.307.720 kişi % 74

Buradan anlaşılıyor ki ülkemiz işçisinin 3/4'ü henüz sendika ile tanışmamış kendi sicilini kaydolmamıştır.

Bu gerçekler karşısından yine uzun uzun düşünüyorum:

Yahu bu işçiler ve işverenler kendi emniyetleri için sendikaların kapısını aşındırıp kaydolmak için zorlayacakları yerde sendikalara yani kendi menfaatlerine niye ilgisiz kalıyorlar.

Bunun tek bir cevabı var.

Çünkü demokrasimiz oturmamış, sendika bilinci de çalışma hayatına tam olarak yerleşmemiştir.

Kanunlar arasındaki gezintimizi tamamladık ve sonuç olarak gördük ki ne kadar mükemmel olursa olsun sadece yazılı hukuk kaidelerinin varlığı yetmiyor, tabandaki uygulamaların ve sistemlerin, işçilere ve işverenlere mağduriyet, sıkıntı korku ve üzüntü vermeyecek durumda ve kanunlarla belirlenen hakları koruyacak biçimde oluşturulması da şarttır.

Kaldı ki her şeyin aslı başkadır, resmi başkadır, adı başkadır, toplumumuzda en kutsal değerlerden biri kabul edilen "Ekmek" nimetini buna örnek verirek ciltler dolusu kitap ile ekmeği anlatarak veya dünyadaki üretimi istatistik rakamlarla kıyaslayarak veyahut aç insanlara ekmek resmi dağıtarak kimsenin karnını doyurmak mümkün değildir.

Halen çekilen sıkıntıları buna benzetiyorum ortada ekmek yok, ekmek üretimini artırmak için gayrette yok, ama ekmeğin lafı ile resmi çok.

İşte ülkemizde eksik olan budur, ekmeği anlatan ve resmini veren çok ama bir dilim ekmek veren pek yok.

Buradan değerli sendikalarımıza sevgili işçilerimize ve kıymetli işverenlerimize bir hatırlatma yapmak istiyorum.

Her işçi zamanla işveren her işverende zamanla işçi olabilir, bu bakımdan münasebetler daima yapıcı olmalıdır ve keza bu ikilinin varlığı kesinlikle işyerlerinin varlığına ve fabrikaların bacalarının tütmesine bağlıdır, ne işçi işverensiz, ne işveren işçisiz ve ne de bu ikisi sendikasız olamaz.

O halde işimizin ve işyerlerimizin üzerine titreyelim. Sendikal faaliyetleri güçlendirelim ve ülkemizi gelişmiş ülkelerin en başına yazdırmayı hedefleyelim.

Bunun için hem kaynak ve hem de fikir bazında illa kimseye ihtiyacımız da yoktur. Kendi kendimize yeteriz, sadece ilmi anlayışlarla yeni kulvarlara girmek lazımdır.

KÜRESEL KRİZ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Şeyma İpek Köstekli
Türk-İş Araştırma Md. Yard.

Yeni bin yıla dünya, 1997 yılı ikinci yarısında başlayan ve zamanla derinleşerek yaygınlaşan krizin getirdiği ekonomik ve toplumsal sorunlarla birlikte girmektedir.

Gelişmekte olan Güneydoğu Asya ülkelerinde 1997 yılı ikinci altı aylık döneminde başlayan ekonomik kriz ve ardından gelen ekonomik daralma, bölgesel olarak kalmamış, 1998 yılında derinleşerek devam etmiştir. 1997 yılı Temmuz ayında Tayland'da patlak veren kriz, Endonezya, Malezya ve Filipinler'e sıçramış, ardından Kore Cumhuriyeti ve Hong Kong'a yayılmış, 1998 yılı Ağustos ayında da Rusya ve Brezilya'yı etki altına almıştır. Kriz, Türkiye'de de kendisini göstermiş ve özellikle Rusya yoluyla başlayan etkileşim bunda önemli derecede etkili olmuştur. Başlama gerekçesi olarak ne ileri sürülürse sürülsün, gerçekte hassas ekonomik dengeleri ve kırılgan ekonomileri olan ülkelerde kriz kendini göstermekte gecikmemiştir.

Kriz Kavramı

1970'li yıllardan bu yana dünya gündeminde ön sıraları alan "ekonomik kriz", ekonomik konjonktürdeki yön değiştirme, yani genişleme döneminden, bunalım veya daralma evresine geçişi tanımlamaktadır (1).

Ekonomilerde dünya ölçeğinde yaşanan ilk kriz 1929 yılındadır. Bunu 1973 ve 1979 da petrol fiyatlarında gerçekleşen büyük sıçramaların başka birçok faktörle birleşerek getirdiği iki kriz izlemiştir.

Son kriz 1997 yılı ortalarından itibaren başlamış olmakla birlikte, krizi oluşturan koşullar ve kaynağı gerilere uzanmaktadır. Kimi değerlendirmelerde başlangıç, 1970'lerin ikinci yarısına götürülerek 1979-1980'lerde Reagan ve Thatcher ile simgeleştirilmekte ve etkilerinin günümüze kadar uzandığı savunulmaktadır (2).

Kriz Üzerine Görüş ve Yorumlar

Son krizi oluşturan koşullar açısından krizin merkezindeki gelişmekte olan Güneydoğu Asya

ülkelerini özel olarak ele almak bir zorunluluktur. İhracata dayalı yüksek büyüme hızı ve kontrollü serbest piyasa uygulamalarıyla özellikle son on yılda hızlı bir gelişme gösteren bu ülkeleri krize sokan faktörler konusunda çeşitli görüşler ileriye sürülmektedir.

Güneydoğu Asya'dan başlayıp dünyaya yayılan kriz üzerine oldukça geniş yorum ve görüşler bulunmaktadır. Bu yorum ve görüşler, konunun anlaşılmasına yardımcı olması açısından mümkün olduğunca geniş biçimde aşağıda özetlenmektedir:

- Bir görüşe göre, hızlı büyümenin getirdiği aşırı güvenle yapılan dış borca dayalı, verimsiz, spekülatif özel yatırımların tıkanmaya neden olduğu savunulmaktadır. Asya pazarlarında saydamlığın yeterli ölçüde olmaması, piyasa denetimleri ile özel mülkiyet ve kamu mülkiyeti ayırımının yetersiz kalışı, hanedanlar ekonomisi denilebilecek ilişkilerin varlığı, yanlış yatırımların ve büyük spekülasyonların çoğalmasında etkili olan temel faktörler olarak sıralanmaktadır (3).

- Diğer bir görüş de, Güneydoğu Asya ülkelerini, uzun süren hızlı kalkınma sarhoşu ülkeler olarak nitelendirmekte, bunun, hızlı kalkınmanın sindirilmesine fırsat vermediği, dolayısıyla şok yada parasal krizlerin hızla üretim krizine dönüştüğü ifade edilmektedir. Hatta devletin güttüğü yanlış teşvik politikalarının etkisinin de gözardı edilemeyeceği vurgulanmaktadır (4).

- Farklı bir boyutun sözkonusu olduğu bir başka görüş de, etkin bir pazar ekonomisinin demokratik olmayan bir sistemde gelişmesinin imkansızlığı ve bu nedenle krize yol açıldığı ileri sürülmektedir. Bilgiye herkesin ulaşabilmesine bağlı olan pazar ekonomisi işleyişinin kayırmacılıkla birlikte olamayacağına dikkat çekilmektedir (5).

- Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Asya Pasifik Örgütü (ICFTU - APRO) tarafından Asya krizinin etkilerini değerlendirmek amacıyla Singapur'da yapılan toplantının (1998) sonuç bildirisinde, bugünkü krizden en fazla etkilenen ülkelerin, ulusal ekonomik gücü her alana girmiş olan bir kaç büyük sermayedarın

elinde toplantığı ülkeler olduğu vurgulanmaktadır (6).

- Krizin Uzakdoğu'da patlaması üzerine bir başka görüş de, bu bölgenin yükselen ekonomilerinin kendi imkanlarının üzerinde bir üretim yaptıkları ve özel kesim borçlanmasıyla çok fazla kapasite yaratmaya yöneldikleri, ancak talep yönünden karşılaşılan sıkıntıların krize yol açtığı savunulmaktadır (7).

- Bir başka değerlendirmede, yavaşlamanın Japonya'da 1990'ların başlarında başladığına işaret edilmekte, büyük Asya ekonomisi Çin'de yüksek büyüme hızının enflasyonu körüklemesi ve dış rekabet gücünü düşürmesi nedeniyle 1994 yılında yüzde 55 oranında yapılan devalüasyon ile uygulamaya konulan sıkı para, kredi ve düşük ücret politikalarının etkilerinin yansımaları iç talepte durgunluk, yatırımlarda azalma ve ekonominin bazı dallarında aşırı üretim (arz) şeklinde kendisini gösterdiği vurgulanmaktadır.

- Bir görüş de krizin yapısal bozukluklardan çok, spekülasyon yada mali panikten kaynaklandığını ileri sürmektedir. Asya ülkelerinin finans sektörlerinde ciddi zayıflıklar vardır, ancak bunlar paniğe yol açmaya neden olacak ve çok sert makro ekonomik uyarlamayı haklı gösterecek boyutta değildir. Sorun, esas olarak uluslararası piyasalardan kısa dönemli, çok miktarda, âdeta doyumsuz bir şekilde alınan borçlardan çıkmıştır. Döviz kurunun istikrarsızlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan panik paranın akış yönünü tersine çevirmiş, para kaçıışı başlatmıştır. Çöküşe yol açan panik, özellikle Malezya'da ve Tayland'da bankaları ve şirketleri likitide sıkıntısına sokmuştur. Likitide krizi, kısa vadeli sermaye kaçışını daha fazla uyarırken, IMF'nin önerdiği daraltıcı ekonomik politikalar finansal bir paniğe yol açmış, likitide sorunun derinleşmesi ise krizi, ekonominin reel kesimine yansıtmıştır (8).

- Krizin nedeni, devletin finans piyasaları ve yatırım politikalarını düzenleyici kurallarının yetersizliğidir. Finans sektöründeki denetim ve gözetim noksanlığı olarak da adlandırılan bu görüşün daha ileri bir açıklaması, "uluslararası mali sistemin son 25 yıldır süren denetimsiz işleyişi" şeklinde olup, bu anlamda küresel denetim ve düzenlemenin finansal piyasaların bütünleşme derecesine ayak uyduramadığı vurgulanmaktadır (9).

- Uluslararası finans sistemindeki gözetim ve denetim noksanlığı bağlantısında şeffaflıktan, açıklıktan -özellikle Asya'da olduğu gibi- uzak işleyiş, kriz üzerine bir diğer yorumdur. Temel işçi haklarının ihmal edilmesi ise, şeffaflıktan uzak yaklaşımı daha da güçlendirmektedir.

- Özel kesimin borçlanmasıyla yaratılan "aşırı kapasite"nin yol açtığı kriz karşısında, 1990'lardan bu yana, malların ve sermayenin serbest dolaşımı, küresel düzlemde gelişmekte olan fazla kapasite sorununu

giderek ağırlaştırmış ve piyasalarda dengesizlikler yaratmıştır. Küreselleşmenin en önemli stratejilerinden biri olan düşük ücret ve deflasyonist politikalar karşısında ise talep fazlalığı, bir başka ifadeyle durgunluk kaçınılmaz olmuştur.

- Krize neden olarak, "uygun olmayan makro-ekonomik politikalar"ın olduğu görüşü de yaygın olarak ileri sürülmektedir. Bu bağlantıda paranın gerçek değerinin üzerinde uygulanan döviz kurları özellikle eleştirilmektedir. İhracat ürünlerinin dış piyasalardaki rekabet gücünü zayıflatmasına, cari işlemler açığına ve döviz rezervlerinin azalmasına neden olan bu politikanın, kur rejiminin istikrarsızlığıyla birleşince ülkeden sermaye kaçışını başlattığı, likitideye darbe vurduğu, işyerlerinin kapanmasına, büyümenin düşmesine ve işçi çıkartılmasına neden olduğu belirtilmektedir (10).

Krizin Bazı Ekonomik Sonuçları

Krizin ilk doğrudan etkisi, reel ekonomideki daralma, dolayısıyla, dünya ekonomisinde yüzde 2'ye yakın bir oranda küçülmüştür. Krize bağlı olarak Reel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) büyüme hızının 1997 yılındaki yüzde 4.2 düzeyinden, 1998 yılında yüzde 2.3'e gerilediği tahmin edilmektedir (IMF, "World Economic Outlook", Aralık 1998).

Dünya ekonomisindeki bu daralma, sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından ele alındığında, krizin sanayileşmiş ülkelerde özellikle kıta Avrupa ülkelerinde iç talebin canlı olması nedeniyle 1998 yılında ekonomik büyüme üzerinde önemli oranda olumsuz etki yapmadığı görülmektedir. Sanayileşmiş ülkelerde reel GSYİH'nın 1998 yılında yüzde 2.3 oranında artış gösterdiği tahmin edilmektedir. 1998 yılında ekonomik durgunluk yaşayan Japonya'da reel GSYİH'nın yüzde 2.8 azalma gösterdiği, yine aynı yıl Güneydoğu Asya krizinin etkisi ile dış ticaret ve cari işlemler açığı artan ABD'nde azalan dış talebe karşın, iç talebin canlı olması nedeniyle reel GSYİH büyüme hızının yüzde 3.6 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Avrupa Para Birliği üyesi ülkelerde de ekonomik büyümenin Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen dış talepte daralma görülmesine rağmen, iç talebin canlı olması nedeniyle dünya ortalamasının üzerinde gerçekleştiği ifade edilmektedir (IMF, "World Economic Outlook", Aralık 1998).

Kriz, olumsuz etkilerini derin olarak gelişmekte olan ülkeler üzerinde göstermiştir. Büyümedeki yavaşlama, Orta Doğu ve Avrupa dahil olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin hemen hepsinde gözlenmektedir, ancak Asya ülkelerinde ve Latin Amerika ülkelerinde belirgin olarak yaşanmaktadır. Bu çerçevede, gelişmekte olan ülkeler 1997 yılında yüzde 5.7 büyürken, bu büyüme 1998 yılında yüzde 3.0

olarak tahmin edilmektedir (IMF, "World Economic Outlook", Aralık 1998).

Krizden etkilenen dört ülke (Tayland, Endonezya, Malezya, Kore Cumhuriyeti) için IMF 1998 yılında ortalama yüzde 2.7'lik küçülme tahmini ileri sürmüştür. Kasım 1998'de bu rakamı yüzde 10.6 olarak revize eden IMF, 1999 için öngördüğü yüzde 2.5 oranındaki büyümeyi, yüzde 1.4'lük küçülme şeklinde değiştirmiştir. Dünya Bankasının tahminleri ise bu ülkelerin GSYİH'nin yüzde 18'nin yok edilmesini ortaya koymuştur (11).

Güneydoğu Asya krizinin en fazla etkilediği ülkelere birisi de Rusya'dır. Ancak Rusya'daki krizde, Güneydoğu Asya krizi ve enerji fiyatlarının düşük olması gibi dışsal faktörlerin yanında iç faktörler de etkili olmuştur. Ülkenin mali problemleri ve dış ödeme gücü içinde olması uluslararası rezerv kaybına ve iç borç stokunun çevrilmesinde güçlükler neden olmuş, bu gelişmelerin yarattığı mali istikrarsızlık ekonomik büyümenin azalmasına yol açmıştır. Reel GSYİH büyüme hızındaki bu azalma 1998 yılında yüzde 5 oranında gerçekleşmiştir. Rusya krizi, özellikle özel sektör kaynaklı dış finansman gereksinimi olan ve Rusya ile yakın ticari ve mali ilişkileri bulunan Eski Merkezi Planlı Avrupa Ekonomileri ve Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerini olumsuz etkilemiştir (12).

Güneydoğu Asya ülkelerinde yaşanan devalüasyonlar, öncelikle ithalatta büyük daralmalara neden olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin krizin etkilerinden korunmak ve piyasalarda güvenin sürmesini sağlayarak sermaye kaçışlarını önlemek amacı ile daraltıcı para ve maliye politikaları uygulamaları, iç talep üzerinde baskı yaparak gelişme olanaklarının daha da kısıtlanmasına neden olmuştur. Kriz ortamında gelişmekte olan ülkelere yönelen sermaye girişinde önemli azalış kaydedilirken, gelişmekte olan ekonomilerden hızlı ve önemli sermaye çıkışları yaşanmıştır. Bunun sonucunda ülke paraları ve hisse senetleri önemli ölçüde değer kaybetmiş, faiz oranlarında ani yükselişler meydana gelmiştir. Yaşanan bu olumsuz ekonomik gelişmelerin önemli bir sonucu da, belirsizliğin artması ve geleceğe ilişkin tahmin yapılabilmesinin güçleşmesidir (13).

Türkiye

Gelişmekte olan bir ülke durumundaki Türkiye kendi iç dinamiklerinin ürettiği bir kriz ile iç içe iken, dünyada yaşanan ekonomik krizden konu girişinde de belirtildiği gibi Rusya yoluyla ayrıca etkilenmiştir.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) 1997'de yüzde 7.5 artmışken, bu oran 1998'de yüzde 2.8'e düşmüştür. Sanayide bu düşüş çok daha yüksek olup 1998'de yüzde 10.4 olan büyüme, 1998'de yüzde

1.8'e düşmüştür. Sabit fiyatlarla Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)'da artış da 1997'de yüzde 8 olurken, bu oran 1998'de yüzde 3.8'e gerilemiştir.

Krizin başlangıcında hızlı bir sermaye çıkışı yaşanırken, Merkez Bankası döviz rezervleri erimiş, faizler yükselmiş, hazine borçlanmasının ek yükler getirdiği gözlenmiştir. Hükümet krizi ile birlikte ekonomik kaybın 8 milyar dolara çıktığı ileri sürülmektedir (14). Ancak kriz bütün sektörleri aynı şiddette etkilememiştir. Etkiler hem sektörler, hem de aynı sektör içinde farklı kuruluşlara göre de farklılaşmaktadır. Bazı sektörler krizi bu anlamda daha hafif atlarmaya çalışırken, tekstil, konfeksiyon, bankacılık, deri, otomotiv, inşaat gibi sektörler asıl etkilenen sektörler olmuştur (15).

Güneydoğu Asya ülkelerinde devalüasyonlar nedeniyle özellikle tekstil, giyim gibi ürünlerdeki fiyat düşüşleri Türkiye'nin bu sektörlerdeki rekabet gücünü zora sokmuş, ayrıca Rusya ile olan bavul ticaretini de önemli ölçüde aşağı çekmiştir (16). Örneğin, 1996 yılında 8.8 milyar dolar olan "bavul ticareti" hacmi 1998'de 3.7 milyar dolara düşmüştür (Devlet İstatistik Enstitüsü - DİE).

Krizin Endüstri İlişkileri Üzerine Etkileri

Kriz, ekonomik etkilerinin yanında başta işsizlik ve yoksulluk olmak üzere oldukça ciddi toplumsal sonuçlar getirmiştir. Toplumsal sonuçlar tüm ülkelere yansımakla birlikte, gelişmekte olan ülkeler açısından maliyet çok daha yüksek olmuş, toplumsal tahribat derin olarak yaşanmıştır. Hatta sorun ve tepkiler Endonezya örneğinde olduğu gibi, ayaklanmalara kadar uzanmıştır.

Herşeyden önce ekonomideki gerileme ve küçülmenin etkileri altında hem devletin, hem de halkın gelir seviyesinde bir azalma meydana gelmiş, toplumsal yaşam düzeyinde bir gerileme yaşanmıştır. "Krizin toplumsal sonuçları, çoğunluğu işsizlik sigortası veya yardım programları gibi sosyal koruma ağlarından yararlanmayan milyonlarca işçinin işten çıkartılması, eksik istihdam ve kendi işinde çalışan sayısının artması, kayıt dışı sektörün büyümesi, reel ücretlerin gerilemesi, yoksulluğun yaygınlaşması şeklinde çok yönlü olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal alanda giderek ağırlaşan yansımalar, finans piyasalarının istikrara kavuşmasında ve büyümenin yeniden sağlanma çabalarını da engelleyici etki yaratmaktadır."

Ekonomik alanda yaşanan bu gelişmeler doğal olarak endüstri ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Sözkonusu olumsuzluk, ülkelerin sahip oldukları endüstri ilişkileri kazanım ve sistemiyle bağlantılı olarak farklı derecelerde gerçekleşmiştir. Ancak tüm ülkelere paylaşılan ortak sonuç ise, işten çıkarmalar

ve işsizlikteki tırmanış olmuştur.

Krizin endüstri ilişkilerine etkilerini sağlıklı olarak değerlendirebilmek açısından örneğin, krizin çıkış noktasındaki gelişmekte olan Asya bölgesinde ucuz ve sosyal korumadan yoksun bir emek gücüne dayanan endüstri geliştirme çabalarının, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkını önemli ölçüde kısıtlayan bir endüstri ilişkileri sistemini getirdiği unutulmamalıdır.

- İşsizlik ve Kaçak İşçilik

Krize bağlı olarak ekonomide meydana gelen küçülme, ilk doğrudan etkisini istihdam üzerinde göstermiştir. Dünyada ve Türkiye’de çeşitli etmenlere bağlı olarak yüksek düzeylerde seyreden işsizlik, krizin getirdiği işten çıkarmalar karşısında daha da artmıştır. İşsizlikle birlikte açık işsiz sayısı önemli ölçüde yükselirken, eksik istihdam edilenler de yaygınlaşmıştır.

ILO’nun 1998-1999 Dünya İstihdam Raporu’nda, dünyada işsizlerin ve eksik istihdamdan etkilenenlerin sayısının bugünkü kadar yüksek olmadığına dikkat çekilmekte, halen işsiz olan 150 milyon kişinin yalnızca 10 milyonunun 1998 yılında Asya krizi nedeniyle işini kaybettiği vurgulanmaktadır. Raporda, dünya işgücünün 3’te birini oluşturan yaklaşık 1 milyar kişinin, işsiz ya da eksik istihdam edildiği belirtilmektedir.

ILO’nun ulusal kaynaklara dayanarak Asya ülkeleri için yaptığı tahminlere göre, 1996’da yüzde 4.1 olan işsizlik oranının yüzde 15 ve hatta yüzde 20 düzeyine çıkabileceğine değinilmekte, ayrıca DoğuAsya ülkelerinde krizle bağlantılı olarak toplam işsiz sayısının 20 milyona ulaşacağı ifade edilmektedir(17). Aynı verilere göre 1996’da tam istihdam düzeyinde bulunduğu belirtilen işsizlik oranının yüzde 1.1 olduğu, Tayland’da 1998 yılında işsizlik oranı yüzde 8’e, işsiz sayısı 2.8 milyon kişiye ulaşmıştır. Kriz öncesindeki yüksek büyüme hızının tam istihdama yakın bir istihdam düzeyi sağladığı Kore Cumhuriyetinde ise, 1996’da yüzde 2.6 olan işsizlik oranı, 3’e katlanarak 1998’de yüzde 7.6’ya ulaşmıştır.

Yeni iş olanaklarının yetersizliği ve işsizlik yardımı programlarından yararlanabilmenin söz konusu olmadığı ülkelerde işsizlik sorununun etki boyutları daha da büyümektedir.

Asya krizinin etkilerinin ABD’nde giderek daha fazla hissedileceği, Boeing Şirketinin 48 bin, Volvo’nun 9 bin, Deutsche Bank ve Banker Trust’ın birleşmesinin 5 bin 500 ve Exxon-Mobil evliliğinin 9 bin işçiyi işinden edeceği ifade edilmektedir (18).

Türkiye’de

Türkiye’ye yönelen ekonomik kriz, formal sektörde oldukça ciddi istihdam sorunlarına yol açmıştır. Ülkemizde uluslararası mali piyasalardaki dalgalanma ve iç talepteki durgunlukla ortaya çıkan ekonomik krizin 100 bini sendikalı olmak üzere, 300 bin kişinin işten çıkartılmasına yol açtığı belirtilmektedir (19).

İşçi Konfederasyonları tarafından kendi teşkilatlarından alınan veriler temelinde yapılan bir araştırmaya göre 1998 yılı sonuna kadar ekonomik nedenlerle (özelleştirmeler dahil olmak üzere) işten çıkartılan sendikalı işçi sayısı, TÜRK-İŞ’ten 67 bin, HAK-İŞ’ten 17 bin, DİSK’ten 2 bin olmak üzere toplam 86 bin kişidir. İşsizlik sigortası ve iş güvencesinin bulunmadığı bir ortamda, kayıtdışı sektörde çalışan ve işini kaybedenlerin bu sayının birkaç kat olduğu dikkate alındığında kriz nedeniyle yaşanan işten çıkarmaların boyutu daha ciddidir.

Eksik istihdam ile birlikte işsizlik oranı ise Nisan 1997’de yüzde 11’den, Nisan 1998’de yüzde 14.2’ye çıkmıştır.

Sanayide istihdam 1998’de yüzde 23’ten, 1999’da yüzde 20.5’e, sayı olarak da 300 bin dolayında bir gerileme olmuştur (DİE).

- Yoksulluk

Günümüzde dünya ekonomisi, geçmişte hiçbir zaman olmadığı kadar birçok açıdan, ancak artan eşitsizlik ve yavaş büyüme özellikleri gösteren bir süreç içindedir. Elde edilen bilgilere göre yavaş büyüme ve gittikçe artan eşitsizlikler giderek kalıcılaştırmıştır. Söz konusu eşitsizlikler, daha doğru bir ifadeyle gelir grupları arasında farklılıklar her iki yoksul ve zengin ülkeler (Güney ve Kuzey) için olsa da, gelişmekte olan ülkelerde çok daha yüksektir. 1965 yılında G7 ülkelerinde kişi başına düşen gelir miktarı, dünyanın en yoksul 7 ülkesinin 20 katı iken, 1995 te söz konusu oran 39 katına yükselmiştir. Gelişmekte olan ülkelerin yarısından çoğunda yüzde 20 oranı, ulusal gelirin yüzde 50’sine yükselmiştir. Birçok ülkede en yoksul yüzde 20’nin kişi başına düşen geliri, en zengin ülkedeki yüzde 20’nin gelirinin onda birinden daha düşüktür (20).

Örneğin Endonezya’da kriz, kişi başına günlük gelir düzeyini kentlerde 0.50 dolar, kırsal kesimde 0.40 doların altına düşürmüştür. Daha önce nüfusun yüzde 50’sinin kişi başına günlük gelir düzeyi 1 doların üzerindeydi. Kriz, 1997’de nüfusun yüzde 11’ini oluşturan yoksulların oranının, 1998 sonunda yüzde 48’e yükselmesine neden olmuştur.

Dünya Bankası’nın projeksiyonları daha düşük oranlar vermektedir. Günlük 1 doların altında olan gelirliileri yoksul sayan Dünya Bankası, önümüzdeki iki yıl içinde kentlerde yoksulların oranının yüzde 6’dan, yüzde 12’ye çıkacağını; kırsal kesimlerdeki

yoksul oranında ise yüzde 50 oranında bir artış olacağını tahmin etmektedir. Tayland'da ve Kore Cumhuriyeti'nde de krizin yoksulluğu yüzde 12 oranında artırdığı tahmin edilmektedir. Yoksulluktaki artışın nedeni, işini yitirenlerin gelir kaybına uğraması ve ücretlerin gerilemesidir (21).

- Ücretler ve Çalışma Koşulları

Krizin endüstri ilişkileri üzerindeki bir diğer doğrudan etkisi, ücretler ve çalışma koşulları üzerinedir. Herşeyden önce işten çıkarılan milyonlarca insan ücret kaybına uğramış, yüksek oranlı devalüasyonlar ücretin gerçek dengesini yıpratmış ve işsizlik baskısı ücret düzeylerinin daha da aşağılara inmesine sebep olmuştur. Bir başka ifadeyle mevcut kazanımlar gerilemiş, esasen düşük olan ücretler, kriz baskısı altında daha da düşürülmeye çalışılmıştır. Rusya örneğinde ücretler ödenemez duruma gelmiş ve kimi işyerlerinde ücret karşılığı mal verilmesi gibi uygulamalar da sözkonusu olmuştur.

Rusya'da ödenemeyen ücretlerin toplam tutarı 15 milyar dolara ulaşmıştır (22). Devletin yalnızca öğretmenlere olan ücret borcu 665 milyon dolardır (23).

Kriz, çalışma standartlarının asgari koşullarına uyum konusunu, daha doğru bir ifadeyle işçiyi koruyan mevzuatın yetersizliği tartışmasını da artıran önemle çalışma yaşamının gündemine sokmuştur.

- Kadın İşgücü ve Çocuk Emegi

Krizin olumsuz sonuçları kadın işgücü ve çocuk emeği üzerinde de görülmektedir.

Krizden erkeklere oranla kadınların daha fazla etkilendiğine ilişkin bazı göstergeler bulunmaktadır. Örneğin Kore Cumhuriyeti'nde 1998 yılında kadınların işgücüne katılım oranındaki düşüş, erkeklerinkinden daha hızlıdır. Benzer biçimde, kadınların istihdam oranında yüzde 8'lik bir gerileme olurken, erkekler için bu oran yüzde 5'tir. Kadınların işten çıkartılma olasılığı daha yüksektir. Örneğin, bankalarda ve mali kurumlarda işten çıkartılan işçilerin yüzde 86'sını kadınlar oluşturmaktadır. Dahası, istikrarsız ve geçici istihdama yönelim, kadınlar arasında daha yaygındır. Sürekli ücretli istihdam içinde kadınların oranı yüzde 20 azalırken, erkek işçilerin oranındaki azalmanın yalnızca yüzde 6 olduğu dikkat çekmektedir.

Endonezya'da toplam işgücünün yüzde 38'ini oluşturan kadınlar krizin darbesini yiyen imalat sanayinde yüzde 45'lik bir oranda temsil edilmekteydiler. İşten çıkartılanların ise yüzde 48'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Filipinlerde istihdam yaratmak amacıyla geliştirilen evde çalışma programları çerçevesinde açılan işlerin yüzde 90'nın kapandığı söylenmektedir

Gelir düzeyinde önemli düşüşler ve yoksulluğun yeniden yaygınlaşmasının arttırdığı bir diğer olumsuzluk, çocuk emegidir. Kriz öncesinde yüksek hızlı bir ekonomik büyüme yaşayan Tayland'da çocuk işçiliği yılda yüzde 5'lik bir hızla azalmaktaydı. Kriz sonrasında ise çocuk işçi sayısının 350 bin arttığı tahmin edilmektedir. Ayrıca çocuk başına yıllık gelirdeki düşüşle birlikte, düşük gelirli ailelerin çocuklarını çalıştırma eğiliminin artacağı da tahmin edilmektedir.

Endonezya ve Filipinlerde kriz sonrasında çocuk işçi sayısının arttığını gösteren veriler bulunmamakla birlikte, bu ülkelerde ilköğretime kayıt oranlarının düşmesi ve okulu bırakan öğrenci oranlarının yükselmesi, çocuk emeğinin arttığının dolaylı göstergeleri olarak kabul edilebilir (24).

- Göçmen İşçiler

Asya'da mali kriz bölge ülkelerinden çoğunda göçmen işçilerin ne denli zayıf bir konumda olduğunu da göstermiştir. Çok nitelikli olan küçük bir azınlık dışında göçmen işçilerin büyük çoğunluğu niteliksizdir ve yöre insanının yapmak istemediği düşük ücretli, pis ve tehlikeli işlerde çalışmaktadırlar. Göçmen işçiler genellikle inşaat sektöründe, tarımda ve ev hizmetlerinde iş bulunmaktadır. Bu işçiler arasında ülkeye kaçak girenlerin oranları oldukça yüksektir ve bu nedenlerle göçmen işçilerle ilgili güvenilir veri toplanması zordur. 1997 yılı ortalarında Hong Kong, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Tayland, Malezya, Singapur ve Tayvan'da toplam göçmen işçi sayısının 6,5 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. ILO tahminlerine göre krizi izleyen 1 yıl içinde göçmen işçi sayısında 1 milyona varan bir azalma olmuştur. 1998 ortalarına kadar göçmen işçi sayısı Tayland'da 460 bin kişi, Malezya'da 400 bin kişi ve Kore Cumhuriyetinde 117 bin kişi azalmıştır.

Asya krizi, çalışanları koruyucu düzenlemelerin ihmal edilmemesi gerektiğini önemle gündeme getirmiştir. Kayıtsız göçmen işçi sayısının çok fazla olduğu bir sistem, kriz sırasında da sorun olmaktadır.

Özellikle Japonya, Malezya, Kore Cumhuriyeti ve Tayland'da yüzbinlerce kayıtsız göçmen işçi çalışmaktadır ve ekonomik kriz, zayıf hukuksal konumları gereği, göçmen işçilerin yeterli bir gelir sağlayamadıklarını ve yeterli bir korumadan yararlanamadıklarını bir kez daha gündeme getirmiştir.

ILO tahminlerine göre kriz öncesinde bölgede yaklaşık 1.7 milyon göçmen işçi bulunmaktaydı. Bu işçilerin büyük bir bölümü hizmetler sektöründe, ev hizmetlerinde ve eğlence endüstrilerinde çalışmaktaydı. Bir bölümü ise imalat sanayiindeydi.

Projeksiyonlar, Malezya, Tayland ve Kore Cumhuriyetine yılda 250 bine ulaşmış olan göçmen

girişinin önemli ölçüde düşeceği ve bu durumun özellikle Endenozyalı ve Filipinli göçmenleri etkileyeceği yönündedir. Malezya ve Kore Cumhuriyetindeki Endenozyalı göçmen işçi sayısının 200-300 bin arasında olduğu sanılmaktadır (25).

- Esneklik

Endüstri ilişkilerine son 10 yıllarda damgasını vuran önemli bir kavram ve aynı zamanda tartışma noktalarından birini oluşturan esneklik konusu, kriz döneminde ise üst düzeye tımandırılan bir özellik taşımaktadır. Küreselleşen dünyada artan fiyat ve kaliteye dayalı rekabetin sonucu kaçınılmaz bir gereklilik olarak uygulamaya çalışan işveren kesimi ve örgütleri esnekliği, kriz nedeniyle yaşanan sorunların çözümünde anahtar olarak ifade etmektedir.

Buna karşılık ICFTU-APRO, krizden etkilenen Asya ülkelerinde işgücü piyasalarının yeterince esnek olduğunu, işçi çıkartma uygulamalarının meşrulaştırılması, işgücü piyasasını daha da esnekleştirme ve işçilerin istihdam ve yaşam standardını daha da düşürme konusunda işverenlere en geniş serbestliği tanıdığını vurgulamaktadır (26).

- Kriz ve Sendikalar

Kriz, endüstri ilişkilerinin temel kurumu olan sendikaları nicel ve nitelik olmak üzere çift yönlü etkilemiştir. İşten çıkartılan işçi sayısı ölçüsünde sendikalar üye kaybına uğramış, yeni işsizlerle birleşen mevcut işsizlik baskısı, sendikaların güç ve etkinliklerini olumsuz yönde etkilemiştir. Örgütlenme düzeyi, hakların yasal ve geleneksel olarak tanınması ve etkinlik açısından, sendikaların geri ya da sınırlı bir konumda olduğu ülkelerde yaşanan sonuç, mevcut sınırlı kazanımların etkisiz kalması şeklinde gerçekleşmiştir.

Sendikal hak ve özgürlükler açısından yaşanan ülkelerarası paralel bir sonuç, işverenlerin ucuz işgücü hedefi çerçevesinde sendikasılaştırma eğilimlerindeki artış biçiminde olmuştur.

Krizin olumsuz sonuçları sendikaları hem üyelerinin artan sorunları ve hemde sendikalaşma yoğunluğu açılarından etkilemiştir. Bu durumda kriz, üyelerinin ve genel olarak işçilerin yukarıda sayılan biçimlerde mağdur olmaları üzerine karşı tavrı ve politikalar oluşturmalarını gerekli kılmıştır. Karşı tavrı ve politikaların içeriği, yönelik olduğu hedefler, işçi sendikaları açısından doğal olarak benzer politikalar üzetilmesine neden olmuştur. Sonuçta işçi sendikaları, faturanın krizin mağduru olan işçilere yüklenilmesine ve uluslararası mali kuruluşların önerdiği stratejilere şiddetle karşı çıkmışlardır. Kriz gerekçesiyle işçi çıkarmalarda odaklaşan karşı çıkışı ve tepkiler, kimi

ülkelerde yaygın ve geniş eylemler şeklinde de gelişmiştir. Bu eylemler Rusya örneğinde olduğu gibi genel grev ve gösterilere kadar uzanmıştır.

Türkiye’de

Türkiye’de de, krizin yol açtığı işten çıkarmalara karşı eylemler yaşanmıştır. Kordsa Kord Bezi Fabrikası (Adana-11 Aralık 1998), Tuzla Organize Sanayi Bölgesi (11 Kasım ve 17 Aralık 1998 tarihlerinde), Park Holding’e ait Ceytaş ve Ceysan işyerleri (Adana, 7 Aralık 1998), Nasaş Aliminyum İmalat San ve Tic. A.Ş. (Gebze, 15 Aralık 1998), Bakırköy Sümer Holding A.Ş. (17 Aralık 1998), Erkunt Sanayii A.Ş. (Ankara, 24 Aralık 1998), Ege Mossan (İzmir, 11 Ocak 1999) da çeşitli şekillerde gerçekleştirilen eylemler örnek olarak verilebilir (27).

Bazı işkollarında (örneğin tekstil) karşı tavrılar, konfederasyonların ortak davranışı haline dönüşmüştür.

- Toplumsal Diyalog

Kriz, günümüzde ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamada temel araçlardan biri olarak nitelendirilen sosyal diyalogu ayrı bir önemde gündeme getirmiştir. Güneydoğu Asya’daki ILO üyesi ülkelerin çoğunluğu toplumsal diyalogu ekonomik ve sosyal sorunlar karşısında işçi, işveren ve devlet olarak üç taraflı girişimleri başlatmaya zorlayıcı bulmuştur. Ancak örgütlenme özgürlüğünün yetersizliği, işçi ve işveren örgütlerinin zayıflığı bu konuda engel oluşturmaktadır. Yine mevcut toplumsal diyalog kanallarının da yetersizliğide bu diyalog üzerine olumsuz etkidedir. Zayıf bir toplumsal diyalog yalnızca krizin etkileri üzerinde değil, fakat nedenleri üzerinde de etkili olmuştur. Zaten diyalog eksikliği krize zemin hazırlayan faktörler arasında sayılmaktadır.

Toplumsal diyalog, krizle karşı karşıya bulunan tüm ülkelerde krizden çıkış arayışlarında belirgin bir şekilde ön plana çıkan bir gelişme durumundadır.

S O N U Ç

Yaşanmakta olunan krizin endüstri ilişkileri üzerindeki etkileri başlıca, 10 milyon işçinin işten çıkartılması, işsizliğin yayılması, eksik istihdam ve kayıtdışı çalışanların artışı, yasalar ve toplu iş sözleşmeler aracılığıyla sağlanmış bulunan kazanımların etkisiz kılınmaya çalışılması, sosyal güvenlik haklarının geriletilmeye çalışılması, gerçek ücretlerin ve gelirlerin önemli ölçüde azalması, yoksulluğun derinleşerek yaygınlaşması, çalışma koşullarının gerilemesi gibi çok yönlü olumsuzluklarla yüküldür.

Özellikle düşük sosyal koruma ve sınırlı sendikal hakların geçerli olduğu ülkeler ile, kadın ve çocuk işçiler, krizden en fazla etkilenen ülke ve çalışan grupları oluşturmaktadır.

Tüm bu gelişmeler karşısında toplumsal diyalog mekanizması ayrı bir önemle gündeme gelirken, işveren kesimi ve örgütlerince ise esneklik konusu, üst düzeylere tırmandırılmış ve hatta krizin aşılmasında temel formül olarak öngörülmüştür.

Krizle karşı alınan ya da alınacak önlemlerde toplumsal boyutun özel olarak ele alınması kaçınılmaz olup, işçi ve işveren kesimleri arasında bu önlemlerde farklılıklar, hatta zıtlıklar söz konusudur. Oysa bir "Sosyal Program" temelinde geliştirilerek önlemler, bir taraftan ekonomik krizin bir toplumsal krize dönüşmesini engelleyecek, diğer taraftan da kriz sonrasında canlanmanın sağlanabilmesine imkan tanıyacaktır.

Yukarıda belirtilmeye çalışıldığı gibi krizlerin yükünü; işten çıkarmalar, çalışma koşullarının kötüleşmesi, ücretlerin düşürülmesi ve sendikasılaştırma gibi işçiler ve emekçilere çektiği bir kader olarak kabul edilemez. Yine krizi atlama gerekliliği bir koşul da olmamaktadır.

Zaten kriz karşısında bir işyerinin kapanması, onun piyasaya koşullarında ayakta kalamamasından kaynaklanmaktadır. Yoksa, işçi hak ve özgürlüklerinin varlığından değil. Örneğin dünyanın gelişmiş ve krizden az etkilenen ülkelerinde genel olarak işçi hak ve özgürlükleri diğer gelişmekte olan ülkelere göre yüksek düzeydedir. Elbette işyerinin sorunları ve yine ülke sorunları için işçi-işveren-hükümet temsilcilerinin ekonomik sosyal konseyler veya benzeri biçimlerde bir araya gelmesine, krizin daha az sorunla atlatılması için politikaların oluşturulmasında diyalog içinde bulunulmasına sendikalar karşı değildirler. Karşı olunan krizin mağduru olan işçilere yeni yükler getirilmeye kalkışılması ve işçilerin sorunlarının çözümünün ciddi olarak gündeme alınmamasıdır.

Referanslar

- (1) Halit Suiçmez, "Ekonomik Kriz, Verimlilik ve Anadolu Sanayisinden Örnekler," Mülkiyeliler Birliği Dergisi, S.214 (Ocak-Şubat 1999), s.114.
- (2) İşaya Üşür, "Kriz Bir Kavram'a Açıklama Notu," Mülkiyeliler Birliği Dergisi, S.214 (Ocak-Şubat 1999), s.43.
- (3) Mustafa Yaşar Tınar, "Kriz Esintileri," Egevizyon Dergisi, S.22 (Nisan 1998), s.3.
- (4) Hüsnü Erkan, "Asya Krizi Bir Küresel Yapılanma Sancısıdır," Egevizyon Dergisi, S.22 (Nisan 1998), s.7.
- (5) Canan Balkır, "Doğu Asya Krizi ve Türkiye üzerindeki Etkileri," Egevizyon Dergisi, S.22 (Nisan 1998), s.7.

- (6) ICFTU-APRO, "Güneydoğu ve Doğu Asya'da Ekonomik Kriz II," çev.TÜBA İş-İşçi Çalışma Bülteni, S.1173 (27 Nisan 1998), s.3.
- (7) Oğuz Oyan, "Kriz konusunda Netleşmek," TÜRK-İŞ Dergisi, S.331 (Kasım-Aralık 1998), s.31.
- (8) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı I", çev. TÜBA İş-İşçi Çalışma Bülteni, S.1220 (22 Mart 1999), s.5.
- (9) Korkut Boratav, "1998 Dünya Ticaret ve Kalkınma Raporunun" tanıtım konuşması, Cumhuriyet, 17 Eylül 1998. s.8.
- (10) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı I", s.4.
- (11) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı I", s.4.
- (12) Merkez Bankası, Yıllık Papor, 1998, Ankara: 1999, s.7.
- (13) Hüsamettin Kavi, "Dünyada ve Türkiye'de Yaşanan Ekonomik Kriz ve Etkileri," Toprak İşveren Dergisi, S.41 (Mart 1999), s.8.
- (14) Nusret Ekin, "Asya Krizi ve Genişleyen İşsizlik," Toprak İşveren Dergisi, S.41 (Mart 1999), s.10.
- (15) Kuvvet Lordoğlu, "Kriz Bütün Sektörleri Aynı Yoğunlukta Etkilemedi," Toprak İşveren Dergisi, S.41 (Mart 1999), s.12.
- (16) Kavi, s.9.
- (17) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı II", s.5.
- (18) TÜRK-İŞ, Uluslararası İlişkiler Bülteni, 10 Aralık 1998.
- (19) Ekin, ss.10-11.
- (20) Birleşmiş Milletler, Ticaret ve Kalkınma Raporu, 1997, çev. TÜRK-İİ, Ankara 1998, s.14.
- (21) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı II", s.4.
- (22) TÜRK-İŞ, Uluslararası İlişkiler Bülteni, 3 Aralık 1998.
- (23) TÜRK-İŞ, Uluslararası İlişkiler Bülteni, 1 Şubat 1999.
- (24) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı II", s.5.
- (25) ILO, "Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Mali Kriz ve ILO Yaklaşımı II", s.5.
- (26) ICFTU-APRO, "Güneydoğu ve Doğu Asya'da Ekonomik Kriz II," çev.TÜBA İş-İşçi Çalışma Bülteni, S.1173 (27 Nisan 1998), s.5.
- (27) Yıldırım Koç, "Ekonomik Kriz, İşçiler ve Sendikalar," Mülkiyeliler Birliği Dergisi, S.214 (Ocak-Şubat 1999), ss.110-112.
- (32) ILO, "Güneydoğu ve Doğu Asya'da Ekonomik Kriz II", s.5.

KIŞLALI'NIN ARDINDAN

Kültür eski bakanı Cumhuriyet gazetesi köşesi yazarı Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı 21 Ekim Perşembe günü evinin önünde arabasına yerleştirilen bombanın patlaması sonucu hayatını kaybetti.

Kışlalı'ya düzenlenen suikast Türkiye'de bir fali meçhul suikastlar zincirinin son halkası. Suikastin fili faili şimdilik meçhul; ama suikastle amaçlanan sonuç, yaratılmak istenen ortam oldukça belirgin.

Kamuoyundaki farklı seslerin ortak paydayı: suikastin Kışlalı'nın kimliğinde demokrasiye, özgürlüğe, insan haklarına, ulusal gelişime kısaca Türkiye'nin çağdaşlaşmasına karşı yapıldığı doğrultusunda.

Suikastin kim tarafından hangi amaçla yapıldığına dair görüşler, yorumlar kamusal bilinçlenme bakımından oldukça önemli. Bunlardan birkaçına bakacak olursak:

"Her kimse Türkiye'yi iyi tanıyor. Türkiye'yi kendi içinde debelensin, ilerleyemesin. Türk-Kürt diye bölme planı yürümedi dinci-laik çatışması yeniden ısıtılıyor." (Sabah Murat Bırsel)

"İslamcı örgütlerin hesapları şu olacaktır: askerleri ve Kemalistleri sertleştiriniz, sertleşen ortamda rejme karşı tepkiler oluşur, böylece dinci bir ayaklanmanın koşulları oluşur." (Radikal Türker Alkan)

"Dinci örgütler bu suikasti yapmış olamaz; çünkü kargaşa döneminin ardından gelen baskıların kendilerine yönelik olacağını biliy-

olardır." (Radikal Etyen Mahcupyan)

"Saldırının amacı toplumun bölünmesi, emperyalistlerin küreselleşme programını sonuna kadar uygulama, tüm ezilen dünyayı sömürgeleştirme doğrultusundadır." (Emek)

"AB adaylığı ülkede sosyal ve ekonomik denge sağlanacağını, daha demokratik ve değişmeci bir devlet yapısına sahip olunacağını bununda birtakım çevreler tarafından istenmediği..." (Türkiye)

"Son gelişmeler "susurluk" düzenini oluşturanları rahatsız etti." (Fikri Sağlar)

"Hükümet, başbakan DGM başsavcısını eleştirdi ardından suikast gerçekleşti." (Çetin Altan)

"Suikasti islamcı örgütler gerçekleştirmişse bunun uluslararası bağlantıları araştırılmalıdır." (Ruşen Çakır)

"Fail demokrasiden yana olmayan, hukuktan yana olmayan, soygun ve menfaat peşinde koşan bir kesimdir. İnsanlık dışı eylemlerin ortaya çıkmasını engellemek içinde gizli nüfuslara sığınmışlardır. Adaletsiz düzenin rantından yararlanmış bunun içinde her türlü alçaklığa başvurmuşlardır; sonrada adamları gazeteleri aracılığı ile "bunun sebebi ideolojidir" diyerek meseleyi kapatmışlardır." (Ahmet Kabaklı)

Sivil kamuoyu böyle biçimlenirken Suikasti çözecek iktidar-güç bloğunun (siyasilerin, emniyet birimlerinin, hukukçuların, MİT'in) belirsizlikten kurtulması temel beklenti.

Ümit ŞAHİN

(Kışlalı'nın Öğrencisi)

Sivil kamuoyunun bu sesinin iktidar ve güç sahipleri üzerinde seçkin bir anlayıştan uzak, arkasına halk desteğini almış bir yapıda, bu güç bloğuna baskı yapmaması ise diğer cinayetlerde olduğu gibi bunda sonuca varmayı engellebilir.

Kışlalı'nın da belirttiği "demokrasi denge rejimidir; sivil örgütlenmelerde dengeyi sağlayan önemli unsurlardan birtanesidir" görüşü belirli bir olguğu ifade etmektedir.

Kışlalı Uğur Mumcu'nun öldürölmesi üzerine yaptığı bir yorumda: "Uğur'un katilini bulmak için Uğurun kim olduğuna bakmak gerekir." demişti. Bu bağlamda bir yaklaşım bu suikast içinde ipuçları taşıyabilir kanısıyla kışlalı'nın neler söylediğine bakmak yararlı olacaktır sanırım.

Herşeyden önce Kışlalı'ya göre toplumda çatışma ve uzlaşmanın kaçınılmaz olduğudur. "Her siyasal çatışma aynı zamanda inanç sistemleri arasındaki bir çatışmayı da içerir. Her çatışma görünüşte ne kadar sert olursa olsun belirli bir uzlaşma ile son bulur. Uzlaşmayı belirleyen ise, güçler arasındaki dengedir, eğer uzlaşma yoksa sistemde yoktur." demektedir.

Kışlalı'nın ödün vermez bir Kemalist olduğuna ancak bunu katı, değişmeyen bir anlayışla değil devrimci bir anlayışta yorumladığını bizzat yazılarında belirtmiştir. "Atatürkçülüğü, Atatürk'ün sağlığında o günün koşullarının gereği olarak yaptıklarının "bekçiliği" biçiminde anlayanlar var. Bu Kemalizmin "tutucu" yorumudur ve sürekli devrimci yönüne aykırıdır. Kemalizm değişen koşullar içinde sürekli ve akılcı bir yenilenmeyi ve yenilenmenin ilkelerini içerir."

Birtakım kesimlerin Kışlalı'yı din düşmanı olarak göstermeye çalışması ise temeli olmayan bir sav. gerçek olan ise Kışlalı'nın dine değil dinçiliğe karşı çıktığıdır. Kışlalı din temeline dayalı bir düzeni ise şöyle açıklıyor: "Din temeline dayalı bir devlet, ister istemez tek doğruyu temsil ettiğini öne sürer. Bu nedenle o tek doğruyu

kendisi gibi anlayıp yorumlamayana bile hoşgörü göstermez." Kışlalı'nın bu anektodu laikliğin önemini vurgulaması bakımından önemli olsa gerek.

Kökten dinci akımların laiklik ve demokrasi ile çeliştiğini birarada yaşamasının imkansız olduğunu belirten Kışlalı şu noktayı vurguluyor: "Bu akımlar kendileri için özgürlük istemiyorlar; başkalarında kendileri gibi davranmaya zorlanması hakkını, yani başkalarının özgürlüklerinin ellerinden alınacağı bir düzen istiyorlar. O düzeni kurduktan sonrada, değiştirilmesine izin vermemeyi doğal sayıyorlar.

Kendisinin hedef alan terör ile ilgili sosyolojik saptama ise bir gerçeği ifade etmekte: "Hangi türden olursa, terör örgütünün varlığını sürdürmesi iç ve dış desteklere bağlıdır. İçte belirli bir toplumsal destek önkoşuldur; o devletin zayıflmasını isteyen dış güçlerin desteği ise olayın boyutlarının belirlenmesinde rol oynar."

Antidemokratik yapıların siyaset ve toplum yaşamını nasıl kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirmeye ilişkin değerlendirmesinde ise: "Bazı iç ve dış güçler kendi çıkarlarına yardımcı olması amacıyla bunalım yaratırlar. Hazırlanan ortamdan yararlanarak ya sivil yönetimin sertleşmesini ya da askeri bir yönetimin kurulması sağlanabilir. Demokratik kurallar içerisinde gerçekleşmeyen bazı adımlar, alınamayan önlemler böylece gündeme getirilebilir. Bunalımın sorumluluğu bazı toplumsal güçlere yüklenerek bu güçlere karşı şiddet kullanılması meşrulaştırılabilir.

Hem Kışlalı'nın kim olduğuna dair verdiğimiz bu kısa notlar hem de kamuoyunun belirttiği düşünceler bizlerce cinayetin kimliğini vermekte oldukça cömert davrammakta. Sorun ise Kışlalı'nın da belirttiği gibi güç dengesi içerisinde demokrasinin kurum ve kurallarıyla işletilebilmesinde...

DEPREM İLE YAŞAMAYA ALIŞMAK...

Sinan Vargı

Binlerce insanımızın ölümüne, binlerce insanımızın yaralanmasına yol açan 17 Temmuz tarihli deprem felaketinin yaraları sarılmaya devam edilirken, hemen ardından gelen Düzce depremi ile bir kez daha sarsıldık. Kaynaşlı beldesinin büyük hasar aldığı ve bine yakın insanımızın öldüğü yeni deprem dalgası hayatımıza bir gerçeği daha en ağır bir şekilde yerleştirdi. Depremle yaşamayı öğrenmek.

Yerkabuğunu oluşturan okyanus ve kıta parçalarının bir gölün üzerinde yüzen sallar gibi birbirlerine çarptığını, birbirlerini sürtünüp sıyrarak hareket ettikleri gerçeği uzun yıllardır biliniyor. Bu kıtaların hareket hızları yılda 3 santimetre ile 15 santimetre arasında değişirken Arabistan yarımadası kuzey, kuzeybatı yönünde her yıl 4.5 santimetre kadar hızla ilerleyerek üzerinde yaşadığımız Anadolu levhasını devamlı sıkıştırılmaktadır. İşte Türkiye’de yaşanan depremlerin ana nedeni bu sıkıştırımdır. Uzmanlar 100 milyon yıl sonra Afrika ve Arabistan’ın hareketleri sonucunda Akdeniz, Karadeniz, ve Ege Denizi’nin tarihe karışacağını Afrika’nın ve Anadolu’nun Avrupa ile birleşeceğini söylüyorlar.

Depremlerin önemli bir bölümü yeryüzündeki yaklaşık 670 kilometre derinliklere kadar uzanan üst manto denilen elastik bölümde meydana gelmektedir. Bu derinlikten daha derinliklerde sıcaklık 400 derecenin üzerine olduğu için yer değiştirme hareketi akışkan sıvıların yer değiştirme hareketi şeklinde depremsiz ve sarsıntısız bir şekilde gerçekleşmektedir. Buna karşılık elastik üst kısımda ise her yıl birkaç santimetrelilik yer değiştirme, yüzyıllarca gerilim içinde birikerek birkaç metre halinde büyük bir depremle ortaya çıkmaktadır. Deprem, yer içinde “fay” olarak adlandırılan kırıkların üzerinde biriken biçim değiştirme enerjisinin aniden boşalması sonucunda meydana gelen yer değiştirme hareketinin neden olduğu karmaşık elastik dalga hareketleridir. Bu yer değiştirme miktarı depremin büyüklüğü ile doğru orantılı olup, özellikle yeryüzüne yakın (sığ) depremlerde belli bir büyüklükten sonra fay kırılması ile ilgili kırıklar yer yüzünde de görülmektedir.

Depremler sırasında hayatta kalabilmek, başta depremin şiddeti kadar, eğer bir yapı içinde yaşanılıyorsa, içinde yaşanılan yapının, inşaat kalitesi ile de yakından ilgilidir. Ülkemizde kullanılan 12 dereceli deprem ölçümüne göre deprem şiddetleri ve yapıların dayanıklılıkları arasında şu şekilde bir ilişki vardır.

Şiddet 1: Genellikle insanlar tarafından duyulmaz. Ancak duyarlı sismograflar tarafından kaydedilir.

Şiddet 2: Ancak istirahat eden (oturan, yatan) ve özellikle yapıların üst katlarındaki kişiler tarafından duyulur. Asılmış konumdaki bazı eşyalar sallanabilir.

Şiddet 3: Yapıların içinde ve özellikle yapıların üst katlarında bulunan kişiler tarafından duyulur. Asılı cisimler sallanır. Birçok kişi bunun deprem olduğunu anılamaz. Duran motorlu araçlar hafifçe sallanabilir. Ağır bir motorlu araç geçiyormuş gibi duyulur. Süresi algılanabilir.

Şiddet 4: Gündüzleri yapıların içinde bulunan birçok kişi, dışarıda ise bazı kişiler tarafından duyulabilir. Büyük bir kamyon geçiyormuş gibi algılanabilir. Geceleri bazı kişileri uyandırabilir. Tabaklar, pencereler, kapılar sallanır, duvarlar gıcırdama sesleri çıkarır. Duran araç sarsılır.

Şiddet 5: Hemen hemen herkes tarafından duyulur. Birçok kişi uyanır. Yönü izlenebilir. Mutfak eşyalarından ve pencere camlarından bir bölümü kırılabilir. Sıvalar çatlayabilir ya da düşebilir. Kararlı olmayan eşyalar devrilebilir. Bazen ağaçların, direklerin ve diğer yüksek eşyaların sallandığı görülür. Sarkaçlı saatler durabilir. Kötü yapılmış bacalar ve bahçe duvarları yıkılabilir.

Şiddet 6: Herkes tarafından duyulur. Birçok kişi korkar ve dışarı fırlar. Yürümek zorlaşır. Pencere camları, tabaklar ve cam eşyalar kırılır. Ağır eşyalardan bir bölümü yerinden oynar. Kitaplar raflardan düşer. Sıvalar ve D türü yapılarda çatlaklar oluşur. Bacaların düştüğü görülür. Ağaçlar ve çalılar sallanır ya da hışırda.

Şiddet 7: Ayakta durmak zorlaşır. Herkes dışarı koşar. Araç kullanan kişiler depremin farkına varırlar. Asılı cisimler düşer. Eşyalar hasar görür. D türü yapılarda çatlaklar ve hasar oluşur. Zayıf tutturulmuş bacalar düşer. Sıva, zayıf tutturulmuş tuğla, taş ve fayans, korniş, parapet ve yapı dekorasyon malzemeleri gibi cisimler düşer. C türü yapılarda çatlaklar oluşur. Havuzda dalgalanma, su birikintileri çamurlanma, kum ve çakıl birikintilerinde küçük kaymalar ve çukurlar oluşur. Beton kanaletlerde hasar oluşur.

Şiddet 8: Araba sürmek zorlaşır. C türü yapılarda hasar ve kısmen yıkılma, B türü yapılarda az hasar olur, A türü yapılarda hasar yoktur. Zayıf duvarlar yıkılır. Heykeller, yüksekte duran su tankları, yığılmış

malzemeler, kuleler ve bacalar yıkılır. Temeli zayıf ahşap yapılar devrilir. Ağaç dalları kırılır. Ağır eşyalar ters döner. Araç kullananlar rahatsız olurlar. Su kaynaklarının debisi ve sıcaklığı değişir. Arazide kum fıskırmaları (sıvılaşma), çatlaklar ve faylar (kırıklar) olur. Kayalar düşer ve heyelanlar olabilir.

Şiddet 9: Genel bir panik olur. D türü yapının tümü yıkılır. C türü yapılar ağır hasara uğrar. B türü yapılar önemli derecede hasar görür. Birçok yapının temelinde hasar olur. Yeryüzünde büyük yarık ve çatlaklar oluşur. Yeraltındaki borular kopar. Kumlu zeminlerde sıvılaşma olur.

Şiddet 10: B,C ve D yapıların büyük bir çoğunluğu yıkılır. İyi yapılmamış ahşap karkas, betonarme yapılarda çok ağır hasar ya da kırılma başlangıcı görülür. Baraj ve bentlerde önemli hasar gözlenir. Yeryüzünde büyük çatlaklar ortaya çıkar. Raylar bükülür. İrmak kıyılarında ve dik yamaçlarda heyelanlar olur. Kum ve çamur akmaları (sıvılaşma) görülür.

Şiddet 11: Pek az yapı ayakta kalır. Köprüler yıkılır. Yeryüzünde büyük çatlaklar oluşur. Yeraltı boruları tümüyle işe yaramaz duruma gelir. Yumuşak zeminde yer kaymaları ve toprak yığıntıları olur. Raylar çok fazla eğilir.

Şiddet 12: Tüm yapılar yıkılır. Deprem bölgesindeki yeryüzü biçimi değişir. Cisimler havaya fırlar. Yeryüzünde deprem dalgalarının ilerleyişi görülür. Ufuk ve yataylık kavramı kaybolur.

A türü yapı: İyi işçilik, harç ve tasarım. Yatay kuvvetlere dayanmak üzere demir, beton vb. malzeme ile donatılı olarak inşa edilmiş sağlam yapılar.

B türü yapı: İyi işçilik ve harç donatılı. Yatay kuvvetlere dayanıklı olarak tasarlanmamış.

C türü yapı: Alelade işçilik ve harç. Çok zayıf bir yapı olmamakla birlikte donatılı olarak ve yatay kuvvetlere dayanıklı olarak yapılmamış.

D türü yapı: Kerpiç, taş gibi zayıf malzeme, kötü harç, standart dışı işçilik ve yatay kuvvetlere karşı zayıf.

DEPREMDE HAYATTA KALMANIN

ALTIN KURALLARI

Deprem sırasında hayatta kalmak çok basit bazı kuralların bilinmesi ve uygulanması ile mümkündür. Bu kurallar aşağıda özetlenerek başlıklar halinde verilmiştir.

1. Öncelikle yaşadığımız yerleşim biriminin deprem tehlikesi hakkında doğru bilgileri ilgililerden öğrenin.

2. Aile bireyleri arasında olağanüstü bir durumda nasıl davranacağınızı konuşun, bir **EV DEPREM PLAN'**ı yapın ve;

• Her odada üzerinizde bir şeyin düşmeyeceği sağlam bir masa altı veya bir iç duvar yanı gibi güvenilir bir yer seçin.

• Yere atma, başını koruma ve bir şeye tutunmayı

öğrenin. Sağlam bir masa veya sıra altına girin, eğer yoksa pencerelerden ve üzerinize düşebilecek bir kitaplık ya da yüksek bir mobilyadan uzak bir iç duvarın yanında yere oturun. Çocuklarınıza da yere yatma, başını koruma ve bir şeye tutunmayı öğretin.

• Evinizin elektrik, gaz, su şebekelerini kapatabilmek için ana şalter ve vanaların yerlerini ve nasıl kapatılacağını öğrenin.

• Kitaplık, yüksek mobilya gibi kolay devrilebilir eşyalar ile ağır eşyaları duvarlara veya döşemeye sıkıca bağlayın.

• Yatak odalarınızda, üstünüze kolayca devrilip yaralanmanıza neden olabilecek tablo, gardirop gibi eşyaları sabitleştirin ve üzerinize devrilmeyecek şekilde yerleştirin.

• Su ısıtıcılarını duvarlardaki ankrajlara bağlayın (Kazan, sağlam bir zincir veya benzeri yanıcı olmayan bir malzemeyle duvara bağlanır, ayaklar döşemeye sabitlenir. Gazlı ısıtıcılarda yakıt girişi esnek olmalıdır.)

• Mutfak dolapları gibi kırılabilir eşyalarınızı koyduğunuz dolaplarınıza sağlam kilitler takın.

• Düzenlenen ilk yardım kurslarından ilk yardımı öğrenin.

• Olağanüstü bir durumda hemen kullanabileceğiniz el feneri, radyo ve yedek pilleri, ilk yardım çantası ve gerekli ilaçlarınızı, iş eldivenini önceden bir çantaya koyup, kolayca ulaşabileceğiniz bir yerde bulundurun.

• Ailenin bağlantı kuracağı şehir dışından birilerini belirleyin.

DEPREM SIRASINDA NE YAPMALI?

A) Bina içinde iseniz: Deprem sırasında sakin olup paniğe kapılmayın, cesaretinizi toplayın ve koşmayın. Depremler genellikle hafif bir sarsıntı, gürültü ile başlar ve birkaç saniye sonra daha yıkıcı sarsıntılar gelir. Bu birkaç saniye deprem sırasında ne yapacağınızı belirleyen **EV DEPREM PLAN'**ının uygulanmasıyla hayatınızı kurtarır.

• Büyük bir depremde ayakta durmanız, koşmanız mümkün değildir. Çömelin ya da döşemeye yatın. Sağlam bir masa, sıra, mobilya veya kapı kasasının altına girin ve başınızı koruyun. Masaya tutunun ve onunla birlikte hareket etmeye hazır olun. Pozisyonunuzu sallantı duruncaya kadar değiştirmeyin. Pencerelerden, şöminelerden, sobalardan, ağır mobilya veya kolayca devrilebilecek eşyalardan uzak durun. Bina içinde kalın dışarı çıkarsanız düşen cam kırıkları ya da bina molozlarından yaralanabilirsiniz.

• Tiyatro, okul, sinema, büro gibi kalabalık yerlerde iseniz, kesinlikle merdivenlere, asansörlere koşmayın. Unutmayın ki bu yerler hasar görmese dahi, aynı anda yüzlerce kişinin panik içerisinde koşarak çıkış yerlerinden binayı terk etmeleri mümkün değildir. Kendinizi koltuk, sıra gibi yerlerde korumaya alın, sakin olun ve başkalarını da aynı şekilde davranmaya davet edin.

B) Bina dışında iseniz: Binalardan dökülecek yıkıntılar ve camlardan, elektrik direk ve tellerinden uzakta güvenli bir yerde depremin durmasını bekleyin.

C) Araç kullanıyorsanız: Bulunduğunuz yer eğer güvenli ise durun ve araç içinde kalın. Normal trafikten olabildiğince uzaklaşın. Köprü, üst geçit ve tünellerden uzak durun. Eğer mümkünse ağaç, direk ve enerji nakil hatlarından uzak durun.

DEPREMDEN SONRA NE YAPMALI?

• Büyük bir depremden sonra artçı depremler mutlaka devam edecektir. bu depremlere karşı hazırlıklı olun. Özellikle ilk üç gün içerisinde, yetkililer izin vermedikçe, sağlam evlerinize dahi girmeyin. Bazı artçı sarsıntılar zayıflamış yapılarda hasar yapacak kadar büyük olabilir.

• Deprem durduğunda elektrik, gaz, su vanalarını ve yanan ocakları hemen kapatın. Kendinize güvenli bir çıkış yolu arayarak binayı terk edin.

• Olası gaz sızıntıları nedeniyle, deprem sırasında olduğu gibi deprem sonrasında da kesinlikle kibrit, çakmak, mum yakmayın. Parlamalara ve yangınlara yol açabilirsiniz. El feneriniz aydınlatma ihtiyacınızı karşılayacaktır.

• Aile bireylerinizi birarada tutun ve açık bir yer bekleyin. Varsa yaralıları ilk yardım yapın. Ciddi bir şekilde yaralanmış kişileri telaş ve panikle hareket ettirmeyin, güvenli bir yerde yetkililerin gelmesini bekleyin.

• Evinizi veya binanızı terk ederken kıymetli eşyalarınızı, kalın giyecek, battaniye gibi eşyalarınızı yanınıza alın, kalm ayakkabılarınızı giyin, biraz yiyecek ve içme suyu temin edin.

• Yerlere devrilmiş elektrik tellerinden uzak durun ve bunlara temas eden cisimlere dokunmayın.

• Aracınıza binip, şehirden uzaklaşmaya çalışmayın. Yollar kapalı olabilir ve kurtarma itfaiye, yardım ekiplerinin gelmesini engellersiniz.

• Çok acil durumlar dışında yakınlarınıza haber vermek ya da almak amacıyla telefonunuzu kullanmayınız. Zira aşırı yoğunluk nedeniyle telefon şebekesi bloke olur ve acil durumlar için dahi kullanılamaz hale gelir.

• Fısıltı ve dedikodulara inanmayın, öğrenmek istediklerinizi yetkililere sorun.

• Yetkililere ve kurtarma ekiplerine yardımcı olun. Enkaz ve yıkıntılar arasında, cadde ve sokaklarda gelişigüzel dolaşmayın. İhtiyacınızdan fazla yardım malzemesini kesinlikle almayın. Unutmayınız ki fazladan alınan her yardım malzemesi bir hemşehrinizin acil ihtiyacının karşılanmamasına neden olacaktır. Yardımlaşma ve paylaşma olağanüstü durumlarda en yüce insani değerdir.

NELER ÖĞRENDİK...

Yıllar önce ülkemizin herhangi bir yöresinde deprem olduğu zaman, Ankara'nın bakkallarında

üzerinde "yardım malzemesidir, alımda ve satımda kullanılamaz" yazan Danimarka malı konserve kaşar peynirleri ile mavi battaniyeler kapış kapış satılırdı. Her deprem, kendi karaborsacısını ve kendi vurguncusunu yaratırdı.

Türkiye özellikle 17 Temmuz depreminden bir çok şey öğrendi. Depremle birlikte gelen şokun hemen ardından ülkemizin özellikle bu tür felaketler için beslenen kurumlarının içler acısı hali görülmeye başlandı. Sivil Savunma teşkilatının personel, alet ve ekipman açısından yeniden yapılandırılması gerçeği ortaya çıktı. Okula giden tüm yurttaşlarımızın ve halen çocuklarımızın mutlaka sarı zarflar içinde harçlıklarından arttırarak yardımcı oldukları Kızılay gibi dev kurumda yaşanan yolsuzluklarla bu kurumun ne hale düştüğü gözler önüne serildi.

Türkiye depremle, binalarda deniz kumu ve salyan-goz kabuklarından da inşaatlar yapıldığını ve insanların yıllardır bu eksik malzeme ile yapılan binalarda kendi kaderlerini bilmeden yaşamaya mahkûm edildiklerini de öğrendi. Politik çekişmeler ve oy uğruna, denizlerin doldurulup, iskan izni verilmesini, eksik demir ve çimento ile yapılan inşaatların sorumluluklarının yakasına yapışacak yasal mekanizmaların nasıl ağır veya hiç çalıştırılmadığını da öğrendi. Halk tarafından linç edilmek istenen bir iki müteahhitin canının kurtarılması için bu kişiler hapse atıldı.

Ülkemizde deprem yönetmeliğine göre santimetre kare başına 200 kilogram basınca dayanması gereken betonlar yerine küçük bir çekiç ve hatta elle parçalanın sivalar, harçların varlığı insanımızı çileden çıkartan görüntüler olarak ekranlarda kaldı.

Deprem bölgesinde söz verilen prefabrik konutların bir çoğu gecikti. Yabancı ülkelerin yaptığı konutlar ile bizim konutlar arasında dağlar kadar fark var. Birçok insanımız da zaten bu konutlarda oturmak dahi istemiyor. Clinton'un burnunu sıkan bebeğin anası, Clinton'dan yalnızca normal bir çadır istedi. Kendisine verilen Kızılay çadırının aktığını söylüyordu. O bebek medyatik oldu ve bir iş adamı tarafından masrafları üstlenilerek kurtuldu. Pekiyi ya diğer insanlar, diğer bebekler ne olacak... Depremi piyasaların canlanması için çok önemli bir fırsat olarak gören görüşleri de çamurun içinde kurulmuş ve çatısı akan Kızılay çadırında yaşayan insanlarla tartışmak gerekli.

Depremler devam edecek.. Doğal bir yazgı bu. Bunun önüne geçmek olanaksız. Depremle birlikte yaşamaya alışmak gerekiyor. Ama artık halkımızın vurgunculara, rüşvetçilere, çadır bezinden çalanlara, deniz kumu ile inşaat yapanlara ve buna politik çıkarları için izin verenlere alışması imkansız. Tüm bu kişiler yargılanıp gerektiği gibi cezalandırılmadıkça adalet yerini bulmayacak.

(Kaynak:Türkiye Deprem Vakfı, Depremden Korunma Rehberi)

Rahmi Rakıcı 13 Temmuz 1924 tarihinde Rize’de doğdu. Babası Mesut Rakıcı da Rize’de doğmuş büyümüş. Dedelerden intikal eden secereye göre, sülaleleri eskiden beri Rizeliymiş. ‘Rakıcı’ soyadı da 400 senelikmiş. Ancak akrabada içki içen yokmuş. Rahmi Rakıcı’nın annesi Trabzon’un Of İlçesi’nden; Tellioğlu sülalesinden. Tellioğulları da eskiden beri bu yöredeymiş. Rahmi Rakıcı’nın babasının hayatı ticaretle geçmiş. Kerestecilik yaparmış. Rahmi Rakıcı’lar üç erkek üç kız kardeşler. Erkek kardeşlerinden bir tanesi babasının işini devam ettirmiş. Diğerleri memuriyete girmiş. Kız kardeşlerinden çalışan olmamış. Babasının, sülaleden kalma önemli miktarda gayrimenkulü varmış. Sahip olunan arazi yaklaşık bir köy büyüklüğünde. Aileden devralınan araziden hiç satış yapılmamış. Rahmi Rakıcı’nın anne tarafından mülk kalmamış.

"İlkokula Rize’de gittim. Ortaokulu da Rize’de bitirdim. Daha sonra Trabzon Lisesi’ne gittim. Bir pansiyonda kalıyordum. Ancak lise ikiden terk ettim. O zaman orman idaresi temizlik babından orman satardı. İhaleyle satın alırdık. Ağaçları keser, indirir, biçer, satardık. Ormandan keserdik. Dereden indirirdik. Yol filan da yoktu. İkizdere ormanlarından orman işlerdik. Küçüklüğümden beri o işle uğraştım.

"1944 yılında okulu terkettikten sonra çay işletmelerine daimi işçi olarak girdim. Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu idi o zamanki adı. Ailenin en küçük çocuğu bendim. Orman işlerine filan pek gitmezdim. Çay işletmesi 1938 yılında kurulmuştu. Çok iptidai atelyelerdi bunlar. O yıllarda bana çekici geldi. 275 kuruş yevmiye alırdım. Allah ne veriyse, 10 saat, 12 saat, 15 saat çalışırdık. Yaprığın gelişine göre çalışırdık. Fazla mesai ücreti verilirdi. 3008 sayılı İş Kanunu uygulanırdı. Benim çalıştığım atelyede 20 kişi vardı. Çay sanayii fabrikasyona geçmemişti. Tarlalardan mahsul toplanmaya yeni başlanmıştı. İşyerinde öğlen yemek verilmezdi. Yemeğimizi kendimiz getirirdik. İş elbisesi verilmezdi. İşçilerin hepsi erkekti.

"Rize’de İyidere’de 1926 yılında kereste fabrikası kurulmuş. Sadıkzade Ruşen Bey tarafından. Bu bölgede başka sanayi kuruluşu yoktu. Bir de yerli peştemal dokumacılığı vardı. Aile dokumacılığıydı. Rize’nin meşhur peştemalları, örtüleri vardır. Aşağı yukarı her evde bir tezgah, el tezgahı bulunurdu. Başka sanayi yoktu. Kereste fabrikası, ormandan dereyle nakliyesi yapılan kütükleri işlerdi. Kütüklerin biçilmesinde, gemilere yüklenmesinde, o zamanda bölgesel olarak 700-800 kişi insan çalışırdı. Kereste fabrikasının son dönemlerine ben de yetiştim. 1935

Rahmi RAKICI

Yıldırım KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

yılına kadar çalıştı bu fabrika. Babam da sekizde bir hissedardı. 1935 yılından sonra boş kaldı. İşletemediler. 1944 yılında Tekel’e satıldı. Tam bir fabrikaydı. Senede 40 bin kütük işlerdi. Üretilen keresteler sandık yapılmak ve inşaat malzemesi olarak kullanılmak üzere İstanbul’a gönderilirdi.

"1944 yılından askere gidene kadar bu yeni çay işletmesinde çalıştım. 1945 yılında evlendim. Eşim aynı mahalleden. Askere giderken iki çocuğum vardı. İki de ondan sonra oldu.

"1947 yılında askere gittim. Bahriye askeri idim. Acemiliğim İstanbul’da Kasımpaşa’da geçti. Daha sonra hücum emniyet filosunda görev yaptım.

Osmanlı’dan kalma Hamidiye gemisinde görev yaptım. ‘Size şapka giydiren gemi bu,’ derlerdi. Şapkaya karşı Rize’de bir isyan olmuş. İsyanı bir ay sonra gelmiş Hamidiye. Potomya Deresi’ne doğru boş top atmış. Gürültü yani. İsyan on beş gün sürmüş. İsyan eden grupları yakalamışlar. İstiklal mahkemesi kurulmuş. Onbir kişiyi idam etmişler. İş yatışmış.

"36 ay askerlik yaptım. 1950 yılında terhis oldum.

"Askerden döndükten sonra tekrar çay sanayiine girdim. O zaman artık fabrika kurulmuştu. Fabrika zaten mahallenin içindeydi. Bu eve 150 metre uzaktı. Zihni Derin Çay Fabrikası.

"1944 yılından askere gidene kadarki dönemde çalıştığım çay işletmesinde herhangi bir eylem olmadı. Atelyedeki işçiler hep yeniydi. İşletmecisi de yeniydi, işçi de yeniydi. Sendikanın adı bile geçmezdi. Hatta temsilci bile yoktu.

"1950 yılında Zihni Derin Çay Fabrikası’nda işbaşı yaptım. Hem atelyede, hem de fabrikada ustabaşıydım. O yıllarda okumuş insan fazla yoktu. Yeniden işbaşı yaptığımda yevmiyem 4 lira civarındaydı. Hem köylüye göre, hem de esnafa göre iyi durumdaydık. Her eve bir maaşın girmesi başlıbaşına bir işti. O yıllarda işçi boldu. İşe girmede seçmeler, iltimaslar olurdu. Fabrika kurulduğu zaman aşağı yukarı 250 - 300 kişiyle çalışırdı; ama işe girmek için 10 bin kişi filan müracaat ederdi. Ben askerdeyken de işyerinde herhangi bir sendikal faaliyet olmamış. 1950 yılında işçi mümessilliği işlemeye başlamıştı. İşçi mümessilliği için seçim yapılırdı.

"Yaşlılardan dinlediğimize göre, eskiden Ordu, Giresun, Trabzon, Rize hep Batum’a gurbete giderdi. Rize, İstanbul’u bilmezdi. Bu bölgede sahilde yaşayanlar denizcidir; dağ köyleri fırıncıdır. Hep Rusya’ya gurbete gidilirdi. Gurbete gidenler ya fırıncılık ya da balıkçılık yapardı. Rizeliler pastacılık sanatını

Rusya'dan öğrenmişti. 1930'lu yıllarda yaşlı insanlar kendi aralarında Rusça konuşabilirlerdi. Rusya'da 1917 yılında ihtilal olup Rusya yolu kapandıktan sonra İstanbul'a gitmeye başlamışlar. Rusya'dan sendika etkilemesi olmamış.

"Zihni Derin Çay Fabrikası'nda 1952 yılında Karadeniz Çay Sanayii İşçileri Sendikası diye bir sendika kurduk. İlk sendika işinde daimi işçi 60 arkadaşlık. Bizim yaptığımız çay Tekel'e giderdi. 1950 yılında Çay Sanayii Tekel'e devredildi. Sendikamızın tüzüğünün hazırlanmasında bize yardımcı olan İbrahim Denizcier o tarihte Cibali'deki işletmede çalışıyordu; Cibali Sigara Fabrikası'nda tornacıydı. Onunla bağımız vardı. Bizim mahalleden de Cibali'de çalışanlar bulunuyordu. İbrahim Denizcier ile o vesileyle arkadaşlığımız oldu.

"Sendika kurmamızda ailemden olumsuz bir hava gelmedi. Bu işlere karışmazdı. Emniyetten, valilikten herhangi bir baskıyla karşılaşmadık. Fabrikanın civarında bir kahvehaneyi genel merkez olarak tuttuk; 250 kuruş aylıkla. Avukatımız filan yoktu. Sendikayı kurduktan beş altı ay sonra mevsimlik işçileri de üye kaydetmeye başladık. Sendikayı kuran ve işin başını çeken ustalar ve ustabaşılardan beş altı kişiydik. İşçinin de bize karşı bir güveni vardı.

"O yıllarda ücret mevzuunda il hakem kurulu vardı. Sendikadan bir temsilci giderdi il hakeme. Ekseriyet ben giderdim. Hesap kitap işini bilirdim. İl hakem kurullarının biraz yararı oluyordu. Fabrikamız Tekel'e geçtikten sonra yemek, elbise gibi uygulamalar başladı. Yemek, elbisenin biçimi gibi konularda da taleplerimiz olurdu. İşverenler iyi insanlardı. Rahat, karşılıklı iyiniyete dayalı, birbirine saygılı hizmet verilirdi. O zaman öyle pek teknisyen filan da yoktu. 1946 yılında İngilizlerle montaj işinde çalışmıştım. Fabrikanın teknik işleri ve işletmesi, işçi grubunun elindeydi. Beher ustabaşı birer müdür muavini gibi iş görürdü ve öyle de değer taşırdı. İzmir sanat mektebinden mezun Reşat Uçar isimli bir arkadaşımız vardı. İlk sendika başkanımız oydu. En yaşlımız da oydu. Benden beş yaş büyüktü.

"Reşat Uçar'ın esas mesleği dokumacılıkmış. İzmir'de Feshane'de çalışmış. Gençliğinde bir ara Nazım Hikmet'in kitaplarını okuduğu için gözaltına alınmış. Komünistlik iddiasıyla Sultanahmet'te birkaç ay hapis yatmış. Yediği dayakları, gördüğü işkenceyi anlatırdı. Aslında komünistliği filan yoktu. Bir gençlik heyecanı herhalde. Daha sonraki yıllarda DP ilçe başkanlığı da yaptı. Ama sicilliydi ve Emniyet ve Milli İstihbarat kendisini izlerdi. 31 Aralık 1961 günü İstanbul'da Sarayhan Mitingi vardı. Rize'den birlikte gittik. Bu mitingde birlikte hapis yattığı kişilerden birine yolda rastladık.

"Bu yıllarda toplulukla iş ihtilafı çıkartmadık. Sen-

dikanın temsilcisi işyerine işçi alımında ve işçi çıkartmalarında işyeri komisyonlarında otururdu. İşçilerin ücretlerine, il hakem kurulunun kararları dışında, her yıl kıdem ücreti diye bir zam yapılırdı. Bu zam için işçiler değerlendirilirdi, üç kuruş beş kuruş zam yapılırdı. İşçiler çalışkan, verimli diye sınıflandırılırdı. Bu değerlendirmede sendikanın rolü büyük olurdu. Hepimiz ustabaşıydık. Bir işletme müdürümüz vardı. Çok iyi bir insandı. 1954 yılına kadar onunla çalıştık. Sendikaya olumlu yaklaşırdı. Uzun süre burada memuriyeti vardı. Rize'yi de çok iyi tanırdı. Asım Zihnioğlu. Orta ziraat mezunuydu. O devirde fevkalade İngilizcesi vardı. Sendika aidatları bordrodan kesiliyordu. İşveren anlayış gösterdi. İlk aidatımız da ayda 25 kuruştı.

"Daha sonraki dönemde, 1955'e kadar tek fabrika ile çalıştık. 1955'te bir atelye ilave edildi. 15-18 fabrikayı bulduğumuz zaman, sendikamızın bir ucu Hopa'da, bir ucu Of'taydı.

"O arada Rizeli bilmezdi kömür yakmasını. Odun temini de biraz güçtü. Bir ara kok kömürünü buraya tahsis olarak getirmek istedik. Onun mutemetliğini yaptık sendika olarak. O arada, işçi arkadaşlar bu işten istifade etsinler diye demir pik sobalar yaptırdık. Burada bilinmezdi. Evvela sobaları dağıttık. Sonra tahsisli kömürleri verdik. Kömürün ücretini muhasebede ücretlerden kesebiliyorduk. Bu hizmeti aşağı yukarı 1974-75'e kadar devam ettirdik. İlk defa vilayet 300 veya 500 ton kömür getirdi. Ama bunu alacak veya dağıtacak müessese yoktu. Bu işi sendikaya verdi. Sendika Rize'de başlıbaşına bir güçtü. Kamu sektörü gibi çalışırdı.

"1952 yılında sendikayı kurduktan sonra bir tek arkadaş profesyonel olarak çalıştırdık. Diğer tüm yöneticiler amatördü. Yalnızca mali sekreter profesyoneldi. Başkan 1970 yılında profesyonel oldu. 1974 yılında 5 kişilik yönetim profesyonel hale geldi. O zaman da örgütlü olduğumuz fabrikalar 30-40 taneyi, işçi sayısı da 35-40 bin kişiyi bulmuştu.

"1952 yılında kuruldu. 1955-56'larda Müskirat Federasyonu kuruldu. Biz de hemen arkasından Federasyon'a bağlandık. Biz Federasyon'a bağlandıktan sonra İbrahim Denizcier Tekel'de işçisine ne almışsa, Çay'da da bize onu almadan Tekel'de anlaşma yapmazdı. Çay'a vermek kaydıyla Tekel'de alırdı. Tekel'in Cibali, Bomonti gibi işyerleri eski fabrikalardı. Daha bilinçliydi buraların işçisi. Eskiydi.

"Bu bölgede işçinin yüzde 90'ının çay bahçesi vardır. Hem müstahsildir, hem işçidir. Halen de öyledir. Çaylıkları fazla olanlar, devletin de desteğiyle, iyi para aldılar. Bir ara, zeytinin kilosunun 30 kuruş olduğu dönemde çayın kilosu 90 kuruştı. Rize'deki zenginliğin temelinde çay bahçesi vardır. Devletin,

gurbetçiliği önlemek için verdiği destektir bu uygulama. 1975 yılı geldiğinde gurbetçilik önlenmişti. Tam tersine Giresun'dan, Bafra'dan işçi gelirdi bu bölgeye.

"27 Mayıs öncesinde ağırlık Zihni Derin Fabrikası'ndaydı. 1954-55'lerde bazı gerginlikler oldu. Ben Halk Partiliydim. Bazı arkadaşlar Demokrat Partiliydi. Biraz gerginlik oldu, ama 1953'ten sonra öyle bir sıkıntımız olmadı. Oturduk, anlaştık. 'Biz neyin kavgasını yapıyoruz,' dedik. Vatan Cephesi o zaman Halk Partililer dışında herkesi isim olarak kapsamayla amaçlıyordu.

"Burada insanlar öyle birbirleriyle zıtlaşp da kavgaya cesaret edemez. Herkes güçlüdür, herkes birbirinden çekinir. Bizim kavgamızda hemen silah ortaya gelir. Onun için herkes kavgadan çekinir. 27 Mayıs'tan sonra işyerlerinde işçi çıkartma veya sürgün gibi uygulamalar olmadı.

"1963 öncesinde Federasyon'un gayretiyle dönem dönem zamlar alındı. 1963 öncesinde grev veya direniş olmadı.

"1966 yılında Çayeli'nde bir başka sendika kuruldu. Bölgesel bir çıkıştı. Beş altı ay bir faaliyet gösterdiler. Sonra sendikayı feshettiler ve birleştik. 1968 yılından sonra Tümgıda-İş Sendikası önce Samsun'da yerleşti, sonra buralarda da çalıştı; ama üye kaydedemedi. Milli tipe geçinceye kadar Tümgıda'yla çekişmemiz oldu, ama tutunamadı.

"Tekel'de ilk toplu sözleşme 1964 yılında imzalandı. Çay İşletmeleri o zamanlar Tekel'in bünyesinde bir şube müdürlüğüydü.

"1950 yılında bir kadro yönetmeliği ve sınıf yönetmeliği vardı. Biz Tekel'e geçtikten snra Tekel'in barem sistemi bize tatbik edildi. Sınıflar vardı. Ondan sonra Tekel'e vakıf olduk. Tekel ne veriyse onu alırdık. İbrahim Denizcier işi iyi idare ederdi; Rize'yi de çok severdi. Tekel'de ilk sözleşmelerde teknik gruba farklı bir ücret verilirdi; usta grubuna farklı bir ücret verilirdi; sıradaki işçilere de ayrı bir ücret verilirdi. Tekel'de de böyleydi, Çay'da da böyleydi. Ücret zamları ekseri seyyanen olurdu.

"1960'lı yılların sonlarında 20 bine yakın daimi işçi oldu. Daimi işçilik fevkalade bir işti. Üyelerimiz bir dönem memurdan daha fazla ücret almaya başladılar. Memur - işçi çekişmesi başladı. 1973-1980 dönemi de iyiydi. O ara sözleşmeli memurlar oldu. Onların ücretleri fena değildi. Hem Tekel'de, hem Çay'da sözleşmeli memur oldu. Ücretleri bizimkine eşit oldu. Hatta biraz da geçtiler bizi.

"1952 yılında sendikada yönetim kurulu üyesiydim. 1974 yılında profesyonel olduğumuzda teşkilatlandırma sekreteriydim. 1952'den 1974'e kadar aralıksız yönetim kurulu üyesiydim. Reşat Bey 1952'den 1983'e kadar sendika başkanıydı. 1983

yılında da kendi isteğiyle ayrıldı. 1969 yılında milli tipe geçmiştik. 1983 yılında ben bölge şube başkanlığına geldim.

"1969 yılına kadar Rize'de, Samsun'da, İzmit'te, İzmir'de, Ankara'da müstakil sendikalar vardı. O zaman mevcut sendikalar bölge şubesine döndüştü. Dokuz bölgedir Tekgıda-İş. Seyfi Demirsoy'un gayretiyle Müskirat Federasyonu'nun Tümgıda'yla birleşmesi sağlandı. Bir hayli çekişmemiz vardı.

"1992 yılında başkanlığı bıraktım. İsteyerek ayrıldım. İsmail Topçu 1983 yılında bölge şubesinde mali sekreter oldu. Dokuz sene beraber çalıştık. İki sene kadar bir geçiş süreci yaşadık. Geleceğin görev bölümünü önceden yapmıştık. Arkadaşlarımızın önünü açtık.

"Konut kooperatifçiliğine hiç girmedik. Burada herkes kendi arsası üzerinde kendi evini yapma eğilimindedir. Onu yapamadık. Bir devre beyaz eşya kooperatifi kurduk. İşçi doyduktan sonra kapattık. Sendikanın binasının altı da dernek veya tüketim kooperatifi gibi kendi bünyemizde satış yapabilecek durumdaydı. Buradaki binanın ihalesini 1968 yılında yaptık. 1970 yılının başlarında da binaya girdik. O zaman 2 milyon 750 bin liraya çıkmıştı. 300 metre kare üzerinde, 7 kattır. O zaman aidatlarımız 50 kuruştur.

"Çay İşletmeleri'nde hiç yasal grev olmadı. 1978 yılında toplu sözleşme farklarını alabilmek için beş altı fabrikada direniş yaptık. Tuncay Mataracı'nın bakanlığı sırasında. Aşağı yukarı bir hafta sürdü.

"Çay mevzuunda bir araştırma için Kenya'ya gittik. İngilizlerin Kenya'da fabrikaları vardır. İngiltere'ye de gittim. Amerika'yı görmedim.

"Biz TÜRK-İŞ içerisinde Tekgıda-İş olarak toplu hareket ederdik. Benim hoşuma giden şeydu. Parti mevzuunda çekişirdik. Ama işçi aleminde çekişme olmazdı. İşçi ve sendikacı birbirine sahip çıkardı. Partilerüstü politika mecburidir. Herkes daha sendikacı olmadan bir partinin yönetimindeydi. O yaşlı grubun en iyi tarafı oydu. Çok rahattılar. Çekişirdik. Patırtı ederdik. Ama herşey TÜRK-İŞ içindi. Yaşlı sendikacılar grubu öyleydi. Halil Tunç'un zamanında particiliğimiz ayrıydı; işçi mevzuunda herkes bir noktada birleşirdi.

"1950 yılında CHP'den mahalle muhtarlığına aday oldum. Muhtar seçildim. 1959 yılına kadar muhtarlık ettim. 1963 yılında il genel meclisi üyeliğine seçildim. 1973 yılına kadar bu görevi sürdürdüm. 1950 yılından 1980'e kadar da CHP il teşkilatında başkanlık, sekreterlik gibi görevler yaptım. Ama bunu sendikanın içerisine sokmazdım. Sağ kanattan çok samimi arkadaşlarım vardı. Beni sendikada sol kanattan ziyade sağ kanat tutardı."

DEPREMİN YARALARININ SARILMASINA TÜRK-YUNAN SENDİKALARININ ORTAK ÇABASI

Bayram Meral ve GSEE Gen. Başkanı Hristos Polizogopoulos.

1 7 Ağustos 1999 günü gerçekleşen büyük felaket sonrasında Yunan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu (GSEE) büyük bir dayanışma gösterdi. GSEE temsilcileri hemen İstanbul'a gelerek maddi yardım iletti. Ayrıca, giderleri GSEE tarafından karşılanmak üzere, ünlü sanatçılar Mikis Theodorakis, Zülfü Livaneli ve Maria Farandouri'nin katıldığı iki konser düzenlendi.

İlk konser 7 Eylül 1999 günü Atina'da gerçekleştirilecekti. Atina'da aynı gün bir deprem olunca konser ertelendi. Daha sonra yapılan görüşmeler sonucunda, GSEE, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DISK ve KESK'in düzenlediği ortakkonserlerin ilki 12 Ekim 1999 günü İstanbul'da yapıldı. Türk sendikaları adına Genel Başkan Bayram Meral'in konuşmasından sonra, GSEE Genel Başkanı Hristos Polizogopoulos da dostluk mesajlarının verildiği bir konuşma yaptı.

13 Ekim 1999 günü ise aynı konser Atina'da tekrarlandı. Bu konserde de Türk sendikaları adına Genel Başkan Bayram Meral'in yaptığı konuşma büyük sevgi gösterileriyle karşılandı.

Her iki konserden elde edilen gelir, deprem felaketinin yaralarının sarılmasına bağışlandı. TÜRK-İŞ, dünyanın dört bir köşesinden ve özellikle Yunanistan'dan, depremin yaralarının sarılması için çaba gösteren ve destek veren tüm işçi örgütlerine, çeşitli kuruluşlara ve kişilere teşekkür etmektedir.

ŞEKER-İŞ'TEN YENİLEME KONGRESİ

Şeker-İş Sendikası 30-31 Ekim 1999 günlerinde Olağan "Yenileme" Kongresi'ni topladı. Yasal nedenlerle yenilenen genel kurulda yapılan seçimler sonucunda yönetim değişmedi.

Ömer ÇELİK - Genel Başkan

Vahap POLAT - Genel Başkan Vekili

İsa GÖK - Genel Mali Sekreter

Fethi TEKİN - Genel Sekreter

Erdoğan PEHLİVANOĞLU

Genel Eğt. ve Teşk. Sekr.

M. ALİ SARI'YI YİTİRDİK...

TÜRK-İŞ eski Genel Sekreteri Mehmet Ali Sarı 15 Ekim 1999 günü vefat etti.

1958-1960 yılları arasında Türk-İŞ'te Genel Sekreterlik görevinde bulunan Sarı Ankara'da toprağa verildi.

Sarı'ya Allah'tan rahmet, ailesine ve Türk-İŞ topluluğuna başsağlığı dileriz.

AĞAÇ-İŞ'TEN ÖRGÜTLENME MÜCADELESİ

Mengen-Bolu'da bulunan Gentaş Verzalit Fabrikası işçilerinin Ağaç-İş Sendikamıza üye olmalarıyla başlayan örgütlenme mücadelesi sürüyor.

İşyerinde Ağaç-İŞ'in örgütlenmesi üzerine işveren 308 üyeden 243'ünü işten attı. Sendika üyeliğinden istifa edenlere işbaşı yaptırarak örgütlenmeyi kırmaya çalıştı. Ağaç-İş Sendikamız, ülkemizde ve bu bölgede yaşanan deprem sıkıntılarını ve diğer bütün sorunlara rağmen onurlu mücadelesini sürdürüyor. İşverenin tüm baskılarına ve başta Genel Başkan ve diğer yöneticilerin gözaltına alınmalarına rağmen mücadeleyi sürdürmekte kararlı olan Ağaç-İş üyeleri örnek bir örgütlenme mücadelesi veriyor.

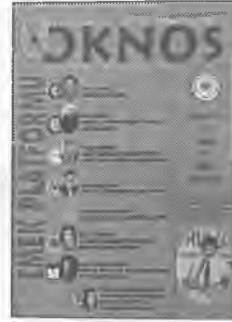
BİR KİTAP

**"Masaldan Bunalıma Yeni Dünya Düzeni"
Cumhuriyet Kitapları, Ekim 1999**

Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Işık Kansu'nun daha önce yayınlanan "Emperyalizmin Yeni Masalı; Küreselleşme" adını taşıyan kitabının devamı niteliğindeki bu çalışması, konunun uzmanı onbeş insanla yapılan söyleşilerden oluşuyor.

Kansu, "Masallar, gerçeğin ta kendisinden fırlayıp düşlerin uzak denizlerinde yolculuğa çıkarırlar insanı. Gerçek masalın içinde, dinleyenin gözü önündedir, ancak düşlerin çekiciliğine kapılmamak elde değildir. Masal, eninde sonunda biter, düşler uçuşur. Yalın gerçeğe karşı karşıya kalıverirsiniz." diyor bu güzel çalışmada.

"OKNOS" SENDİKAL DERGİ

Araştırmacı-yazar İbrahim Güler tarafından çıkarılan "OKNOS" Sendikal Dergi işçi, memur sendikaları ve çalışanların diğer örgütlerinin sorunlarını işlemeye ve uzman görüşlerini aktarmaya devam ediyor.

Üçüncü sayısının yayıma hazırlandığı dergi, sendikal alanda tek olma özelliğini de koruyor.

"Oknos"a yayın yaşamında başarılar diliyoruz.

Meral konuk oldu. Sosyal Güvenlik konusunda işlendiği programda Meral, emeklilik yaşını 58 ila 60'a yükselten Sosyal Güvenlik yasasını eleştirdi. Yasa ile özel sigortaların önünün açıldığı ve özel sektörün 58 ila 60 yaşında işçi çalıştırmadığını belirten Meral'ın sözleri TİSK Genel Sekreteri ve Bayındır Sigorta Ankara İkinci Müdürü'nün sözleri ile doğrulandı.

Programın daha sonra yayınlanan bölümlerinde ise sırasıyla, işsizlik sigortası, iş güvencesi, kamu çalışanlarının sendikalaşma süreci, tüketici hakları ve 2000 yılı bütçesi ele alındı. Programda ele alınan konu ile ilgili hükümet, işçi ve işveren kesiminin temsilcileri ile çalışanların görüşlerine yer veriliyor. Çalışma Dünyası'nın program danışmanlığını yürüten Türk-İş Genel Başkan Danışmanı Yıldırım Koç aynı zamanda her programda işlenen konu ile ilgili yorumda yapıyor.

E TV'DE

"ÇALIŞMA DÜNYASI"

Nurşen Büyükyıldız'ın hazırlayıp sunduğu çalışma dünyası pazar günleri ETV'de saat 13.10'da ekrana geliyor. Her hafta çalışma yaşamının gündemindeki konuların enine boyuna ele alındığı programın 10 Ekim'de yayınlanan ilk bölümüne Türk-İş Genel Başkanı Bayram

KASIM'99 GIDA HARCAMASI

- ÇALIŞANLARIN BİTMİYEN ÇİLESİ: HAYAT PAHALILIĞI!..
- SAĞLIKLI, DENGELİ ve YETERLİ BESLENEBİLMENİN AYLIK FATURASI 118.5 MİLYON LİRAYA ULAŞTI. ELE GEÇEN ASGARİ ÜCRET İSE 68,6 MİLYON LİRA!..
- MUTFAKTAKİ ENFLASYON AYLIK YÜZDE 2.1 ve YILLIK YÜZDE 43.8 OLARAK HESAPLANDI.
- KASIM 1999'DA YOKSULLUK SINIRI 360 MİLYON LİRA'YI AŞTI.

Ülke ekonomisinin sürüklendiği ekonomik krizden çıkış, yine çalışanların özevirisine dayandırılmak isteniyor. Üçüncü üçbin yılın eşiğinde çalışanların karşı karşıya bırakıldığı olumsuz yaşam koşullarının iyileştirilmesi bir yana, çoğu çalışan dar ve basit gelirli kesimler için varolan yoksulluk düzeyinin sefalet noktasına geriletilmesine yol açacak uygulamalar gündeme getirilmek isteniyor.

Yıllardır sürdürülen borçlanma sarmalında, faiz ödemesinin personel harcamasının iki katına ulaştığı bir ekonomik yapının siyasal karar alıcılar üzerine koyduğu ipotek, IMF ve Dünya bankası gibi sermaye

sözcüsü uluslararası kuruluşların telkinlerini belirgin ve etkili kılıyor. Gıda harcamasının 118,5 milyon lira olduğu, yoksulluk sınırının 360 milyon lirayı aştığı bir tabloda, ele geçen 68,6 milyon lira düzeyindeki asgari ücret pazarlık konusu yapılmak, çalışanların maaşları düşük tutulmak istenmektedir.

“İnsan onuruna yaraşır yaşam düzeyi”ni sağlayacak gelir düzeyinin ne olması gerektiği konusunda TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından her ay düzenli yapılan gıda harcaması çalışması önemli veriler içermektedir.

Anılan “gıda harcaması” çalışmasının Kasım 1999 ayı sonuçları-

na göre:

• Ankara’da yaşayan dört kişilik bir ailenin beslenebilmesi için yapması gereken asgari harcama tutarı 118 milyon 455 bin lira olarak hesaplandı. Gıda harcaması tutarı bir önceki aya göre yüzde 2.1 oranında artış gösterdi.

• Gıda harcaması tutarı son bir yıl itibariyle yüzde 43.8 oranında artış gösterdi. Bir önceki yıl gıda için 82 milyon 375 bin lira harcaması gerekiyordu.

• İlk onbir ay itibariyle gıda harcaması tutarındaki artış oranı 1998 yılında yüzde 62.7 iken, 1999 yılında yüzde 40.2 olarak gerçekleşti.

• Oniki aylık ortalamalara göre,

Tablo 1. Dört Kişilik Ailenin Gıda Harcaması (TL/Ay)

	Kasım'98	Aralık'98	Ekim'99	Kasım'99
Yetişkin İşçi	22.640.000.-	23.235.000.-	32.120.000.-	32.828.000.-
Yetişkin Kadın	18.944.000.-	19.467.000.-	26.789.000.-	27.359.000.-
15-19 Yaş Grubu Çocuk	24.286.000.-	24.949.000.-	33.855.000.-	34.574.000.-
4-6 Yaş Grubu Çocuk	16.485.000.-	16.863.000.-	23.215.000.-	23.694.000.-
TOPLAM	82.375.000.-	84.515.000.-	115.979.000.-	118.455.000.-

* Gıda harcaması tutarı bin liraya tamamlandığından toplamda farklılık söz konusu olabilmektedir.

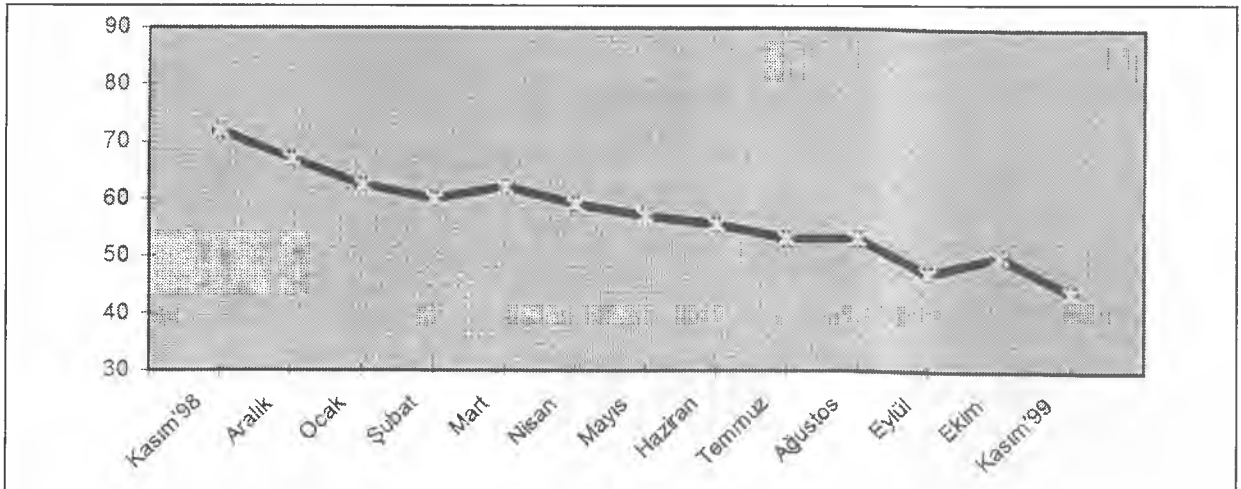
Tablo 2. Gıda Harcamasındaki Değişim

	Kasım 1997	Kasım 1998	Kasım 1999
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	9.1	6.6	2.1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	102.7	62.7	40.2
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	108.6	71.9	43.8
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	-	93.6	54.9

gıda harcaması tutarındaki değişim oranı 1998 yılında yüzde 93.6 iken, 1999 yılının aynı döneminde yüzde 54.9 olarak gerçekleşti.

maddeleri fiyatlarının derlendiği ve piyasa araştırması yapılan yerlerde bu eğilim gözlemlenmektedir. Kira, yakacak, elektrik ulaşım gibi ihti-

anketinin sonuçlarına göre, hanelerin toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı yüzde 32,9 oranı ile ilk sırayı almaktadır (gıda, içki, tütün harcamalarının payı yüzde 35,6). Gıda yanısıra yapılmak gereken kira, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim, kültür gibi temel gereksinimler de dikkate alındığında dört kişilik ailenin zorunlu giderler için yapması gereken aylık harcama tutarı ortaya çıkmaktadır. Bir anlamda yoksulluk sınırı olarak da nitelendirilen bu tutar **Kasım 1999 itibariyle 360 milyon 046 bin lira** olarak hesaplandı.

Grafik : Kasım 1998/ Kasım 1999 İtibariyle Gıda Harcaması (son oniki aylık % artış)

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi'nin yaptığı "Gıda Harcaması" ile ilgili hesaplamada, farklı yaş gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde oluşturulan beslenme kalıbı esas alınmaktadır. Bir işçinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcamasına ulaşılmaktadır.

Bu arada vurgulanması gereken bir husus da, son bir yıldır özellikle gıda maddeleri fiyatlarının artışında görülen nispi gerilemedir. Gıda

yaçların karşılanmasında yapılamayan tasarruf zorunlu gıda maddeleri tüketiminin kısılmasıyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu durum, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1994=100 temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksine de yansımaktadır. Tüketici fiyatları indeksi incelendiğinde, Ekim 1999 ayı itibariyle gıda (sigara ve tütün, içecekler hariç) indeksiindeki yıllık artış yüzde 44.4 iken, tüm harcama gruplarını kapsayan genel indeks yıllık artış yüzde 64.7 olarak hesaplanmıştır.

Gıda harcaması tutarındaki artışa bağlı olarak "**yoksulluk sınırı**"da değişmektedir. Bilindiği üzere, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları

Yeniden belirleme çalışmaları sürmekte olan asgari ücret, işçinin ailesiyle birlikte günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücret olması, asgari ücretin tanımı ve felsefesi gereğidir. Sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmek için dört kişilik bir ailenin sadece gıda harcaması için Kasım 1999 ayında 118 milyon 455 bin lira harcaması gerektiği dikkate alındığında, asgari ücretin yetersizliği ve çalışanların yaşama koşulları daha da çarpıcı olmaktadır.

c/bağdadioğlu/gıda/Kasım'99

İki bin yılını idrak etmemize iki laydan az bir zaman kaldı. Bu süre geçer geçmez takvim yaprakları 2000'li rakamlarla başlayacak, aslında doğrusu ikibin yılın tamamlanıp üçüncü bin yıla ayak atmış olacağız. Bu sebeple Milenyumlu yıllar gibi karmaşık laflar kullanıp başlarınızı şişirmek istemiyorum. Nasıl olsa aradan bir süre geçince Medya lafına nasıl alıştık Milenyumlu yıllara da öyle-sine alışıp gideceğiz!

İkibin yılına giderken doğrusu Türk Sendikacılığı açısından geride bıraktıklarımızı geleceğe bakış açımızı bencileyin bir değerlendirmek ve yeni kuşaklara lazım olursa bir özet sunmak istiyorum.

50-60 yılları son derece idealistçe işçiler ve çalışanlar için Toplu iş sözleşmesi -GREV haklarının istendiği bu uğurda çok ciddi çalışmaların yapıldığı iktidarlara ram olan sendikacılarla bağımsız hür düşünceli sendikacıların yoğun kapışmaları tartışmaları arasında gelip geçti. Siz GREV hakkına karşı olduklarını söyleyerek sendikacılık yapma niyetinde olanları hatırlamısınız? Bunlar çoktaan unutuldu gittiler Hür Sendikacılık mücadelesini yapanlar ise hangi siyasi partiye sempatzan olurlarsa olsunlar kimileri fiilen kimileri de ismen yaşıyorlar.

Bu dönem aynı zamanda bir teşkilatlanma dönemidir. Birlikler, Mahalli sendikalar mesleki sendikalarla TÜRK-İŞ bu yıllarda kuruldu. İşçiler sırf çalışanlara ileri haklar getirdiği için 1961 Anayasasına başlangıç kısmına rağmen evet oyu verdiler. 1960-1970'li yıllar işçi haklarının korunup geliştirildiği Büyük Lider Seyfi Demirsoy'un önderliğinde Teşkilatlanma ve Eğitim hizmetlerine ağırlık verildiği ve Hak Grevini de içeren 274 ve 275 sayılı kanunların Meclisten geçirildiği yıllardır. Elde edilen haklar için Saraçhane başında ve Ankara Tandoğanda düzenlenen büyük işçi Mitinglerinin Parlamento üzerinde büyük

KÖŞEMDEN

KAYA ÖZDEMİR

2000'Lİ YILLARA DOĞRU...

etkisi olmuştur. Gerek Meclis gerekse Senato Kanunların çıkarılmasında olumlu davranmışlardır.

1970-1980 yılları işçi hakları üzerinde olumsuz gelişmelerin ekonomideki tıkanıklıklarla birlikte yaşanmaya başlandığı sorumsuzlarla sorumlu sendikacılık anlayışı sahiplerinin tıpkı grev hakkı mücadelesinde olduğu gibi karşı karşıya geldikleri yıllardır. TERÖRÜN tırmanması hakların kısıtlandırılmasında büyük rol oynamış sağda da solda da sendika liderleri insafsızca katledilmişlerdir...

1980 Askeri müdahalesi ile işçi haklarında kısıntıya gidilmesi ikti-

darı elinde bulunduran silahlı gücün en büyük arzusu idi ve bu gerçekleştirilmiştir. Sermaye birikimi sağlanması uğruna hakların kısıtlanmasına reva gören anlayış amacına ulaşmıştır. Toplu sözleşmeler Yüksek hakem kurulunun insafına bırakılmış verilen ücret artışları enflasyonun gerisinde seyretmiştir. 1982 Anayasası ile demokratik seçimlere geçilince kısıtlanan hakların peyderpey geri verileceği iyimserliğine kapılmış bu da çok zaman almıştır. 1968 de erken emeklilik yasaları için düzenlenen ünlü mitinglerden sonra Sayın Meral başkanlığındaki ekibin Kızılay meydanlarında düzenlediği giderek emek platformuna dönüşen emeğin güç birliği mitingleri tarihe geçecek niteliktedir. Ne var ki Üstün Milli irade emeklilik haklarında yapılan yeni düzenlemeyi hem de Reform sözcüğü altında Meclisten geçirmekte beis görmemiştir.

1999 yılı Türk-İş Genel Sekreteri Denizer'in bir suikaste kurban gittiği Şevket Baba namı ile maruf TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın DEPREM felaketinde yitirildiği Eski TÜRK-İŞ Genel Sekreterlerinden Tekgıda-İş Genel Başkanı Orhan Balta ile Eski TÜRK-İŞ Genel Sekreterlerinden M.Ali Sarı'nın ebediyen aramızdan ayrıldıkları yıl olarak anılacaktır. İki bine giderken TÜRK-İŞ Aralık ayında bir genel Kurul daha idrak edecektir. Bu genel Kurulun ikibinli yıllar için hizmet üretecek bir genel kurul olacağı şüphesizdir. Bu güne kadar zorlu mücadeleler veren Sayın Meral ve Ekibinin genel kuruldan güven oyu alması veya genel kurulun zorlu testlere sahne olması düşünülmektedir. Sonucun İşçi sınıfına ve ulusumuza hayırlı olması içten dileğimizdir. Şurası unutulmamalıdır ki Türk İşçileri ve onun temsilcileri delegeler kadirbilirler ve hizmeti unutmazlar. Bu dünlerde böyle olmuştur yarınlarda da böyle olacaktır. 2000'li yıllar gerek ulusumuza gerekse TÜRK-İŞ topluluğuna hayırlı olsun...

TÜRK-İŞ EĞİTİM KİTAPÇIKLARI DİZİSİ

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ	Genel Bşk.: BAYRAM MERAL Bayındır Sokak No: 10 ANKARA Tel: 433 31 25 (4 Hat) Fax: 433 68 09 - 433 85 80 - 432 56 60	18	DOG GEMİ-İŞ Genel Bşk.: NAZİM TUR Küçükpıyale Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24 / 26 Tel: 237 25 90 (5 Hat) Kasımpaşa / İSTANBUL Fax: 237 39 89	14
1	TARIM-İŞ Genel Bşk.: BEDRETTİN KAYKAÇ Bankacı Sokak No. 10 Kocatepe / ANKARA Tel: 419 04 56 (6 Hat) Fax: 419 38 47	01	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL Sümer 1 Sok. No. 18 Kızılay / ANKARA Tel: (0.312) 232 46 87 - 95 Fax: (0.312) 232 48 10	15
2	ORMAN-İŞ Genel Bşk.: MEHMET KAFES Atağ Sok. Selam Ap. No. 1/5-10 Yenışehir/ ANKARA Tel: 431 28 96 Fax: 434 12 67	01	TES-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA KUMLU Meriç Sok. No. 23 Beştepe / ANKARA Tel: 212 65 10 (20 Hat) Fax: 212 65 52	16
3	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Bşk.: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasbourg Cad. 7/4-5 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 73 55 - 56 - 57 Fax: 253 66 35	02	TEZKOOP-İŞ Genel Bşk.: SADIK ÖZBEN Üçyıldız Cad. No. 29 Subayevleri / ANKARA Tel: 318 39 79 - 86 Fax: 318 39 88	17
4	GENEL MADEN-İŞ Genel Bşk.: ÇETİN ALTUN Mithatpaşa Cad. Okul Sok. ZONGULDAK Tel: (372) 251 32 04 Fax: 391 66 78	02	TÜRK KOOP-İŞ Genel Bşk.: MEHMET YAZAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15611 Fax: 229 58 36 Tel: 230 08 55 - 229 44 80 Yenışehir / ANKARA	17
5	PETROL-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZTAŞKIN Altunizade Mah. Kuşbakışı Sok. No. 25 Üsküdar / İSTANBUL Tel: (216) 391 66 67 Fax: 391 66 78	03	TÜMTİS Genel Bşk.: SABRİ TOPÇU İnkılap Caddesi No. 35/1 Aksaray / İSTANBUL Tel: (212) 530 07 43 Fax: 588 26 20	18
6	TEKGIDA-İŞ Genel Bşk.: HÜSEYİN KARAKOÇ 4. Levent Konaklar Sokak Levent / İSTANBUL Tel: (212) 264 49 96-97-98 Fax: 278 95 34	04	DEMİRYOL-İŞ Genel Bşk.: ERGÜN ATALAY Necatibey Cad. Sezenler Sok. 5/4 ANKARA Tel: 231 80 30 - 31 Fax: 231 80 32	19
7	ŞEKER-İŞ Genel Bşk.: ÖMER ÇELİK Karanfil Sokak No. 59 Bakanlıklar / ANKARA Tel: 418 42 73-74 - 418 19 88 Fax: 425 91 58	05	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Bşk.: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sok. No. 7 Tophane / İSTANBUL Tel: 244 48 38 - 249 56 29 Fax: 244 52 21	20
8	TEKSİF Genel Bşk.: ZEKİ POLAT Ziya Gökalp Cad. Aydoğan Sok. No. 1 ANKARA Tel: 431 21 70-71-72-73 Fax: 435 78 26	06	HAVA-İŞ Genel Bşk.: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Bakırköy / İSTANBUL Tel: (0.212) 660 20 95 (5 Hat) Fax: 571 90 51	21
9	DERİ-İŞ Genel Bşk.: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17 / 3 Birlik İşhanı Fax: 528 62 07 Tel: 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray / İSTANBUL	07	LİMAN-İŞ Genel Bşk.: RAİF KILIÇ Necatibey Cad. Sezenler Sok. 4/5 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 74 18 Fax: 230 24 84	22
10	AĞAÇ-İŞ Genel Bşk.: MÜRSEL TAŞÇI Necatibey Cad. No. 20/22-23 Sıhhiye / ANKARA Tel: 229 53 95 - 229 08 27 Fax: 231 52 19	08	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Bşk.: CENGİZ TEKE Kültür Mah. Yüksel Cad. No. 38 Yenışehir / ANKARA Tel: 431 90 44 - 45 Fax: 434 57 04	23
11	SELÜLOZ-İŞ Genel Bşk.: ERGIN ALŞAN Ankara Cad. İpek Apt. No. 87 İZMİT Tel: (262) 321 18 99 Fax: 321 34 51	09	SAĞLIK-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAŞOĞLU Hedef Sok. No. 5 Anıttepe / ANKARA Tel: 231 80 45 Fax: 230 23 96	24
12	BASIN-İŞ Genel Bşk.: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No. 26/6-7 Sıhhiye / ANKARA Tel: 230 29 08 - 229 85 65 Fax: 229 43 15	10	TOLEYİS Genel Bşk.: CEMAİL BAKINDI İnebey Mah. Küçük Langa Cad. No. 16/18 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel: 530 73 82 - 585 52 07 Fax: 530 72 99 Aksaray / İSTANBUL	25
13	BASİSEN Genel Bşk.: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklal Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Tel: (212) 251 99 00 Galatasaray / İSTANBUL Fax: 252 38 35	11	TÜRK HARB-İŞ Genel Bşk.: ORHAN ATAY İnkılap Sokak No. 20 Kızılay / ANKARA Tel: 417 50 97-98-99 Fax: 417 13 64	26
14	BASS Genel Bşk.: TURGUT YILMAZ Sümer 2 Sok. No. 29 Kat: 3 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 50 09 - 11 Fax: (312) 231 67 30	11	TGS Genel Bşk.: ZİYA SONAY Basın Sarayı Kat: 2 Çağaloğlu / İSTANBUL Tel: (212) 514 06 94-96 Fax: 511 48 17	27
15	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Bşk.: TAMER ERALAN Esat Cad. No. 43 Küçükesat / ANKARA Tel: 419 58 30 - 34 Fax: 425 13 35	12	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Bşk.: NİHAT YURDAKUL Korkut Reis Mah. Toros Sok. No. 9 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 83 43 - 45 Fax: 232 08 74	28
16	KRİSTAL-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAĞÇECİ Kazancı Yokuşu, Ağaçağrı Sokak No. 3 Daire: 10 Tel: (212) 251 95 77 (3 Hat) Taksim / İSTANBUL Fax: 251 95 79	12	TÜRK-SEN Genel Bşk.: ÖNDER KONULOĞLU AŞehit Mehmet R.Hüseyin Sok. Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 227 24 44 Fax: (0.392) 228 78 31	34
17	TÜRK-METAL Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZBEK Kızılırmak Mah. Eskişehir Yolu 1. km. Söğütözü / ANKARA Tel: 284 40 10 - 17 Fax: 284 40 18	13	HUR-İŞ Genel Bşk.: ÖZAY ANDIÇ 21 Okullar Yolu Kızılay Mah. Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 228 24 56 Fax: (0.392) 228 64 31	35